

**ЖОРСТКІ ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ
НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ РОСІЄЮ
ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

2026

ЗМІСТ

Перелік використаних скорочень.....	6
Резюме.....	8
I. Вступ.....	10
II. Методологія.....	11
II.1. Бази даних.....	12
II.1.1. База даних (БД) ініціативи Т4Р.....	12
II.1.2. Окрема база даних ХПГ (БД ХПГ).....	18
II.2. Методологія збору свідчень з відкритих джерел.....	19
II.3. Методологія збору свідчень під час особистих контактів та їх подальша обробка.....	20
II.4. Підготовка подання.....	23
III. Узагальнення зібраної інформації.....	26
III.1. Загальна інформація про задокументовані інциденти.....	26
III.2. Інформація про жертв жорсткого позбавлення свободи.....	27
III.3. Інформація про місця та часові періоди жорсткого позбавлення свободи, а також умови утримання у цих місцях.....	29
III.3.1. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території міста Балаклія Ізюмського району.....	31
III.3.2. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території Куп'янського району.....	32
III.3.3. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Харківського району.....	33
III.3.4. Інформація про інші місця утримання на тимчасово окупованій території Харківської області.....	34

III.3.5. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Сумської області.....	34
III.3.6. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Запорізької області.....	35
III.3.7. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Миколаївської області.....	36
III.3.8. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Херсонської області.....	36
III.4. Інформація про катування, яким супроводжувалося жорстке позбавлення свободи.....	39
III.5. Інформація про ймовірних виконавців жорсткого позбавлення свободи.....	44
IV. Попередня правова кваліфікація зафіксованих інцидентів.....	51
IV.1. Зловмисник ув'язнив одну чи кількох осіб або іншим чином серйозно позбавив одну чи кількох осіб фізичної свободи.....	51
IV.2. Тяжкість поведінки була такою, що вона порушувала основоположні норми міжнародного права.....	52
IV.3. Зловмисник усвідомлював фактичні обставини, які встановлювали тяжкість поведінки.....	56
IV.4. Дія була вчинена в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення.....	56
IV.5. Зловмисник знав, що дія була частиною широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення, або мав намір зробити таку поведінку частиною широкомасштабного чи систематичного нападу.....	58
V. Висновки.....	60

Додатки

Додаток 1.

Уніфікований деперсоналізований реєстр свідчень, отриманих ХПГ від жертв та свідків жорсткого позбавлення волі в результаті особистих контактів.....62

Додаток 2.

Реєстр жертв та родичів жертв жорсткого позбавлення волі, чиї свідчення були отримані ХПГ в результаті особистих контактів.....152

Додаток 3.

Форми стандартизованих документів, що використовуються ХПГ у процесі збирання та оброблення інформації від жертв та свідків жорсткого позбавлення волі.....170

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

Т4Р — ініціатива правозахисних організацій України «Трибунал для Путіна»;

АТО — Антитерористична операція;

БД — загальна база даних ініціативи Т4Р;

БД ХПГ — окрема база даних ХПГ;

війська РФ — включає ЗС РФ, інші військові формування РФ та усі підконтрольні РФ незаконні збройні формування, зокрема, війська т. зв. «ДНР», т. зв. «ЛНР», приватні військові компанії, групи найманців та інші незаконні збройні формування, які беруть участь у збройному конфлікті та стороні РФ;

військовий РФ — військовослужбовець або інша фактично прирівняна до військовослужбовця одиниця особового складу військ РФ;

ВК — виправна колонія;

ВПС — відділ прикордонної служби;

ГРУ РФ — Головне розвідувальне управління РФ;

ГУНП — Головне управління Національної поліції України;

ЗС РФ — Збройні сили Російської Федерації;

ЗСУ — Збройні сили України;

ІТТ — ізолятор тимчасового тримання;

КПП — контрольно-пропускний пункт;

МКС — Міжнародний кримінальний суд;

МКЧХ — Міжнародний Комітет Червоного Хреста;

МО РФ — Міністерство оборони РФ;

ОТГ — об'єднана територіальна громада;

Росгвардія — Національна гвардія Росії (військове формування РФ);

РС МКС — Римський статут Міжнародного кримінального суду;

РФ — Російська Федерація;

СБУ — Служба безпеки України;

СІЗО — слідчий ізолятор;

СК РФ — Слідчий Комітет Російської Федерації;

сmt. — селище міського типу;

СУ ГУНП — Слідче управління Головного управління Національної поліції України;

т. зв. «ДНР» — так звана «Донецька народна республіка»;

т. зв. «ЛНР» — так звана «Луганська народна республіка»;

т. зв. «кадірівські» підрозділи — чеченські воєнізовані формування, лояльні до Р. Кадірова;

т. зв. «с. в. о.» — так звана «спеціальна військова операція» (термін, яким у РФ називають агресивну широкомасштабну війну проти України);

т. о. т. — тимчасово окупована військами РФ суверенна територія України;

ФСБ РФ — Федеральна служба безпеки Російської Федерації;

ХПГ — Харківська правозахисна група;

ЧХ РФ — Російське товариство Червоного Хреста;

ЧХ України — Товариство Червоного Хреста України;

ДСНС — Державна служба України з надзвичайних ситуацій;

БМП — бойова машина піхоти;

БТР — бронетранспортер;

НГУ — Національна гвардія України;

РВП — районний відділ поліції;

РСЗВ — реактивна система залпового вогню;

РЕЗЮМЕ

1. 2 березня 2022 року Прокурор МКС Карім Хан оголосив про відкриття офіційного розслідування ситуації в Україні, яка охоплює будь-які минулі та теперішні звинувачення у військових злочинах, злочинах проти людяності чи геноциді, скоєних на будь-якій частині території України будь-якою особою з 21 листопада 2013 року.

2. ГО «Харківська правозахисна група» (ХПГ) представляє Офісу Прокурора МКС це подання, яке є розвитком комунікації 2023 року щодо Харківської області. Дане подання містить нові дані по Харківщині, а також результати документування випадків жорсткого позбавлення фізичної свободи цивільних осіб на територіях Запорізької, Миколаївської, Сумської та Херсонської областей після початку повномасштабної збройної агресії РФ.

3. У розділі I «Вступ» надано короткі відомості про ХПГ та висловлені подяки міжнародним інституціям, які підтримували наші зусилля, та партнерським організаціям, які брали участь у зборі інформації.

4. У розділі II «Методологія» описані види джерел інформації як інструменти аналізу зібраних даних, методика збору, перевірки та узагальнення інформації, а також її зберігання у паперовому та електронному вигляді у відповідній базі даних.

5. У розділі III «Узагальнення зібраної інформації» систематизовано та проаналізовано інформацію про задокументовані ХПГ інциденти у зазначених п'яти областях, які можна попередньо кваліфікувати як ув'язнення чи жорсткі позбавлення фізичної свободи, ймовірно вчинені військовими РФ. Узагальнення зібраної інформації базується на даних, що були задокументовані ХПГ та внесені до бази даних протягом періоду з 24 лютого 2022 по 28 лютого 2026 року.

6. Розділ IV «Попередня правова кваліфікація зафіксованих інцидентів» присвячений обґрунтуванню правової позиції ХПГ стосовно наявності у задокументованих діях військових РФ ознак складу зазначеного вище злочину проти людяності.

7. У розділі V «Висновки» підведено підсумки подання.

8. У додатку до цього подання наведені знеособлені реєстри жертв жорсткого позбавлення волі, чий свідчення були отримані ХПГ в ході

особистих контактів з ними, та самих свідчень цих осіб, а також стандартні форми документів, які використовувались при документуванні інформації.

I. ВСТУП

9. ХПГ була зареєстрована в 1992 році, з 1989 року вона діяла як правозахисна група Харківського товариства «Меморіал». ХПГ здійснює захист прав людини в конкретних випадках їх порушень, розглядаючи до 3 тисяч письмових звернень на рік, інформує про права людини українську державу та суспільство, аналізує стан дотримання прав людини та основоположних свобод в Україні. ХПГ намагається змінити на краще ситуацію в Україні з забезпеченням таких прав людини як право на життя, свобода від катувань та поганого поводження, від свавільних затримань, свобода слова та інформації, право на приватність, права вразливих груп населення — в'язнів, ЛЖВ, наркозалежних, шукачів притулку та інших.

10. ЦСС ХПГ, створений у 2003 році, розглядає в національних судах та ЄСПЛ до 200 стратегічних справ на рік. Юристи ЦСС подали 635 заяв до ЄСПЛ, виграли 185 справ за статтями 2, 3, 5, 6, 8, 13 та іншими статтями ЄКПЛ, 85 справ пройшли стадію комунікації і чекають на розгляд по суті, решта справ чекають комунікації з ЄСПЛ, в тому числі більше половини з них — щодо злочинів, скоєних до початку повномасштабної фази цієї війни.

11. Відтак, до початку повномасштабної стадії цієї війни ХПГ також підготувала та надіслала подання¹ відповідно до статті 15 РС МКС до Офісу Прокурора МКС, у відповідь на яке отримала лист Офісу Прокурора МКС².

12. У 2022–2026 рр. ХПГ постійно здійснювала збір інформації щодо подій збройної агресії РФ проти України, шляхом збору та вивчення відомостей з відкритих джерел, а також особистого спілкування з жертвами та свідками злочинів, вчинених військовими РФ, яке здійснювалося як у приймальнях ХПГ, так і в ході візитів на території, які були звільнені від російської окупації Збройними Силами України.

13. 24 березня ХПГ у відповідь на повномасштабну агресію Росії проти України у лютому 2022 року разом із ГО «Центр громадянських свобод» та Українською Гельсінською спілкою з прав людини заснували глобальну ініціативу Т4Р («Трибунал для Путіна»). Учасники ініціативи документують події, у яких є ознаки злочинів згідно з Римським статутом Міжнародного кримінального суду (геноцид, злочини проти людяності,

¹ Лист від 9 січня 2019 року.

² № ОТР-СР-9/19 від 27 березня 2019 року.

воєнні злочини) в усіх регіонах України. Ініціатива прагне використати чинні механізми ООН, Ради Європи, ОБСЄ, ЄС і Міжнародного кримінального суду для запобігання цим брутальним злочинам і притягнення до відповідальності винних, а також співпрацює з національними органами розслідування.

14. Авторами цього подання є Геннадій Токарев та Ілля Іоффе, під загальною редакцією Євгенія Захарова.

15. ХПГ вдячна міжнародним благодійним інституціям, які підтримували наше функціонування в умовах війни, наші зусилля у зборі, документуванні й аналізі інформації та підготовці цього подання, — Фонду прав людини Посольства Королівства Нідерландів в Україні, Європейському Союзу, Агентству США з міжнародного розвитку USAID, Інституту проти катувань «DIGNITY» (Данія), чеським благодійним фондам «People in Need» та Prague Civil Society Centre, Фонду сприяння демократії посольства США в Україні, фонду «Panorama Global» (США), Freedom House (США), «Open Archive» (США), European Prison Litigation Network (Париж), Норвезькому Гельсінському Комітету.

II. МЕТОДОЛОГІЯ

16. У цьому розділі викладені окремі аспекти та особливості методології збору та обробки інформації, отриманої як з відкритих джерел, так і при особистих контактах з жертвами, родичами жертв та свідками жорсткого позбавлення фізичної свободи, а також особливості процесу підготовки цього Подання.

II.1. БАЗИ ДАНИХ

II.1.1. База даних (БД) ініціативи Т4Р

Загальна інформація про БД

17. БД глобальної ініціативи Т4Р є реляційною базою даних, розробленою спеціально для збору, обробки, аналізу інформації про міжнародні злочини.

18. БД була розроблена у 2016–2017 рр., та значно удосконалена у 2022 та 2025 роках. База містить інструменти для збору, верифікації та системного аналізу внесених даних, побудована на основі вільної системи управління базами даних MySQL. Для документування подій працівники організацій використовують дані, які надходять безпосередньо від свідків і постраждалих, а також інформацію з відкритих джерел (соцмережі, новини в медіа, повідомлення органів влади), шукаючи інформацію про конкретну подію, яка дає підстави вважати про скоєння ймовірного міжнародного злочину (обстріл цивільних об'єктів, вбивства цивільних осіб, катування та інші ймовірні міжнародні злочини за Римським статутом, які підпадають під юрисдикцію МКС).

19. Після перевірки дані вносяться до нашої власної БД у вигляді конкретного кейсу. Пріоритет надається пошуку медіафайлів і персональних даних, які згодом можна верифікувати за допомогою розвідки на основі відкритих джерел (OSINT) та (або) шляхом прямих контактів із постраждалими та свідками. Там, де це можливо, працівники організацій-учасниць фіксують події у полі, роблять зйомку руйнувань із дронів, особисто спілкуються зі свідками подій.

20. Інформація в базі — закрита, а персональні дані додатково шифруються, проте статистичні дані є відкритими.

21. Процес документування, який здійснює ініціатива Т4Р, відбувається за регіональним принципом: за різними організаціями закріплені різні регіони України (зазвичай це ті регіони, де ці організації працювали роками і розуміють географічні й інші місцеві особливості). У деяких регіонах ініціатива «Трибунал для Путіна» збрала більше даних про міжнародні злочини, ніж інформація, яка є доступною уряду України чи міжнародним організаціям.

Технічні характеристики БД

22. До 24 лютого 2022 року БД являла собою просту за структурою базу MySQL, розташовану на внутрішньому сервері в офісі ХПГ, і призначену для конвертації в цю БД даних з електронних таблиць, а також редагування та внесення даних у ручному режимі за допомогою простого веб-інтерфейсу. База також давала змогу виводити статистичні звіти за заздалегідь підготовленими запитами. Персональні дані при внесенні в базу шифрувалися (AES_ENCRYPT) за ключем, який можна поміняти в будь-який момент.

23. Після 24 лютого 2022 року постало завдання винести БД на зовнішній сервер, щоб забезпечити віддалений доступ для роботи з нею великій кількості документаторів. Для цього було створено модуль авторизації користувачів з різними рівнями прав доступу (гість, документатор, редактор, юрист, адмін; з можливістю перегляду персональних даних і без). Сама база була розміщена на сервері компанії «Mirohost» (українська компанія). Сервери компанії фізично розташовуються в Європі. Вибір українського хостингу обумовлений зручністю та швидкістю взаємодії з БД документаторів на території України.

24. На першому етапі експлуатації БД було виявлено фактори, що обмежують її використання для роботи в нових умовах і розв'язання нових завдань, тому надалі й дотепер як саму структуру даних бази, так і веб-інтерфейс для роботи з цією базою безперервно удосконалюють і розвивають відповідно до завдань, що виникають у зв'язку з документуванням міжнародних злочинів. Інакше кажучи, БД у своєму розвитку підлаштовується під обмежені можливості документування злочинів у воєнний час, зростаючу загрозу безпеці даних і з урахуванням необхідності різної класифікації та статистичного опрацювання внесених даних у будь-який момент часу.

25. У зв'язку з цим додані такі технічні удосконалення з метою захисту персональних даних та удосконалення роботи БД:

1) було закрито доступ до папки, де зберігаються медіафайли та документи (у вигляді бінарних файлів), які належать до розділу «свідчення». Таким чином, переглянути або завантажити файли можна тільки авторизувавшись у базі і ввівши ключ шифрування персональних даних;

2) повністю заборонено доступ до медіафайлів і документів (бінарних файлів), розміщених у розділі «Справа» кожного епізоду, для всіх, крім юриста, який веде цю справу;

3) було змінено «жорстку прив'язку» типів даних до таблиць бази. Замість цього створено можливість розширення категорій введених у БД без зміни самої структури бази, а тільки за рахунок зміни параметрів конфігурації, тобто впроваджено використання найпростішого «конструктора категорій» для введених даних;

4) створено модуль автоматичної фіксації всіх змін у записах даних, що вводяться документаторами. Історію змін («лог змін») неможливо змінити через інтерфейс БД. Історія змін зберігається в базі в зашифрованому вигляді, тобто за принципом «чорного ящика»;

5) створено модуль автоматичної фіксації всіх переглядів окремих епізодів і персоналій, якщо їх переглядав документатор, який не створив записи, і не юрист, який веде «Справу». Зберігання історії переглядів відбувається за принципом «чорного ящика»;

6) реалізовано механізм двохфакторної авторизації, що передбачає після звичайного входу із введенням логіна, пароля і коду шифрування персональних даних подальше введення додаткового коду, надісланого на електронну поштову адресу користувача;

7) підключено модуль реєстрації всіх спроб входу з невдалою авторизацією, а в разі досягнення певного ліміту «помилки авторизації» — можливість продовження таких спроб закривається для IP-адреси цього користувача. Крім того, збільшено часові проміжки між самими спробами авторизації. Розблокування IP адреси відбувається через адміна.

8) з метою посилення безпеки та збереження даних імплементовано періодичний аналіз використання програмних модулів інтерфейсу бази даних і видалення застарілих модулів, що втратили свою актуальність, а також здійснюється періодичне видалення з бази неактивних користувачів бази та/або зміна користувацьких паролів;

9) реалізовано всі технічні рекомендації від Лабораторії Безпеки щодо захисту БД від потенційних хакерських атак.

26. На момент підготовки цього Подання, БД представляє собою онлайн базу даних MySQL із веб-інтерфейсом, що відображається в будь-якому інтернет-браузері. Зі сторони сервера запити та команди до бази виконувалися за допомогою скриптів на мові програмування PHP-8. БД була створена та оперується ХПГ, доступ до вихідного коду бази, а відтак і можливість видозмінювати її організаційну структуру, має виключно технічний спеціаліст ХПГ.

Доступ до БД

27. Доступ до БД звичайних користувачів буває двох видів. Доступ, що передбачає можливість редагування даних, надавався виключно авторизованим ХПГ документаторам ініціативи «Трибунал для Путіна», перелік яких був вичерпним та які здійснювали документування виключно особисто. Доступ, що давав можливість переглядати інформацію, зазначену у БД, надавався виключно з дозволу ХПГ та обмежувався вичерпним переліком осіб та чітко окресленою метою (до таких випадків можна віднести, зокрема, надання «гостьового» доступу співробітникам правоохоронних органів України).

28. Доступ до БД надавав виключно технічний спеціаліст ХПГ на виконання відповідного розпорядження директора організації. Правилами використання БД передбачено, що передача виданого доступу іншим особам заборонялася.

29. Вхід до БД здійснювався за логіном, паролем та ключем шифрування, який додатково захищав персональні дані. Також у базі був передбачений захист шляхом здійснення двохфакторної аутентифікації.

Документатори

30. Операторами БД є документатори окремих організацій ініціативи Т4Р (загалом — близько 50 осіб), які попередньо пройшли групове та індивідуальне навчання по внесенню інформації.

Для правильного і однорідного внесення даних також були розроблені та інтегровані до інтерфейсу бази інструкції по роботі з БД.

31. Також, оскільки документування вимагає від операторів не тільки технічних навичок, а й базових знань міжнародного гуманітарного права, ХПГ були проведені юридичні тренінги на тему міжнародного гуманітарного права. Крім цього, для документаторів було організовано

проведення тренінгів щодо застосування у процесі роботи нових «ІСС Eurojust Guidelines for civil society (2022)». Після тренінгів від документаторів вимагається, щоб їх робота проходила у повній відповідності до вивчених стандартів.

32. Внесення інформації до БД контролювалося професійними супервайзерами — найбільш досвідченими документаторами, які мають знання у сфері міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права. Контроль з боку супервайзерів дозволяє мінімізувати кількість помилок документаторів під час внесення інформації та їх оперативне виправлення у разі виявлення.

Внесення відомостей про інцидент до БД

33. Типи інформації, які зберігаються у БД щодо кожного випадку (у БД має назву «епізод») жорсткого позбавлення свободи, відповідає елементам складу злочину у відповідності з «ІСС Elements of Crimes», та включає дату (інтервал, період, у разі якщо точна дата невідома), місце, обставини події, тип події, її попередню кваліфікацію відповідно до РС МКС, та пов'язані із подією персоналії (жертви, свідки та виконавці злочинів).

34. Епізод у БД має наступні властивості:

- 1) кожен епізод має унікальний номер і пов'язується з датою (або ймовірним інтервалом дат) події, а також з місцем, де відбулася подія, або об'єктом, який постраждав (адреса, координати);
- 2) кожен епізод може супроводжуватися свідченням, які можуть включати текстову інформацію та будь-яку кількість медіафайлів (фото, відео, документи тощо);
- 3) свідчення мають власний унікальний номер і можуть бути прикріплені до будь-якого епізоду чи набору епізодів;
- 4) до будь-якого епізоду можна прив'язати будь-яку «персоналію» (персональні дані конкретної особи) і вказати роль цієї особи в даному епізоді;
- 5) в епізоді містяться відмітки, обрані документатором зі списку, щодо типу події, постраждалого об'єкту, попередньої юридичної кваліфікації події та збитків, а також ключові слова — ці дані використовуються при складанні статистичних звітів;

б) кожен епізод може мати опціональний розділ з інформацією відносно ходу відкритої за цим епізодом юридичної справи, який може містити інформацію та файли з обмеженим доступом;

7) кожний епізод обов'язково містить у собі дані про джерело отримання інформації про жорстке позбавлення свободи.

35. Розроблене ХПГ програмне забезпечення дозволяє перевіряти коректність написання адрес будинків, знаходити повтори одних і тих же епізодів та здійснювати захист персональних даних шляхом їх автоматичного шифрування і зберігання в базі в зашифрованому вигляді. Після введення ключа доступу всі персональні дані розшифровуються та можуть бути оброблені.

Безпека БД

36. БД містить інструменти для уникнення нелегальної зміни, видалення чи спотворення внесеної інформації.

37. У БД здійснюється протоколювання будь-яких дій, пов'язаних із додаванням нової чи редагуванням раніше внесеної інформації. Доступ до перегляду логів/змін мав виключно технічний спеціаліст ХПГ. Можливість видалення внесених епізодів мав виключно технічний спеціаліст ХПГ, інші користувачі БД, у тому числі й користувачі з доступом для редагування, не володіли відповідними правами на видалення раніше внесених епізодів.

38. Усі медіафайли, які завантажені у БД зберігаються паралельно на двох хостингах: основний оперується українською компанією «Mirohost» з серверами у Європі, резервний хостінг розташований у Німеччині та оперується компанією «IONOS». Резервне копіювання бази здійснювалося кожного дня, резервні копії бази зберігаються у 4 різних сховищах.

39. БД оснащена двохфакторною аутентифікацією користувачів.

Фільтрування інформації

40. Аналіз зібраної інформації про факти жорсткого позбавлення свободи здійснюється інструментами БД, зокрема, шляхом специфічних запитів. Специфічні запити представляють собою фільтри, здатні виокремити епізоди за певними параметрами, такі як місце, дата події (інтервал, період), тип події, правова кваліфікація. Також можливий пошук за ключовими словами.

41. БД дозволяє генерувати звіти, що показують узагальнену інформацію в табличній формі (розподіл епізодів по певному періоду часу, по місцю

розташування, типу втрат, типу об'єктів і типу подій) і в графічному вигляді — на картах, побудованих на основі Google Maps.

II.1.2. Окрема база даних ХПГ (БД ХПГ)

42. Для ведення окремих кримінальних проваджень, первинна та вторинна допомога потерпілим в яких надається адвокатами, що співпрацюють з ХПГ, використовується додатково ще одна база даних, доступ до якої мають тільки оператори цієї бази та адвокати, які представляють потерпілих та співпрацюють з ХПГ (надалі — БД ХПГ). Також, до БД ХПГ мають гостьовий (тільки перегляд) доступ три співробітника DIGNITY, які консультують ХПГ у питаннях документування та підготовки зібраних матеріалів для Офісу Прокурора МКС.

43. БД ХПГ була побудована на ідентичній платформі, що й БД ініціативи T4P7, із певними технічними особливостями, зазначеними нижче.

Технічні особливості БД ХПГ

44. БД ХПГ містить додатково групу полів «Справа». У БД також передбачена група полів «Справа», однак, зважаючи на специфіку документування інформації у БД, ця група не використовується. Натомість, у БД ХПГ, «Справа» містить значну кількість полів, які містять інформацію про рух юридичної справи на національному та міжнародному рівнях, про вчинені юридичні дії у справі, а також усі супровідні юридичні документи (протоколи розшукових заходів, дані експертиз, необхідні медіа файли тощо).

45. У межах групи «Справа» зберігаються усі конфіденційні дані про особу. Відтак, БД ХПГ організована таким чином, що доступ до групи полів «Справа» у окремих епізодах мають лише адвокат (адвокати), які ведуть ці справи, та адмін. Інші користувачі бази мали доступ лише до короткого опису події («свідчення»), яке дозволяло скласти загальне враження про подію, її категорію, але не дозволяло дізнатися прогрес розслідування, подробиці вчинення жорсткого позбавлення свободи та персональні дані.

46. Також БД ХПГ містить сервісні функції, які дозволяли з'ясувати, які саме адвокати вели конкретні справи на певному етапі та хронологію вчинення ними юридичних дій.

47. Задля забезпечення конфіденційності даних про особу, в межах групи полів «Справа» адвокат, який веде юридичну справу, може самостійно через інтерфейс БД ХПГ зашифрувати окремі файли, які були завантажені до цього розділу. Дане шифрування направлене на запобігання несанкціонованому доступу до змісту файлів у випадку отримання зловмисником фізичного доступу до серверів, на яких зберігається БД ХПГ.

48. Після шифрування файлу, він зберігається у БД ХПГ у зашифрованому вигляді та потребує розшифрування перед подальшим використанням. Розшифрування здійснюється також самостійно адвокатом, який веде юридичну справу, через інтерфейс БД ХПГ.

II.2. МЕТОДОЛОГІЯ ЗБОРУ СВІДЧЕНЬ З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

49. Інформація, яка подається у цьому Поданні, спирається на різні джерела інформації. Частина задокументованих даних була отримана із відкритих публічно доступних джерел. Усі джерела інформації, які відносяться до цієї групи, можна умовно поділити на офіційні та неофіційні. До офіційних джерел ми відносимо усі публікації чи заяви офіційних посадових осіб. До неофіційних можна умовно віднести весь інший масив інформації, який доступний у мережі Інтернет чи на інших відкритих майданчиках, зокрема, але не виключно, публікації у засобах масової інформації, статті на веб-ресурсах, публікації у соціальних мережах, новинні сюжети, репортажі тощо.

50. Процес зібрання інформації також має свої особливості в залежності від типу інформації та джерела, з якого ця інформація походить. При збиранні інформації з відкритих публічно доступних джерел документатори виокремлюють інформацію з відкритого джерела, яка містить відомості про подію, що має ознаки міжнародного злочину, та зберігають її у базі даних. Також документатори фіксують (зберігають, роблять знімок екрану, запис екрану) джерело інформації таким чином, щоб було видно посилання на це джерело та дату і час фіксації такого джерела, а також зберігання, якщо можливо, доступних метаданих. Отримані файли фіксації джерела також додаються до бази даних, де вже не можуть бути змінені чи видалені.

51. Під час збору інформації з відкритих джерел документатор також здійснює верифікацію отриманих даних. Частіше за все це відбувається шляхом пошуку інформації про цю подію у інших джерелах з подальшим зіставленням отриманих даних. Іншим способом верифікації є встановлення підтвердження задокументованої події шляхом наступного

контакту з жертвами чи свідками події, які своїми свідченням можуть підтвердити цю подію.

II.3. МЕТОДОЛОГІЯ ЗБОРУ СВІДЧЕНЬ

ПІД ЧАС ОСОБИСТИХ КОНТАКТІВ

ТА ЇХ ПОДАЛЬША ОБРОБКА

52. Методологія збору інформації, яка використовується ХПГ під час особистих контактів із жертвами та свідками жорсткого позбавлення фізичної свободи, закріплена у Стандартних операційних процедурах ХПГ, які розроблені ХПГ у співробітництві з DIGNITY, та базуються на Настановах, розроблених Євроюстом спільно з Офісом прокурора МКС для організацій громадянського суспільства.

53. Процедура збору свідчень узагальнено складається з декількох стадій: (1) підготовка та планування інтерв'ю, (2) запис безпосередньо процесу інтерв'ювання, (3) документування запису інтерв'ю та обробка отриманих даних, (4) стадія після-інтерв'ю.

54. Під час першої стадії (підготовка та планування інтерв'ю), інтерв'юери ХПГ: збирають довідкову інформацію про особу, з якою планується провести інтерв'ю; проводять оцінку ризиків щодо особи, яка бере інтерв'ю, та особи, яку опитують; визначають цілі та теми, щодо яких буде проведене інтерв'ю; забезпечують, наскільки це можливо, організацію зручної логістики, доречного формату інтерв'ю та максимально спокійного і приватного середовища. Протягом цієї стадії інтерв'юери ХПГ також дізнаються в особи, яку планується опитати, її побажання стосовно місця проведення, формату проведення інтерв'ю, отримують попередню згоду на фіксацію інтерв'ю технічними засобами тощо. На цій стадії особу обов'язково питають, чи представляє її юрист або адвокат та чи давала ця особа ці свідчення представникам правоохоронних органів України чи представникам Офісу прокурора МКС.

55. Друга стадія (безпосередньо інтерв'ю та запис інтерв'ю) починається із обов'язкового повторного роз'яснення формату інтерв'ю, мети його проведення та обсягу інформації, який планується охопити, а також уточнює стосовно наявності у особи юридичного представника чи факту надання цих свідчень представникам правоохоронних органів, після чого особі пропонується заповнити інформовану згоду, бланк якої міститься у Додатку 3 (форма 3) до цього Подання, та/або згоду на обробку

персональних даних, бланк якої міститься у Додатку 3 (форма 2) до цього Подання . Інтерв'юер ХПГ обов'язково роз'яснює особі, як її дані зберігаються, хто буде мати до них доступ та яким чином особа може відкликати надану нею згоду.

56. Після цього відбувається безпосередньо процес інтерв'ювання, який проводиться із врахуванням вимог інформованого про травму підходу до проведення інтерв'ю. За погодженням з особою, яку опитують, проводиться фіксація проголошених свідчень із застосуванням технічних засобів; також інтерв'юер ХПГ може робити нотатки під час проведення інтерв'ю, щоб уникнути необхідності повторного опитування особи та її ретравматизації. У випадку необхідності інтерв'юер ХПГ може залучити психолога ХПГ, який, зазвичай, також представлений у команді, що здійснює опитування на місцевості; за бажанням особи, яку опитують, вона також може записатися на майбутнє відвідування психолога ХПГ у місці їх дислокації.

57. На завершення інтерв'ю працівник ХПГ, у випадку виявлення у свідченнях особи ознак складу міжнародного злочину, пропонує цій особі звернутися до національних правоохоронних органів України та/або Офісу прокурора МКС; згода особи на таке звернення фіксується шляхом заповнення заяви на надання правової допомоги, бланк якої міститься у Додатку 3 (форма 1) до цього Подання. Заява на надання правової допомоги є підставою для будь-яких юридичних дій, що вчиняються в інтересах особи як на національному, так і на міжнародному рівні.

58. У виключних випадках, коли є об'єктивна неможливість чи незручність проведення інтерв'ю особисто, інтерв'ю може бути проведено із застосуванням засобів дистанційного зв'язку. У такому випадку працівники ХПГ на підготовчій стадії забезпечують наявність якнайбільше захищеного каналу зв'язку з особою (зокрема, враховують наявність end-to-end шифрування у обраному способі комунікації), та намагаються дотримуватися максимально інформованого про травму підходу до інтерв'ювання. Документи, які повинні бути підписані особою власноручним підписом, можуть бути відправлені із застосування телекомунікаційних додатків (якщо у людини є можливість їх роздрукувати) або через звичайну пошту, після чого людина повертає заповнений бланк інтерв'юеру зручним для неї способом.

59. Під час третьої стадії (документування запису інтерв'ю та обробка отриманих даних), яка відбувається вже після повернення документаторів

до офісу ХПГ, зібрана документаторами інформація зберігалася, оцифровувалася (за необхідності) та передавалася операторам БД ХПГ.

60. Оператори БД ХПГ отримували доступ до загального (короткого) опису події, персональних даних постраждалих, свідків, загиблих, та первинних заяв постраждалих, у тому числі, заяви на надання правової допомоги, а також згоди на обробку персональних даних та/або інформованої згоди. Оператори БД ХПГ не отримували доступу до матеріалів кримінальних справ, повних записів опитування та інших чутливих доказів. Така інформація документаторами передавалася у подальшому безпосередньо адвокатам.

61. Робота оператора БД ХПГ полягала у створенні нового епізоду (внеску) у БД ХПГ із зазначенням місця, часу, короткого свідчення про подію, персональних даних потерпілих осіб, свідків, загиблих та виконавців, прикріпленню технічних документів (заяви, інформовані згоди).

62. Про завершення роботи із внесення даних у БД ХПГ оператор повідомляв документатора, який первинно передав інформацію про епізод.

63. Документатор складає перелік осіб, які бажають отримати допомогу від ХПГ. Ця допомога може включати, зокрема, правову допомогу на національному чи міжнародному рівнях, передачу інформації про справу особи до Офісу Прокурора МКС шляхом включення до Подання тощо. Обов'язковою умовою для надання юридичної допомоги була наявність заяви на надання правової допомоги, а також згоди на обробку персональних даних (для національних проваджень) та/або інформованої згоди (для міжнародних процедур).

64. Менеджмент ХПГ здійснював аналіз списків та розподіляв справи між юристами чи адвокатами, які співпрацюють з організацією, зважаючи на види юридичної допомоги, яку запитували постраждалі.

65. Після отримання інформації про справу, адвокат негайно зазначав про це у БД ХПГ, роблячи відповідну позначку із своїм прізвищем. Усі завантажені матеріали по справі, інформація про її процесуальний хід та повні записи свідчень з цього моменту ставали недоступними для інших користувачів БД ХПГ. Тому адвокат міг їх вільно завантажувати до БД ХПГ.

66. Адвокат також звертався до документатора, який мав передати конфіденційні матеріали та/або інформацію, отримані під час спілкування з постраждалим.

67. Під час завершальної стадії, інтерв'юер ХПГ, за можливості, зв'язується із особою через певний час після інтерв'ю та питає про стан особи та пропонує, якщо необхідно, звернутися до психолога ХПГ за місцем їх дислокації.

II.4. ПІДГОТОВКА ПОДАННЯ

68. З метою написання цього Подання ХПГ провела ряд наступних підготовчих дій. Маючи масив зібраної та обробленої інформації станом на 31 березня 2023 року, була розпочата підготовка до написання розділів Подання.

69. Перш за все, юристи ХПГ відібрали справи, у межах яких є відомості про жертв чи свідків жорсткого позбавлення свобод та їх свідчення. Щодо кожної із зазначених справ був складений опис події, який певною мірою формалізує свідчення жертви чи свідка, але при цьому зберігає усі деталі (зокрема, стосовно часових періодів та місця утримання, процесу захоплення у полон, катувань під час утримання у полоні, інформації про ймовірних виконавців злочинів, звільнення з полону тощо) у точності так, як вони були задокументовані при опитуванні.

70. Під час складання опису подій було здійснено повну деперсоналізацію усіх даних про особу, зокрема, прізвищ, імен та по-батькові, проте зазначена інформація збережена у тому об'ємі, наскільки вона стала відома від опитуваної особи, та може бути надана на запит МКС. Деперсоналізований масив свідчень міститься у Додатку 1 до цього Подання.

71. Після цього отриманий масив свідчень був досліджений. В результаті цього текст кожного свідчення був структурований у форму таблиці, у стовпчиках якої більш стисло, але зі збереженням точності, викладено інформацію, релевантну до жорсткого позбавлення фізичної свободи, зокрема:

- 1) особа жертви або родича жертви (деперсоналізовані),
- 2) спосіб захоплення у полон,
- 3) ймовірна причина (мотивація) захоплення у полон,
- 4) місце утримання,
- 5) інформація про застосування катувань та/або про нелюдські умови утримання в полоні,

- 6) інформація про звільнення жертви (якщо така наявна),
- 7) інформація про ймовірних виконавців жорсткого позбавлення свободи (подається без додаткової обробки) та
- 8) інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою.

Зазначена таблиця, яка міститься у Додатку 2 до цього Подання, є зручним інструментом для орієнтування по свідченням зважаючи на необхідний критерій пошуку.

72. На основі зазначених свідчень та інформації, задокументованої з відкритих джерел, був складений розділ III цього Подання, де подається узагальнена інформація, розподілена за наступними категоріями, зокрема:

- 1) загальна інформація про задокументовані інциденти,
- 2) інформація про жертв жорсткого позбавлення свободи,
- 3) інформація про місця та часові періоди жорсткого позбавлення свободи, а також умови утримання у цих місцях,
- 4) інформація про катування, яким супроводжувалося жорстке позбавлення свободи,
- 5) інформація про ймовірних виконавців жорсткого позбавлення свободи та
- 6) інформація про фільтрацію як специфічний вид жорсткого позбавлення свободи.

При чому різні підрозділи розділу III (окрім підрозділу III.3.6) у більшості спираються саме на свідчення, отримані ХПГ при особистих контактах з жертвами або родичами жертв жорсткого позбавлення свободи, а підрозділи III.1 та III.6 спираються на задокументовану у базі даних ініціативи Т4Р інформацію, зібрану, у більшості, з відкритих публічно-доступних джерел, у поєднанні з результатами візитів команд документаторів ХПГ до деокупованих населених пунктів Харківської області.

73. Розділ IV цього Подання, де наводиться попередня правова кваліфікація задокументованих інцидентів, був складений на підставі узагальнення та аналізу зібраної інформації. Цей розділ побудований з використанням Елементів³ міжнародного злочину, який передбачений статтею 7(1)(e) РС

³ Elements of Crimes. International Criminal Court. URL: <https://www.icc-int.org/sites/default/files/ElementsOfCrimesEng.pdf> (дата звернення: 20.04.2023).

МКС, а саме «ув'язнення або інше жорстке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права».

74. Дослідивши загальну картину, складену на підставі обробленої інформації, були складені Резюме та розділ I (Вступ). Також була складена методологія цього Подання. Підсумовуючи проведене дослідження, був складений розділ V, де містяться висновки за результатами документування, обробки та представлення інформації.

75. У Додатку 3 до цього Подання розміщено форми двох типових документів, які використовує ХПГ під час опитування свідків, яке вчиняється при особистих контактах, зокрема, (1) форма заяви на надання правової допомоги та (2) форма інформованої згоди.

III. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗІБРАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

III.1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗАДОКУМЕНТОВАНІ ІНЦИДЕНТИ

76. Загалом за період з 24 лютого 2022 по 28 лютого 2026 року ХПГ було задокументовано численні інциденти, пов'язані із жорстким позбавленням фізичної свободи цивільних осіб, у Харківській, Сумській, Запорізькій, Миколаївській та Херсонській областях, вчинені в умовах тимчасової окупації територій. Зокрема, у базі даних ініціативи «Т4Р» станом на лютий 2026 року було зафіксовано 416 інцидентів, вчинених на окупованих територіях. Географічно задокументовані інциденти можна розподілити наступним чином.

77. Серед зазначених інцидентів, на т. о. т. Ізюмського району Харківської області було задокументовано 155 інцидентів, пов'язаних з жорстким позбавленням фізичної свободи. З цих інцидентів на т. о. т. міста Ізюм було зафіксовано інформацію про 71 інцидентів, а на т. о. т. міста Балаклія — ще 84 інцидента.

78. На т. о. т. Куп'янського району Харківської області було зібрано інформацію про 63 інциденти, які пов'язані з жорстким позбавленням фізичної свободи. З них на т. о. т. міста Куп'янськ задокументовано 49 інцидентів, на т. о. т. смт Шевченкове — 8 інцидентів, на т. о. т. селища Дворічне — 4 інциденти.

79. Також, на т. о. т. Харківського району Харківської області було задокументовано інформацію про 36 інцидентів, що пов'язані з жорстким позбавленням фізичної свободи. Серед них на т. о. т. Дергачівської об'єднаної територіальної громади було задокументовано 13 інцидентів (з яких 10 — на т. о. т. селища Козача Лопань), на т. о. т. Циркунівської громади — 13 інцидентів, на т. о. т. села Липці — 22 інциденти.

80. На т. о. т. Чугуївського району Харківської області було зібрано інформацію про 54 інциденти, які пов'язані з жорстким позбавленням фізичної свободи (з них на т. о. т. міста Вовчанськ було задокументовано 39 інцидентів).

81. У Сумській області зафіксовано 14 інцидентів жорсткого позбавлення свободи, що охоплюють Сумський та Охтирський райони. Зокрема,

інциденти зафіксовано у селі Великий Бобрик, місті Тростянець , а також у селах Боромля та Гребениківка.

82. У Запорізькій області задокументовано 43 інциденти жорсткого позбавлення свободи. Інциденти охоплюють місто Мелітополь , місто Василівка , місто Приморськ та Пологівський район (село Очеретувате).

83. На територіях Миколаївської та Херсонської областей задокументовано 51 інцидент жорсткого позбавлення свободи. У Миколаївському районі (село Центральне) зафіксовано 4 інциденти. У Херсонській області інциденти зафіксовані у місті Херсон, місті Нова Каховка, а також у селах Коханівка, Мала Сейдеменуха, Вавилове, Біляївка, Петрівка, Хрещенівка та Трудолобівка.

III.2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖЕРТВ ЖОРСТКОГО ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ

84. Проаналізувавши свідчення, що містяться у зібраних матеріалах щодо осіб, незаконно позбавлених свободи на території Харківської, Сумської, Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей, можна виділити кілька типових категорій жертв цього злочину.

85. Значну частину жертв становлять цивільні особи, які не мали жодного стосунку до військової служби або правоохоронних органів України. Цих людей затримували під час окупації населених пунктів за найменшої підозри у співпраці з українськими силами, через наявність української символіки або висловлення проукраїнської позиції. Вони ставали об'єктами жорсткого позбавлення фізичної свободи без будь-яких правових підстав, що супроводжувалося так званими «допитами», катуваннями та іншими формами нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження⁴.

86. Окрему групу складають особи, які демонстрували незгоду з окупаційним режимом РФ. Такі люди відмовлялися співпрацювати з окупаційною владою, не погоджувалися брати участь у діяльності навчальних закладів за російськими стандартами чи працювати в органах, підконтрольних РФ. Наприклад, одна з директорок ліцею, яка відмовилася прибути на виклик «відділу освіти» окупаційної адміністрації, зазнала незаконного затримання та подальшого утримання у нелюдських умовах. (дивитися детально справи № 10, 25, 31, 32, 42).

87. До жертв також належать родичі або близькі осіб, які мали відношення до Збройних Сил України або органів державної влади. Такі люди ставали

⁴ Дивитися детально справи № 1, 3, 5, 15, 25, 29, 33, 35, 42.

мішенню окупантів лише через наявність сімейних зв'язків, навіть без жодної участі у військовій чи публічній діяльності. Вони зазнавали жорстоких допитів, спрямованих на з'ясування місця перебування чи діяльності своїх родичів. (дивитися детально справи № 21, 24, 31, 39, 40)

88. Окрему групу складають особи, яких окупанти підозрювали у коригуванні вогню або у зв'язках з українськими військовими. Будь-які знахідки у телефоні (повідомлення, контакти, фотографії, українська символіка) трактувалися як «докази співпраці із ЗСУ». Такі люди проходили через серію «допитів» із застосуванням жорстокого поводження, погроз розстрілом та залякуванням. Деяких із них згодом етапували до інших місць утримання або передавали представникам ФСБ. (дивитися детально справи № 4, 15, 20, 25, 26, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42)

89. Важливою категорією є громадські активісти, правозахисники та волонтери. Окупанти цілеспрямовано розшукували за списками осіб, які займалися захистом прав ветеранів АТО або вели активну гуманітарну діяльність у складі громадських організацій. Таких осіб піддавали особливо жорстокому поводженню, включно з вогнепальними пораненнями кінцівок та імітацією поховання живцем (примус власноруч копати собі могилу) (дивитися детально справи № 15, 19, 20, 23, 25, 26, 31, 33, 35, 42).

90. Жінки становлять окрему категорію постраждалих. Попри меншу кількість випадків порівняно з чоловіками, вони зазнавали як фізичного, так і психологічного насильства, включно з приниженнями, погрозами сексуального характеру та тривалим утриманням у тісних приміщеннях без доступу до медичної допомоги. Зафіксовано випадок, коли у жінки під час перебування у камері відкрилася кровотеча, після чого у лікарні було встановлено факт втрати вагітності внаслідок нервового зриву та стресу, спричинених незаконним утриманням. (дивитися детально справи №, 13, 14, 15, 18, 22, 25, 27)

91. Також задокументовано випадки жорстокого поводження з особами похилого віку (зокрема, у справі ОСОБА_068), що супроводжувалося погрозами, фізичною розправою та тривалим утриманням у кайданках без доступу до їжі та води. Окремим проявом нелюдського поводження став примус потерпілих до участі у «навчаннях» медичного персоналу окупаційних військ, під час яких на цивільних особах відпрацьовували постановку ін'єкцій та крапельниць із невідомими речовинами (справа ОСОБА_052). Такі дії є прямим порушенням статті 32 IV Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни (категорична

заборона медичних чи наукових дослідів) та становлять інші нелюдські діяння у розумінні статті 7(1)(к) Римського статуту, що умисно спричиняють сильні страждання та серйозну шкоду фізичному чи психічному здоров'ю (дивитися детально справи № 17, 23).

92. Окрім дорослих чоловіків та жінок, серед задокументованих жертв зустрічаються молоді особи віком до 25 років, які потрапляли до полону під час фільтраційних заходів у тимчасово окупованих населених пунктах. Вони утримувалися у тих самих нелюдських умовах, що й дорослі — у підвалах, камерах або переобладнаних адміністративних приміщеннях, часто в повній темряві та без вентиляції. Санітарно-гігієнічні умови були критичними: замість вбиралень використовувалися спільні відра, які виносилися вкрай рідко, або бранці були змушені справляти природні потреби безпосередньо в місці перебування, що призводило до нестерпного смороду та поширення інфекцій. Харчування було нерегулярним та вкрай недостатнім для підтримання життєдіяльності: бранцям видавали мізерні порції порожньої каші, макаронів або зіпсованих консервів лише один-два рази на добу, а в окремих випадках (школа с. Біляївка) людей не годували тижнями. Питна вода була обмеженою або технічною; через гостру спрагу затримані іноді були змушені вживати власну сечу (дивитися детально справи № 1, 5, 16, 22, 25, 39, 40, 41, 42).

93. Більшість затриманих осіб проходили через повторні “допити”, часто у різних місцях, що свідчить про системність цих дій та координацію між підрозділами окупаційних військ і спецслужб РФ. Усі свідчення вказують на цілеспрямоване застосування фізичного й психологічного тиску з метою отримання інформації або залякування місцевого населення (дивитися детально справи № 1, 12, 15, 26, 30, 40, 42.).

III.3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО МІСЦЯ ТА ЧАСОВІ ПЕРІОДИ ЖОРСТКОГО ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ, А ТАКОЖ УМОВИ УТРИМАННЯ У ЦИХ МІСЦЯХ

94. У цьому Поданні подається інформація, отримана в результаті особистих контактів з жертвами, родичами жертв та свідками, про наступні місця жорсткого позбавлення свободи:

- 1) підвал приміщення друкарні «Балдрук» у місті Балаклія Ізюмського району Харківської області;
- 2) приміщення Балаклійського районного відділу поліції (м. Балаклія, вул. захисників України, 33);

- 3) приміщення пожежної частини та старої поліклініки в селі Липці Харківського району;
- 4) підвал і підсобні приміщення магазину у селі Стрілеча Харківського району;
- 5) господарський сарай біля магазину «Славутич» у селі Черкаські Тишки Харківського району;
- 6) приміщення старого гуртожитку у селі Руська Лозова Харківського району;
- 7) підвал приміщення залізничного вокзалу (станції) «Козача Лопань» у смт Козача Лопань Харківського району;
- 8) приміщення контрольно-пропускнуго пункту «Гоптівка»;
- 9) приміщення відділення прикордонної служби «Козача Лопань»;
- 10) ізолятор тимчасового тримання Куп'янського районного відділу поліції;
- 11) приміщення Вовчанського відділу поліції;
- 12) підвали та склади адміністративних будівель на території Вовчанського агрегатного заводу;
- 13) підвальне приміщення магазину у селі Великий Бобрик Сумського району Сумської області;
- 14) приміщення відділення поліції у місті Тростянець Охтирського району Сумської області;
- 15) будівля залізничного вокзалу та металеві контейнери (причепи) у селі Боромля Охтирського району Сумської області;
- 16) блокпости та приміщення кафе «Чумацький шлях» у місті Василівка Запорізької області;
- 17) приміщення Василівського відділення поліції Запорізької області;
- 18) приміщення готелів та адміністративних будівель у місті Мелітополь Запорізької області;
- 19) морозильна камера на території бази відпочинку «Дорожник» (вул. Курортна, 85) у місті Приморськ Запорізької області;
- 20) територія гауптвахти в селі Очеретувате Пологівського району Запорізької області;
- 21) підвальні приміщення та гаражі у селі Мала Сейдеменуха (Штерендорф) Бериславського району Херсонської області;
- 22) підвальні приміщення («яма») та ангари на території аеродрому Чорнобаївка Херсонської області;
- 23) складські приміщення (склади з горохом) у селі Вавилове Херсонської області;
- 24) приміщення ізоляторів тимчасового тримання у місті Херсон (вул. Перекопська та вул. Поповича);
- 25) камери та підвали у місті Нова Каховка Херсонської області;

- 26) приміщення бюро ритуальних послуг (цехи та офіси) у місті Херсон;
- 27) приміщення школи у селі Біляївка Бериславського району Херсонської області;
- 28) територія колишньої ферми за селом Петрівка (Херсонська область), що використовувалася як пункт збору та жорстокого поводження;
- 29) приміщення дитячого садка у селі Трудолюбівка Херсонської області (використовувалося як військовий штаб та місце незаконного утримання цивільних);
- 30) підвальне приміщення великої будівлі у місті Херсон (обладнане камерами відеоспостереження для постійного нагляду за полоненими);
- 31) приміщення медичного пункту (використовувалося як транзитне місце жорсткого позбавлення свободи на території Херсонської області);
- 32) приміщення ізоляторів тимчасового тримання у місті Херсон (вул. Перекопська та вул. Поповича, 11, зокрема ІТТ №3);
- 33) приміщення відділення поліції (зокрема камери №7 та №8), а також інші камери та підвали у місті Нова Каховка Херсонської області;
- 34) місця несвободи, розташовані на тимчасово окупованих територіях Донецької області (СІЗО м. Донецька, колонія смт Оленівка);
- 35) місця несвободи, розташовані на території Російської Федерації, куди примусово вивозили затриманих з території України (в'язниці у містах Белгород, Ростов-на-Дону, Воронеж та виправна колонія №1 у м. Донське Тульської області).

III.3.1. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території міста Балаклія Ізюмського району

95. У цьому підрозділі зібрано інформацію про місця жорсткого позбавлення фізичної свободи на т. о. т. міста Балаклія, що з 2 березня по 11 вересня 2022 року перебувало під окупацією військових РФ та підконтрольних їм формувань т. зв. «ЛНР» та т. зв. «ДНР». Балаклія була одним із ключових центрів утримання цивільних осіб на південному сході Харківської області. Місця несвободи тут використовувалися як тимчасові пункти “допитів”, жорстокого поводження і психологічного тиску.

96. На території міста Балаклія Харківської області задокументовано 84 випадки жорсткого позбавлення свободи цивільних осіб, вчинених в умовах її тимчасової окупації.

За свідченнями ОСОБА_041, військові РФ двічі затримували його та утримували в приміщеннях Балаклійського районного відділу поліції та типографічного підприємства «Балдрук».

97. Підвал «Балдруку» використовувався для первинного утримання осіб, захоплених у полон. За свідченнями ОСОБА_041, його тримали там разом із трьома чоловіками та однією жінкою у тісному підвалі, де стояли скляні бокси розміром приблизно 3,5 × 1,5 метра. Дві доби він перебував у кайданках, без їжі, лише з доступом до відра з водою. Умови були нелюдські — холод, вогкість, темрява, сон на бетонній підлозі.

98. У приміщенні Балаклійського РВП, де ОСОБА_041 утримувався вдруге, умови також були нелюдськими та абсолютно невідповідними міжнародним стандартам. У камері площею близько 5 × 7 м перебувало до 10 осіб, харчування складалося з каші двічі на день, питна вода була технічною. В'язнів виводили в туалет не більше двох разів на добу, а гігієна була повністю відсутня.

99. Під час допитів до ОСОБА_041 застосовували фізичне та психологічне насильство. Його неодноразово били електричним струмом (по 3–4 рази за один допит), удари спрямовували до мізинців рук. Під час одного з «допитів» військовослужбовці РФ наказали йому роздягнутися догола нібито для перевірки татуювань, принижували та погрожували відрізати геніталії (дивитися детально справу № 9).

III.3.2. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території Куп'янського району

100. Під час тимчасової окупації населених пунктів Куп'янського району документовано систематичне використання приміщень для незаконного утримання цивільних. Зокрема, встановлено факти утримання у підвалі Куп'янського районного відділу поліції, який використовувався окупаційною владою як місце свавільного ув'язнення та жорстокого поводження з цивільними особами.

101. За свідченнями ОСОБА_052, 26 липня 2022 року озброєні військовослужбовці РФ увірвалися до її будинку в селищі Лісова Стінка та затримали її після того, як у домі було виявлено український прапор. Жінку примусили переодягнутися в присутності озброєних чоловіків, посадили в автомобіль із символікою «Z», натягли мішок на голову і кайданки. Її перевезли до Куп'янська, де утримували в ізоляторі

тимчасового тримання, у камері розміром 2 × 3 м, де перебувало до 12 жінок.

102. Умови утримання були нелюдськими: влітку температура в камері в сягала +50 °С, вентиляції не було, туалет не працював, злив нечистот здійснювався вручну. В'язні не мали змоги дотримуватись гігієни, харчування обмежувалося кількома ложками каші на день. Під час утримання ОСОБА_052 втратила 18 кг ваги, їй не надавали медикаментів, попри діагноз цукрового діабету.

103. Під час «допитів», які проводилися вночі, військові РФ погрожували сексуальним насильством, принижували та погрожували життю. ОСОБА_052 свідчила, що бачила, як інших жінок катували електричним струмом.

104. Після звільнення вона перебувала у важкому фізичному та психічному стані, мала наслідки сильного стресу, а її діабет суттєво загострився (дивитися детально справу № 16).

III.3.3. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Харківського району

105. На території сіл Липці та Стрілеча Харківського району під час окупації діяв ряд незаконних місць утримання цивільних.

106. За свідченнями ОСОБА_049, його затримали 12 серпня 2023 року військовослужбовці РФ та вивезли до села Стрілеча. Там його утримували у підвалі гуртожитку — у темному, холодному та вологому приміщенні без спальних місць і належного харчування. Під час «допиту» його били гумовими кийками, руками та ногами, катували електрошокером, погрожували розстрілом і примушували розповідати про «нацизм» в Україні.

107. Після кількох днів побиттів і катувань його перевели до старого магазину в тому ж населеному пункті, де утримували до 20 осіб. Умови були нелюдські — одна відро для всіх як туалет, їжу приносили раз на добу, а в'язнів використовували для примусових робіт (розвантаження, копання ям, підвезення води) (дивитися детально справу № 14).

108. Жінок, утримуваних разом із чоловіками, також піддавали фізичному насильству у формі примусових медичних маніпуляцій — у справі ОСОБА_050 зафіксовано, що окупанти змушували полонених терпіти «навчання» своїх медиків, під час яких на ній відпрацьовували постановку

уколів та крапельниць, вводили невідомі речовини (дивитися детально справу № 15).

109. У справі ОСОБА_053 встановлено, що під час перебування в камері в неї почалася кровотеча. Її відвезли до лікарні, де вона дізналася, що була на ранньому терміні вагітності та втратила плід. Це сталося внаслідок нервового зриву та жорстокого поводження під час незаконного утримання (дивитися детально справу № 17).

110. За даними показань ОСОБА_072, його затримали 10 березня 2022 року в селі Липці та після побиття вивезли до с. Черкаські Тишки, де утримували у переповненій камері без належних умов — спали на підлозі при сильному холоді, воду давали одну чашку на трьох, їжа була у вигляді помиїв. Під час допитів застосовували фізичне насильство, примушували підписувати документи, а у пункті пропуску «Гоптівка» шість разів проводили імітацію розстрілу. Після цього його утримували в підвальних приміщеннях зі смородом вигрібної ями та залучали до примусових робіт. Повторне затримання 12 липня 2022 року призвело до тривалого перебування у підвалі разом із 26 полоненими, де були нелюдські умови, відсутність нормальної їжі, регулярні побиття та примусова праця (дивитися детально справу № 26).

III.3.4. Інформація про інші місця утримання на тимчасово окупованій території Харківської області

111. В межах цього підрозділу об'єднана інформація стосовно місць утримання цивільних у Вовчанському відділі поліції та на території Вовчанського агрегатного заводу.

112. Свідчення ОСОБА_055 підтверджують, що його утримували у приміщенні, де допити проводив чоловік, який представився «слідчим Міністерства внутрішніх справ ЛНР» на ім'я Павло. Він ставив питання про зброю, погрожував згвалтуванням і наказував підлеглому ввести у вказівний палець речовину жовтого кольору, називаючи її сечею (дивитися детально справу № 19).

113. Інші затримані свідчили про аналогічні практики жорстокого поводження і принижень у різних точках Харківщини, що свідчить про системність злочинів окупаційних сил РФ та т. зв. «ЛНР» і «ДНР» (дивитися детально справи № 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24).

III.3.5. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Сумської області

114. Під час окупації частини Сумської області (березень 2022 року) окупаційні війська облаштували низку місць для незаконного утримання та жорстокого поводження з цивільними особами. За свідченнями ОСОБА_074, її разом із чоловіком затримали 17 березня 2022 року в селі Великий Бобрик. Потерпілу утримували у підвалі місцевого магазину (розміром 2×3 метри), де на підлозі були сліди крові та використані бинти. Під час допитів їй погрожували сексуальним насильством («пустимо по колу») та заподіянням страждань її неповнолітньої дитини. Чоловіка ОСОБИ_074, жорстоко побили, зв'язали дротом і скотчем, після чого примусово вивезли на територію РФ (м. Белгород), де він перебуває в полоні дотепер (дивитися детально справу № 27).

115. У місті Тростянець та селі Боромля зафіксовано використання підвалів поліції та залізничних об'єктів. ОСОБУ_075 утримували у підвалі відділення поліції Тростянця за температури +8 °С без їжі та води, зі зв'язаними пластиковими затяжками руками, що спричинило набряки та крововиливи. Пізніше його перевезли до залізничного вокзалу, де піддавали допитам із імітацією розстрілу (постріл біля вуха), били металевими предметами по колінах та зрештою прострелили сідницю. ОСОБА_076 засвідчив, що в селі Боромля полонених утримували у звареному залізному причепі на морозі протягом кількох діб без світла, опалення та можливості вийти до туалету. Потерпілих змушували стояти на колінах у снігу по півтори години, б'ючи ногами по обличчю за будь-який рух (дивитися детально справу № 28).

III.3.6. Інформація про місця жорстокого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Запорізької області

116. На території Запорізької області окупаційні сили використовували для утримання цивільних відділки поліції, бази відпочинку та навіть промислові холодильні установки. У місті Василівка ОСОБА_077, син голови Запорізької ОДА, утримувався з 8 квітня по 26 травня 2022 року в одиночній камері відділення поліції. Потерпілий став свідком постійного жорстокого поводження; за його словами, крові на стінах та підлозі було стільки, що її було важко відмити. Один із його співкамерників не витримав тортур і вчинив спробу самогубства, порізавши вени кришкою від консервної банки (дивитися детально справу № 30).

117. У місті Приморськ задокументовано використання морозильної камери на базі відпочинку «Дорожник». ОСОБУ_078 утримували там у липні 2023 року в умовах екстремального холоду. Під час допитів до нього застосовували електричний струм та імітували розстріл. В результаті

такого поводження чоловік отримав переломи ребер, перенісся та струс мозку. Громадського активіста ОСОБА_080 після затримання в селі Очеретувате примусили власноруч копати собі могилу, після чого побили до втрати свідомості, прострелили ногу та піддали імітації страти (постріли біля вух, що призвело до розриву барабанної перетинки) (дивитися детально справу № 31).

III.3.7. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Миколаївської області

118. Основними місцями розправ над цивільними у Миколаївській області стали склади у селі Вавилове та «яма» на аеродромі Чорнобаївка (Херсонська обл., куди вивозили жителів Миколаївщини). У червні 2022 року ОСОБА_084 та ОСОБА_086 (60 років) були затримані в селі Центральне та вивезені на склади з горохом у селі Вавилове. Там до них застосували витончений вид катування: через лійку в рот засипали сухий горох і заливали 3–5 літрів води, спричиняючи задуху та нестерпний біль. Крім того, на потерпілих нацьковували собак, які кусали їх за ноги (дивитися детально справу № 36).

119. ОСОБА_083, фермер із села Центральне, утримувався у підвалі на аеродромі Чорнобаївка («яма») в умовах повної антисанітарії та жахливого смороду від людських відходів. Потерпілий перебував із зав'язаними очима 12 діб, протягом яких його систематично били та катували електричним струмом (дроти під'єднували до пальців та пахової зони). Воду полоненим не давали — окупанти демонстративно виливали воду на голови в'язнів, щоб ті намагалися впіймати краплі ротом. У тій же камері перебував 75-річний Лебедев Є., якого били попри його безпорадний стан (дивитися детально справу № 35).

III.3.8. Інформація про місця жорсткого позбавлення свободи на тимчасово окупованій території окремих населених пунктів Херсонської області

120. У Херсонській області місця несвободи характеризувалися жорсткою координацією між військовими та ФСБ РФ, зокрема в ІТТ №3 (вул. Поповича, 11) та ІТТ на вул. Перекопській у м. Херсон, відділенні поліції м. Нова Каховка, а також перетворенням об'єктів цивільної інфраструктури — шкіл, дитячих садків, крамниць та підвалів великих будівель — на системні катівні.

121. У селі Мала Сейдеменуха (Штерендорф) ОСОБУ_081 разом із сином та іншими односельцями утримували в гаражному підвалі. Потерпілих били прикладами автоматів до втрати свідомості, вимагаючи зізнань у «коригуванні вогню». Усі затримані перебували без води, їжі та доступу до туалету, зі зв'язаними дротом руками протягом усього періоду утримання. Також зафіксовано існування транзитного медичного пункту, де полонених утримували 1–2 доби перед етапуванням, піддаючи погрозам каліцтва статевих органів ножицями (дивитися детально справу № 34). У багатьох випадках наслідком такого поводження ставали тяжкі психічні розлади, що іноді призводили до самогубства потерпілих після звільнення (дивитися детально справу № 41).

122. У місті Нова Каховка ОСОБУ_084 утримували тиждень, підключаючи електричний струм до вух, пальців рук та ніг. В'язнів змушували вставати, кричати «Слава Росії» та співати гімн РФ; тих, хто не знав слів, жорстоко били кийками (дивитися детально справу № 36).

123. За свідченнями ОСОБА_088, його затримали в Херсоні 14 липня 2022 року. У цеху бюро ритуальних послуг його піддавали тортурам: били металевим прутом, приставляли ствол зброї до голови («вкручували» в шкіру так, що випало волосся) та катували його керівника циркулярною пилкою, підносячи її до рук до утворення термічних опіків. Пізніше його перевели до ІТТ на вул. Поповича, де утримували у переповненій камері (5 осіб на 4 місця). Вночі під камерою постійно було чути крики людей, з якими жорстоко поводилися в підвалі (дивитися детально справу № 38).

124. Особливою жорстокістю вирізнялася катівня, облаштована у приміщенні школи села Біляївка. Згідно зі свідченнями ОСОБА_089 та полонених (зокрема мешканців сіл Петрівка та Хрещенівка) спочатку звозили на територію колишньої ферми, де піддавали лютим побиттям прикладами та ногами, після чого доправляли до школи. У Біляївці в'язнів утримували у невеликому приміщенні без вікон (розміром приблизно 2х6 метрів). Умови були екстремальними: повна темрява, відсутність вентиляції та опалення. Через переповненість (до 11-16 осіб одночасно) люди спали на вузьких книжкових полицях або холодній підлозі.

125. Вбиральні не було — полонені були змушені справляти потреби безпосередньо в камері, розбивши бетон біля вмонтованої в підлогу труби, через що в приміщенні стояв нестерпний сморід. Окупанти застосовували заподіяння страждань шляхом позбавлення води та їжі: перші 4–5 днів воду не давали зовсім, через що затримані були змушені пити власну сечу. Протягом першого місяця людей годували лише 3–4 рази в мізерній кількості.

126. Найбільш тяжким аспектом перебування у Біляївці був факт смерті полонених безпосередньо в камері внаслідок жорстокого поводження та ін'єкцій невідомих речовин. Свідки зазначають, що тіла померлих (зокрема фермера ОСОБА_091 та ОСОБА_092) залишалися в приміщенні пліч-о-пліч із живими в'язнями протягом ночі або навіть кількох діб. Загальний термін незаконного утримання у цьому місці сягав двох місяців і більше, протягом яких люди перебували у стані постійного морального та фізичного виснаження (дивитися детально справу № 39).

127. Також встановлено існування іншої катівні у місті Херсон — у підвальному приміщенні великої будівлі, обладнаному камерами відеоспостереження для постійного нагляду. За свідченнями ОСОБА_093, затриманого наприкінці серпня 2022 року, бранців утримували в повній темряві, забороняли розмовляти, вставати та навіть спати. Психологічний тиск підсилювався постійними криками жінок та дітей (віком 14–15 років), з якими жорстоко поводилися в сусідніх кімнатах. Окремим місцем проведення жорстких допитів було приміщення колишнього магазину «Оптика» на площі Свободи, де представники ФСБ РФ протягом 7 годин піддавали бранців перевіркам на поліграфі, супроводжуючи це погрозами та психологічним тиском. Після таких допитів потерпілих з поламаними ребрами змушували повзти на животі коридорами до камер утримання. Встановлено факт використання гумових кийків для вчинення дій сексуального характеру щодо чоловіків. Окремим актом витонченої жорстокості задокументовано позасудову страту 17-річного підлітка, вчинену шляхом перерізання горла безпосередньо в присутності іншого затриманого (дивитися детально справу №40).

128. У селі Трудолюбівка окупаційні сили (зокрема представники т.зв. «ДНР») облаштували штаб та місце утримання у приміщенні дитячого садка. Згідно зі свідченнями ОСОБА_097, затриманих (двох братів) тримали на холодній підлозі, накривши важкою старою шафою без дверей. Для залякування одного з братів виводили до викопаного окопу, де проводили імітацію розстрілу, приставляючи автомат до потилиці та погрожуючи спалити заживо бензином.

129. Особливою жорстокістю вирізнялася катівня у приміщенні школи села Біляївка. Окрім раніше встановлених фактів (утримання в коморі 2х6 м, заподіяння страждань шляхом позбавлення води та примус пити сечу), справи №40 та №41 розкривають нові обставини. Допити проводили особи з покликами «Шаман» та «Майор». Останній використовував для побиття дерев'яний посох від різдвяної зірки. Зафіксовано нові факти смертей: фермер ОСОБА_101 помер після катувань електрострумом та введення адреналіну (який використовували, щоб жертва не втрачала свідомість від

болю), а ОСОБА_102 помер після введення невідомих психотропних речовин. Тіла загиблих залишалися в камері пліч-о-пліч із живими полоненими протягом доби, після чого російська військова поліція вивозила трупи у мішках (дивитися детально справу №41).

130. У місті Нова Каховка потерпілих утримували у камерах №7 та №8 відділення поліції. За свідченнями ОСОБА_098, під час документування затриманих представники Росгвардії били полонених електрошокером. Бранців виводили на примусові роботи, зокрема до м. Берислав для прибирання території навколо пам'ятників (дивитися детально справу №40).

III.4. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КАТУВАННЯ, ЯКИМ СУПРОВОДЖУВАЛОСЯ ЖОРСТКЕ ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ

131. Зазвичай жертви розповідають детальну інформацію про заподіяння їм страждань, яке було фактично невід'ємною складовою жорсткого позбавлення фізичної свободи. Відповідно до зібраних та оброблених ХПГ свідчень, катування мали місце щонайменше за наступних типових умов.

132. По-перше, під час захоплення цивільних військові РФ майже завжди застосовували фізичне насильство, яке полягало у побитті жертви, а також у жорстоких діях по дезорієнтації та обмеженню мобільності жертви, а також застосовували психологічне насильство, зокрема погрожували розстрілом. До цієї ж категорії варто віднести епізоди побиття чи катування, які здійснювалися під час транспортування жертви до місця утримання, зокрема, коли транспорт зупинявся і людей били десь у лісі або посеред дороги, а також погрози розстрілу, якими супроводжувалися такі побиття.

133. По-друге, найбільш чисельну групу інцидентів становить жорстке позбавлення фізичної свободи, вчинене під приводом проведення так званих «допитів». За своєю суттю такі «допити» супроводжувалися заподіянням страждань з метою отримання свідчень, якими потерпілі об'єктивно не володіли. Іншими підставами для проведення «допиту» були т. зв. «підозри» у допомозі ЗС України, зокрема, через коригування вогню, проте такі «підозри» були абсолютно безпідставними та використовувалися як безапеляційне обґрунтування захоплення в полон.

134. По-третє, до окремої категорії можна віднести катування, вчинені як знущання над жертвами. Зокрема, були випадки, коли жертв могли побити без будь-якої на те причини, просто як спосіб розважитися.

135. Стосовно способів жорстокого поводження, то з усього масиву досліджених свідчень найбільш частими були, зокрема:

1. Фізичне жорстоке поводження

Найпоширенішими методами фізичного впливу були:

- Побиття руками, ногами, гумовими кийками або прикладами автоматів. Такі дії здійснювалися систематично під час «допитів» або одразу після затримання. Потерпілі повідомляли про множинні синці, гематоми, пошкодження внутрішніх органів.
- Катування електричним струмом. Зафіксовано випадки, коли дроти приєднували до пальців рук (зокрема, мізинців, вух та носа), завдаючи короткочасних, але повторюваних розрядів струму.
- «Дзвінок Зеленському»: Специфічний за своєю витонченою жорстокістю метод катування електричним струмом, задокументований на території Херсонської області. Потерпілим до статевих органів під'єднували металеві дроти під напругою та вмикали електричний струм, завдаючи нестерпного фізичного болю. Застосування цього методу супроводжувалося психологічним тиском та тривало протягом тривалого часу, що призводило до больового шоку, затьмарення свідомості та тяжких наслідки для фізичного і психічного здоров'я жертви (дивитися детально справу №41).
- «Катування горохом»: Унікальний за своєю жорстокістю метод, зафіксований на Миколаївщині та Херсонщині. Потерпілим засипали до рота сухий горох і через лійку (обрізану пляшку) заливали від 3 до 5 літрів води. Це спричиняло розбухання гороху, задуху, нестерпний біль у шлунку та блювання, яке супроводжувалося подальшими ударами в живіт (дивитися детально справу №36).
- Термічні катування та каліцтва за допомогою спеціально заготовлених предметів: Задокументовано використання циркулярної пилки, яку вмикали та підносили до рук потерпілого — через нагрів шкіра відходила від м'язів. Зафіксовано побиття металевим прутом та підвішування за руки на арматуру.
- Вогнепальні поранення як метод тиску: Потерпілим цілеспрямовано прострілювали ноги або сідниці під час допитів, щоб змусити їх «говорити».
- Нанесення ударів по нирках, спині та голові — часто одночасно з приниженнями та образами.

- Нацькування тварин: Використання службових собак, яких спускали на полонених під час заходу до місць утримання.
- Погрози відрізанням частин тіла. В окремих випадках військові РФ імітували спробу ампутації (погроза відрізати руку через складність зняття наручників).
- Ін'єкції невідомих речовин. Є зафіксовані свідчення, коли під час “допитів” російські військовослужбовці вводили жертвам невідомі рідини. Один із військових РФ тримав потерпілого, тоді як інший встромлював голку у палець і погрожував ввести, за його словами, «сечу».
- Використання полонених як “навчального матеріалу” для медиків окупаційних військ.
У деяких місцях утримання (зокрема у селі Стрілеча) задокументовано, що військові РФ змушували полонених терпіти медичні “навчання”: на потерпілих відпрацьовували постановку уколів, крапельниць, вводили невідомі препарати, не пояснюючи їх змісту чи наслідків.
Такі дії спричиняли серйозні фізичні ушкодження, запалення вен, інтоксикації та тривалі больові синдроми.
- Використання температурних режимів: Утримання людей у морозильних камерах або примус стояти на колінах у снігу протягом тривалого часу.
- Каткування положенням тіла та обмеження руху: Приковування кайданками до труб, надто туге зв'язування рук стяжками до почорніння кінцівок, примус годинами перебувати в неприродних позах або сидіти на стільці без права ворухнутися чи спати під наглядом відеокамер.

2. Психологічний тиск

До цивільних активно застосовувалися методи психологічного тиску, спрямовані на приниження людської гідності та злам волі. Найчастіше це були:

- Примусова пропаганда: Зйомка на відео з вимогою зачитувати текст про відмову служити в ЗСУ та невизнання української влади під погрозою «залишитися тут назавжди».
- Погрози розстрілом або згвалтуванням.
Військові РФ, особливо під час нічних “допитів”, говорили про намір

убити, згвалтувати або завдати шкоди родині затриманих. Такі погрози висловлювалися у присутності інших полонених, що мало демонстративний ефект.

- Погрози насильством над близькими.
Потерпілі повідомляли, що окупанти прямо заявляли про «покарання сім'ї», якщо жертва «не співпрацюватиме».
- Вбивство інших бранців на очах у полонених: Зафіксовано свідчення про перерізання горлянки 17-річному хлопцю під час допиту на очах у іншого в'язня.
- Імітація страт або підготовка до розстрілу.
Людей змушували ставати на коліна, надягали мішки на голову, заряджали зброю, створюючи ілюзію негайного вбивства.
- Заподіяння психічних страждань криком: Полонених тримали в умовах, де вони постійно чули крики інших людей, зокрема жінок та дітей віком 14–15 років, яких катували в сусідніх кабінетах
- Тривала ізоляція та позбавлення сну.
У багатьох випадках “допити” проводилися виключно вночі, а вдень затриманим не дозволяли відпочивати. Постійний шум, крики і яскраве світло у деяких приміщеннях посилювали психічне виснаження.
- Демонстрація жорстокого поводження та наслідків: Примус полонених відмивати стіни та підлогу від величезної кількості крові інших замучених осіб.
Потерпілі неодноразово чули крики, стогони і звуки побиття тих, кого допитували в сусідніх кімнатах. Це створювало атмосферу безвиході й страху.
- Приниження людської гідності: Малювання статевих органів на тілі потерпілих, присвоєння образливих прізвиськ, примус кричати «Слава Росії» та багаторазове співання гімну РФ.
- Перебування з тілами померлих: Полонених змушували перебувати в одній камері з тілами замучених односельців протягом ночі або кількох діб.
- Погрози спаленням заживо: Окремий метод психологічного тиску, за якого полоненим погрожували облиттям бензином та спаленням в окопі. Такі дії використовувалися для залякування та чинення

інтенсивного психічного тиску на затриманих осіб під час їхнього жорсткого позбавлення фізичної свободи.

3. Умови утримання як форма нелюдського поводження

Відсутність елементарних побутових умов у місцях несвободи також розглядається як форма нелюдського поводження.

Поширені ознаки:

- Переповненість камер. До 15 осіб у приміщеннях розміром 5×7 м, без вентиляції чи доступу до повітря.
- Використання відра як туалету без будь-яких перегородок, навіть у змішаних групах чоловіків і жінок.
- Відсутність медичної допомоги. Хворих і поранених не лікували, ліки не видавали. Відомі випадки, коли жінки у полоні зазнавали серйозних медичних ускладнень. Одна з потерпілих під час утримання у камері перенесла кровотечу; у лікарні вона дізналася, що була на ранньому терміні вагітності та втратила плід. Цей випадок підтверджує, що жорстоке поводження і стрес призвели до переривання вагітності, що є особливо тяжким наслідком незаконного утримання.
- Відсутність питної води. Полонених позбавляли води на термін від 4 до 5 днів, що змушувало їх пити власну сечу.
- Позбавлення їжі. Багато затриманих повідомляли, що перші дні їм не давали їжі зовсім або видавали залишки з однієї каструлі на десятки людей.
- Відсутність умов для дотримання особистої гігієни. Людей не виводили на прогулянки, не дозволяли митися, у результаті поширювалися інфекції.
- Темрява та холод: Тримання у приміщеннях без вікон (комори), сон на підлозі або вузьких полицях без матраців та ковдр у холодну пору року.

4. Сексуальне насильство та гендерно-орієнтовані приниження

Жінки, які перебували в полоні, повідомляли про погрози сексуального насильства, а також про приниження, пов'язані з фізіологічними процесами — наприклад, примус користуватися відром у присутності чоловіків.

Крім погроз сексуального насильства щодо жінок, зафіксовано погрози захвати сторонні предмети в анальний отвір чоловікам та примус до роздягання.

5. Використання примусової праці

В окремих випадках цивільних змушували виконувати роботи для окупаційних військ — розвантаження гуманітарних вантажів, копання ям для загиблих, збирання дров або води, прибирання місць утримання та жорстокого поводження, облаштування позицій, а також змушували свідчити на відео про нібито вбивство одного полоненого іншим, щоб приховати наслідки тортур.

III.5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЙМОВІРНИХ ВИКОНАВЦІВ ЖОРСТКОГО ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ

136. Зі свідчень жертв жорсткого позбавлення фізичної свободи, чії покази були зібрані та опрацьовані, вдалося ідентифікувати конкретні військові формування РФ, а також позивні та зовнішні ознаки окремих осіб, які, ймовірно, були виконавцями цього злочину.

137. Захоплення цивільних у полон частіше здійснювалося військовослужбовцями т.зв. «ЛНР», «ДНР», «росіянами» та «чеченцями», співробітниками ФСБ. Є також свідчення про участь військових, схожих за зовнішністю на «бурятів».

138. Первинні «допити» найчастіше проводили військові т.зв. «ЛНР», «ДНР» та представники окупаційних адміністрацій, а також військовослужбовці РФ у формі без розпізнавальних знаків. Такі допити відбувалися у приміщеннях поліції м. Балаклія, типографії «Балдрук», підвальних приміщеннях магазину в с. Стрілеча, приміщенні школи у с. Липці, у ізоляторі тимчасового тримання м. Куп'янськ, на подвір'ях приватних будинків у с. Великий Бобрик, на блокпостах поблизу м. Василівка та с. Очеретувате, у лісосмугах поблизу с. Центральне, а також безпосередньо у місцях захоплення цивільних, зокрема у приміщеннях офісів та цехів м. Херсон, приватних квартирах м. Херсон, приміщенні дитячого садка у с. Трудолюбівка та на території колишньої ферми поблизу сіл Петрівка і Хрещенівка.

139. Подальші «допити» та жорстоке поводження, зокрема у місцях, де функціонували окупаційні «комендатури» (Балаклійський РВП, Куп'янський ІТТ, с. Лісова Стінка), проводилися військовослужбовцями ЗС РФ, представниками так званих «правоохоронних органів ЛНР» і,

ймовірно, співробітниками ФСБ РФ або ГРУ РФ. Аналогічна практика застосовувалася у відділках поліції м. Тростянець та м. Василівка, у морозильних камерах бази відпочинку «Дорожник» (м. Приморськ), на складах із горохом у с. Вавилове, у підвалах аеродрому Чорнобаївка («яма»), а також у приміщеннях ізоляторів тимчасового тримання (ІТТ) м. Херсон та м. Нова Каховка, підвалах великих будівель м. Херсон, обладнаних камерами відеоспостереження, приміщенні дитячого садка у с. Трудолюбівка і у школі села Біляївка, де допити координувалися співробітниками ФСБ та супроводжувалися систематичними катуваннями.

140. Стосовно окремих військових РФ, які, ймовірно, були виконавцями жорсткого позбавлення свободи, можемо зазначити наступний перелік:

Харківська область

1. Окупаційна адміністрація м. Балаклія (Балаклійський РВП та типографія «Балдрук»)

Учасниками незаконних затримань та жорстокого поводження виступали військові РФ та представники т.зв. «народної міліції ЛНР».

За свідченнями, коли ОСОБА_043 утримували у підвалі типографії «Балдрук», допити проводили військовослужбовці у формі без розпізнавальних знаків, що представлялися «службою безпеки РФ». Один із них мав позивний «Граніт» — чоловік близько 40 років, середньої статури, коротко стрижений, із грубим голосом. Він застосовував погрози та удари під час допитів (дивитися детально справи № 5, 6, 19, 21, 22).

Інший виконавець, на прізвище «Фізрук», за свідченнями ОСОБА_044, брав участь у жорсткому поводженні із затриманими чоловіками, примушуючи їх стояти на колінах і бив током у ділянку грудей і ніг (дивитися детально справу № 21).

2. С. Лісова Стінка, Куп'янський район (ізолятор тимчасового тримання Куп'янська)

За свідченнями, коли ОСОБА_052 утримували у приміщенні ізолятора, «допити» проводили троє військовослужбовців РФ. Один із них мав руду бороду, був високим на зріст (близько двох метрів), худорлявої статури. Ймовірно, саме він безпосередньо брав участь у затриманні.

Також серед виконавців згадується чоловік із позивним «Кіт», який

проводив допити інших жінок і, за свідченнями, погрожував сексуальним насильством (дивитися детально справу № 25).

Медичний персонал, який знаходився безпосередньо у приміщенні Куп'янського ІТТ, зокрема жінка на ім'я В., молодого віку, зі світлим волоссям, здійснювала медичні огляди полонених. Зазначено, що лікарі-окупанти застосовували полонених як навчальний матеріал: «на ОСОБА_050 відпрацьовували постановку уколів та крапельниць, вводили невідомі речовини».

3. С. Стрільча, Харківський район
За свідченнями, коли ОСОБА_049 утримували у підвалі магазину, допити проводили військові РФ і представники т.зв. «ЛНР». Відомо, що один із військових мав східні риси обличчя, коротко стрижене темне волосся, говорив із бурятським акцентом (дивитися детально справу № 14).
4. С. Липці, Харківський район (приміщення школи)
Під час окупації села приміщення школи використовувалося як тимчасовий пункт утримання. За свідченнями ОСОБА_046, серед військових, які охороняли приміщення, були «чеченці» з характерними бородами, озброєні автоматами. Вони здійснювали моральний тиск, змушували співати гімн РФ, погрожували розправою (дивитися детально справу № 22).
5. Куп'янський район (інші місця утримання)
За свідченнями, коли ОСОБА_055 утримували у приміщенні, поруч розташованому з камерою, «допит» проводив чоловік, який представився слідчим Міністерства внутрішніх справ т.зв. «ЛНР» на ім'я Павло. Він ставив запитання про зброю, а потім погрожував зґвалтуванням і наказав військовому РФ «вколоти сечу» (дивитися детально справу № 21).

Сумська область

Учасниками незаконних затримань та жорстокого поводження виступали регулярні війська РФ та бойовики т.зв. «ЛНР/ДНР».

1. М. Тростянець: За свідченнями ОСОБА_075, під час його утримання у відділенні поліції допити проводив чоловік, якого називали «Петрович». Він безпосередньо погрожував затриманому розстрілом. Також у жорстокому поводженні брав участь військовослужбовець із

кавказьким акцентом, який завдавав ударів прикладом автомата по колінах та сонячному сплетінню (дивитися детально справу № 28).

2. С. Гребениківка та Боромля: За свідченнями ОСОБА_076, затримання проводили військові з червоними пов'язками на руках. Під час його подальшого вивезення на територію РФ допити проводив чоловік у сірій військовій формі на ім'я Ігор Анатолійович (близько 40 років), який володів повною інформацією про особисті дані затриманого (дивитися детально справу № 29).
3. С. Великий Бобрик: За свідченнями ОСОБА_074, затримання проводили троє озброєних військових у балаклавах. Пізніше до її дому прибула група з 15–20 осіб на бронетехніці (БТРи та танки). Допити у підвалі магазину проводили військові, які погрожували сексуальним насильством та розпорою над дитиною (дивитися детально справу № 27).

Запорізька область

Виконавцями злочинів є співробітники ФСБ РФ, представників т. зв. «кадірівських» підрозділів, а також бойовики незаконного збройного формування «ДНР».

1. М. Приморськ (база «Дорожник»): За свідченнями ОСОБА_078, він упізнав одного з військових, який катував його електричним струмом у морозильній камері. Це Дорожко Микита Миколайович (10.04.1988 р.н.), співробітник ФСБ РФ, в/ч 36391 (дивитися детально справу № 29).
2. М. Василівка (блокпост та поліція): За свідченнями ОСОБА_077, на блокпосту поблизу кафе «Чумацький шлях» його затриманням керував військовий із позивним «225-й». Надалі переговори про обмін та шантаж родини здійснював Мурад Саїдов (дивитися детально справу № 30).
3. С. Очеретувате (гауптвахта): За свідченнями ОСОБА_080, затримання здійснювали бойовики «ДНР». Керівник підрозділу віддав наказ про імітацію розстрілу та примус до копання власної могили, під час чого потерпілому прострелили ногу (дивитися детально справу № 33).

Миколаївська область

У цьому регіоні зафіксована тісна співпраця окупаційних військ із місцевими колаборантами.

1. С. Центральне: За свідченнями ОСОБА_083, ОСОБА_084 та ОСОБА_086, затримання проводили представники Росгвардії (нашивки «РосСПН») та ФСБ. Ключову роль відігравав місцевий фермер-колаборант Олексій Кондратюк (позивний «Таксист»), який особисто брав участь у побиттях та «очних ставках» у лісосмугах (дивитися детально справу № 35).
2. С. Вавилове (склади): За свідченнями ОСОБА_084 та ОСОБА_086, катуваннями «горохом» керував військовий із позивним «Кот». Також серед керівництва окупантів у селі згадується особа з позивним «Єгер». Потерпілі зазначають, що охорону здійснювали військові неслов'янської зовнішності, які нацьковували на полонених собак (дивитися детально справу № 37).

Херсонська область

До злочинів причетні кадрові офіцери ЗС РФ та спецслужби, що базувалися у захоплених адміністративних будівлях.

1. С. Коханівка: За свідченнями ОСОБА_081, затримання проводила група з 6 осіб у формі РФ. Ватажком був чоловік низького зросту казахської зовнішності, який відрізнявся особливою жорстокістю під час допитів у селі Мала Сейдеменуха (дивитися детально справу № 33).
2. М. Херсон (затримання у квартирах): За свідченнями ОСОБА_095, до проведення обшуків та жорсткого захоплення цивільних у їхніх оселях були залучені представники ФСБ, піхота та снайпери, які діяли злагоджено, оточуючи будинки (дивитися детально справу № 41).
3. М. Херсон (підвал з відеоспостереженням): Допити та катування (зокрема методом «дзвінок Зеленському») проводили російські військові, які здійснювали постійний нагляд через камери відеоспостереження. Вони відзначалися особливою моральною деградацією, принижуючи бранців та жорстоко поводячись на їхніх очах з дітьми (дивитися детально справу № 41).
4. М. Херсон (ІТТ №3 на вул. Поповича, 11): За свідченнями ОСОБА_088 та ОСОБА_105, допити проводили співробітники ФСБ.

Встановлено факти жорстокого поводження з метою примусу до виконання принизливих ритуалів: вигукування гасел «Слава Путіну! Слава Шойгу!» та щоденного хорového співання гімну РФ під загрозою побиття всієї камери. Психологічний тиск підсилювався демонстрацією польового телефону («тапіка») для катування струмом та проведенням семигодинних допитів із використанням поліграфа у приміщенні колишнього магазину «Оптика» (площа Свободи). Під час катувань у цеху ритуальних послуг військові РФ використовували циркулярну пилку (дивитися детально справу № 38, 43).

5. С. Трудолюбівка (дитячий садок): Первинне незаконне позбавлення волі здійснювали представники т.зв. «ДНР», які облаштували у садку штаб. Після виявлення «підозрілих» предметів вони викликали регулярні російські війська, які проводили подальші жорстоке поводження та імітації розстрілів в окопах (дивитися детально справу № 42).
6. М. Херсон (ІТТ на вул. Поповича): За свідченнями ОСОБА_088, допити проводили співробітники ФСБ. Під час катувань у цеху ритуальних послуг військові РФ використовували циркулярну пилку та погрожували вбивством кума потерпілого — Фролова (дивитися детально справу № 38).
7. М. Нова Каховка: За свідченнями ОСОБА_084, охоронці камери змушували полонених співати гімн РФ. Особи, які проводили катування струмом, були в балаклавах, проте один із них мав неслов'янську зовнішність та погрожував зарізати потерпілого ножом (дивитися детально справу № 36).
8. Аеродром Чорнобаївка: За свідченнями ОСОБА_083, допити на другому поверсі ангарів проводили особи, які представлялися співробітниками ФСБ. Охорону «ями» здійснювали військові, які знущалися з полонених, позбавляючи їх води (дивитися детально справу № 35).
9. С. Біляївка (приміщення школи): За свідченнями ОСОБА_089 та ОСОБА_091, допити проводив військовий із покликом «Шаман». Він відзначався винятковою жорстокістю: бив по нирках, стверджуючи, що їх можна «опустити на 13 сантиметрів», та проводив імітацію розстрілу, стріляючи в коліна з незарядженого пістолета. Також зафіксовано участь військовослужбовця, який висловлював погрози

вчинення дій сексуального характеру щодо затриманих під час їхнього транспортування у вантажівці (дивитися детально справу № 39).

141. Також у матеріалах справ систематично згадуються військовослужбовці з позивними «Урал», «Гром», «Хасан», «Консул», «Юрга», «Белка», «Тайсон», «Ірбіс», «Чейз», «Шаман». Особи з покликами «Дед», «Кавказ», «Рижий», які брали участь у перевезеннях полонених між Куп'янськом і Балаклією. Більшість свідчень вказує на те, що затримання проводилися польовими підрозділами («чеченці», «буряти»), а систематичне жорстоке поводження — спеціалізованими групами ФСБ або представниками окупаційних комендатур (дивитися детально справи № 4, 8, 10, 16, 19, 20, 21, 28, 40).

IV. ПОПЕРЕДНЯ ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ЗАФІКСОВАНИХ ІНЦИДЕНТІВ

142. Стаття 7 (1) (e) РС МКС визначає, що ув'язнення або інше жорстке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права, коли вчинене в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти будь-якого цивільного населення, і такий напад вчиняється усвідомлено, є злочином проти людяності⁵.

143. Відтак, відповідно до Елементів злочинів⁶, злочин проти людяності у вигляді ув'язнення або іншого жорсткого позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права згідно зі статтею 7(1)(e) РС МКС складається з 5 елементів:

- a. Зловмисник ув'язнив одну чи кількох осіб або іншим чином серйозно позбавив одну чи кількох осіб фізичної свободи.
- b. Тяжкість поведінки була такою, що вона порушувала основоположні норми міжнародного права.
- c. Зловмисник усвідомлював фактичні обставини, які встановлювали тяжкість поведінки.
- d. Дія була вчинена в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення.
- e. Зловмисник знав, що дія була частиною широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення, або мав намір зробити таку поведінку частиною широкомасштабного чи систематичного нападу.

IV.1. ЗЛОВМИСНИК УВ'ЯЗНИВ ОДНУ ЧИ КІЛЬКОХ ОСІБ АБО ІНШИМ ЧИНОМ СЕРЬОЗНО ПОЗБАВИВ ОДНУ ЧИ КІЛЬКОХ ОСІБ ФІЗИЧНОЇ СВОБОДИ

⁵ Rome Statute, <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RS-Eng.pdf>

⁶ Elements of Crimes, ISBN No. 92-9227-232-2 ICC-PIOS-LT-03-002/15

144. Існування жорстокого позбавлення волі, вчиненого органами РФ щодо громадян України, було добре задокументовано в цьому Поданні та залишається незаперечним.

IV.2. ТЯЖКІСТЬ ПОВЕДІНКИ БУЛА ТАКОЮ, ЩО ВОНА ПОРУШУВАЛА ОСНОВОПОЛОЖНІ НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

145. Свідчення, зібрані та опрацьовані ХПГ та іншими учасниками коаліції Т4П, дозволяють стверджувати, що військові РФ здійснювали масові протиправні та необґрунтовані захоплення цивільних осіб із застосуванням фізичної сили, побиття, образ, нелюдського поводження та катувань. ХПГ переконана, що дії військових РФ суперечать основоположним принципам міжнародного права.

146. Заборона жорстокого позбавлення волі, особливо під час міжнародних збройних конфліктів, стала загальноприйнятою практикою серед держав. Зараз ця заборона вважається нормою міжнародного звичаєвого права⁷. Крім того, уявлення про те, що затримання не повинно бути свавільним, є фундаментальним принципом як міжнародного гуманітарного права, так і права прав людини⁸.

147. З точки зору міжнародного гуманітарного права, у справі МТКЮ Prosecutor v. Jadranko Prlić⁹ було пояснено, «що статті 68 і 78 Четвертої Женевської конвенції, які передбачають законні заходи утримання під вартою в контексті окупації, повинні бути враховані при оцінці того, чи мало місце незаконне позбавлення волі за значенням Статуту [МТКЮ]. Таким чином, Палата вважає, що позбавлення волі осіб є незаконним у розумінні Статуту [МТКЮ], коли:

і. осіб, про яких йдеться, які перебувають на окупованій території та вчинили правопорушення виключно з метою заподіяння шкоди державі-окупанту, без заподіяння шкоди життю чи тілесній недоторканості членів окупаційних сил або адміністрації, не створюючи значної колективної небезпеки і без серйозної шкоди майну окупаційних сил чи адміністрації чи об'єктам, які ними використовуються, були затримані на період часу, який не відповідає правопорушенню, вчиненому всупереч статті 68 Четвертої Женевської конвенції;

⁷ Див. ICRC, Rule 99, Deprivation of Liberty, <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule99>

⁸ Див. OHCHR, Working Group on Arbitrary Detention, Compilation of Deliberations (17.10.2013)

⁹ Prosecutor v. Jadranko Prlić, Case No. IT-04-74-T, Judgement (TC), 29 May 2013, paras. 63–68.

ii. особи, про яких йдеться, які перебувають на окупованій території, були затримані всупереч статті 78 Четвертої Женевської конвенції, в той час як немає вагомих підстав вважати, що безпека держави, яка тримає в полоні, зробила це абсолютно необхідним;

iii. процесуальні гарантії, передбачені статтею 78 Четвертої Женевської конвенції, не були надані затриманим особам, навіть якщо початкове затримання було виправданим».

148. Крім того, як зазначив Суд¹⁰, «стосовно статті 42 Четвертої Женевської конвенції, Апеляційна палата встановила, що імперативні причини безпеки повинні бути такими, щоб затримання було «абсолютно необхідним» для забезпечення безпеки держави. Палата вважає, що це визначення також стосується статті 78 зазначеного договору. У цьому відношенні судова практика Трибуналу загалом надає стороні, яка вдається до цього заходу, широкі дискреційні повноваження у вирішенні того, що становить загрозу її безпеці. Тим не менш, Держава, що тримає в полоні, не має загальних повноважень затримувати все цивільне населення сторони конфлікту. Вона повинна встановити для кожної особи, що він або вона становлять особливий ризик для безпеки держави, так що її необхідно затримати. Певні дії преюдиційно вважаються такими, що завдають шкоди безпеці держави: шпигунство, диверсія та «розвідка з ворожим урядом або громадянами ворога». Проте сам факт того, що особа є громадянином або поділяє ту ж думку, що й ворожа сторона, як такий не виправдовує позбавлення волі. Відповідно до того, сам факт того, що чоловік є призовного віку, не обов'язково становить загрозу безпеці супротивника. Інтернування та поміщення до місця проживання є винятковими заходами, і вони повинні прийматися лише після ретельного розгляду кожного окремого випадку».

149. Якщо говорити про характер подій повномасштабної збройної агресії РФ проти України, то, по-перше, російські військові, по суті, атакували окремих мирних жителів. Зокрема, озброєні російські військовослужбовці вривалися в житлові будинки цивільних або іншим чином вступали в безпосередній контакт з особами, а потім застосовували фізичну силу до мирних жителів (валили на землю, закручували руки за спину, били) та, погрожуючи зброєю, починали перевіряти документи чи ставити питання.

150. По-друге, коли потерпілий був фактично знерухомлений, не кажучи вже про можливість висунути будь-які заперечення, військові РФ

¹⁰ Ibid.

проводили «обшук» у житлі жертви, в результаті якого забирали знайдені готівкові кошти, будь-які коштовні особисті речі (комп'ютери, телевізори, мобільні телефони, планшети тощо) та документи (частіше, документи про право власності на майно та документи, що посвідчують особу). Під час «обшуку» деяких осіб продовжували бити. За характером проведення та результатами ці дії військових РФ не можна назвати «обшуком», оскільки абсолютно не дотримувалися будь-які процедурні протоколи їх здійснення. Ці дії жертви, зазвичай, описують як «пограбування».

151. По-третє, після обшуку військові РФ, зазвичай, вживали заходів для дезорієнтації захоплених цивільних: надягали на голову потерпілих мішок (чи шапку) та міцно примотували їх до голови скотчем чи у інший спосіб таким чином, що жертви відчували задуху. Деяких захоплених повторно били. Також військові РФ замотували жертвам руки. У такому стані осіб транспортували до місць утримання, а деяких — і продовжували тримати в подальшому.

152. По-четверте, зібрані дані свідчать, що захоплення в полон цивільних було позбавлене будь якої реєстрації, документального оформлення та контролю з боку відповідних органів (суду, або хоча б прокуратури), а тому, з юридичної точки зору, у жертв чи їх родичів були відсутні будь-які можливості для захисту своїх прав, оскарження свавільного захоплення та утримання в полоні, яке, зазвичай, супроводжувалося катуваннями та нанесенням тілесних ушкоджень.

153. Після «захоплення» військові РФ транспортували жертв до місць несвободи. Перевозили жертв як у машинах, призначених для перевезення пасажирів (на пасажирських сидіннях легкових машин чи позашляховиків), так і у кузовах вантажних машин. В останньому випадку жертви були зв'язані та лежали на підлозі вантажівок. Багато постраждалих згадують, як їх «кинули у вантажівку», тобто перевозили без урахування належних умов транспортування, що могло бути особливо складним для знерухомлених людей. Транспортували жертв також із зав'язаними очима (натягнуті на голову мішки, шапки, замотані скотчем).

154. Безпосереднє позбавлення цивільних свободи відбувалось у різних приміщеннях, проте в усіх випадках жертви скаржилися на нелюдські умови тримання. Значну частину жертв жорсткого позбавлення волі, яким надає допомогу ХПГ, утримували у підвалах, льохах чи інших підвальних приміщеннях, куди взагалі не проникало денне світло, що, на наше переконання, імперативно заборонено статтею 118 ЖК 4.

155. Окрім цього, загалом умови утримання захоплених і позбавлених волі цивільних жертви описують як нелюдські. Люди утримувалися у приміщеннях, де кількість ув'язнених перевищувала стандарти для в'язниць у 2–4 рази¹¹. Харчування у місцях утримання також не відповідає правилам для тримання ув'язнених¹², а було на такому рівні, щоб «полонені» просто не померли з голоду; інколи «полонених» взагалі не годували, а лише давали одну пляшку води (1 літр) на усю камеру «полонених». Також ув'язненим не надавалася медична допомога, хоча після катувань, побиттів та «допитів» її потребували майже всі «цивільні полонені»¹³.

156. Всі постраждали описують, як військові РФ їх «допитували». Фактично, зі свідчень можна зробити висновок, що саме «допити» були основною метою захоплення та викрадення цивільних із подальшим їх утриманням в ув'язненні. «Допити», які проводили військові РФ, також абсолютно не відповідають жодним процедурним нормам, створеним для захисту прав «допитуваних». Військові РФ або співробітники ФСБ РФ били цивільних ув'язнених, катували їх у інший спосіб (наприклад, струмом¹⁴), морально принижували і знущалися, паралельно продовжуючи ставити питання. Деякі з опитаних ХПГ жертв згадували, що вони неодноразово втрачали свідомість від отриманих тілесних ушкоджень та катувань під час «допитів», проте військові РФ просто обливали їх водою, щоб вони прийшли до тями, і продовжували «допитувати».

157. Також поширеним було здійснення військовими РФ «імітації розстрілу», що становило над звичайно сильний психологічний тиск на жертву. Людині під час т. зв. «допиту» чи у будь-який інший час абсолютно серйозно казали, що він/вона будуть розстріляні. Перед «розстрілом» жертву виводили на подвір'я (вивозили у ліс) та наказували викопати собі могилу. Через декілька годин, коли ув'язнений дійсно викопував достатньо велику для поховання людини яму (інколи, декілька метрів углиб), жертвам, що палять, пропонували «останню сигарету», іншим — якість «останнє бажання», після чого військові РФ били жертву або ставили до стінки і стріляли дуже близько біля голови, після чого повертали до ув'язнення. Бували випадки, коли «імітація розстрілу» здійснювалася без

¹¹ CPT/Inf (2015) 44. Living space per prisoner in prison establishments: CPT standards. Effective from 2015-12-15. Official edition. Strasbourg. URL: <https://rm.coe.int/16806cc449> (дата звернення: 18.04.2023).

¹² On the European Prison Rules : Recommendation of 01.07.2020 no. Rec(2006)2-rev. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809ee581 (дата звернення: 18.04.2023).

¹³ Більше про умови утримання викладено у розділі IV.3 цього Подання.

¹⁴ Більше про катування під час утримання в ув'язненні викладено у розділі IV.4. цього Подання.

викопування ями — військові РФ наставляли на жертву зброю, повільно рахували вголос (під час «допиту» — продовжуючи ставити питання) та потім стріляли біля жертви (в останній момент перед пострілом відводили зброю).

158. Усе вищезазначене більшість жертв переживали не один день, оскільки, за зібраними нами даними, лише невелику частину захоплених цивільних військові РФ відпускали у той же день або у наступні дні. Значну частину з них продовжували утримувати декілька днів або тижнів ще до того, як починали «допитувати». Самі «допити» також тривали декілька днів або тижнів поспіль. Після того, як «допити» закінчувалися, значну частину ув'язнених не відпускали, а продовжували утримувати. Російські військові добровільно звільнили лише невелику кількість постраждалих. Більше того, зафіксовано значну кількість інцидентів, коли жертви жорсткого позбавлення свободи були вивезені на територію РФ, де по сей день продовжують утримуватися «у полоні», хоча є цивільними.

159. Окремо варто зазначити про «фільтрацію», яку проводили військові РФ на т. о. т.: захоплених на «фільтрацію» осіб утримували, за різними свідченнями, від одного місяця (тих, хто «пройшов фільтрацію») до невизначеного строку (стосовно тих, хто «не пройшов фільтрацію», дуже мало свідчень: деякі з них були відвезені до РФ, а про деяких взагалі немає інформації). Під час «фільтрації», як і під час інших ув'язнень, військові РФ та співробітники ФСБ РФ «допитували» жертв, при цьому знущаючись та катуючи «цивільних полонених»¹⁵.

160. Враховуючи вищезазначене, ХПГ вважає, що застосування військовими РФ позбавлення волі та ув'язнень по відношенню до цивільних осіб на т. о. т., як це задокументовано коаліцією «Т4Р», є явним порушенням багатьох фундаментальних норм міжнародного права.

IV.3. ЗЛОВМИСНИК УСВІДОМЛЮВАВ ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ, ЯКІ ВСТАНОВЛЮВАЛИ ТЯЖКІСТЬ ПОВЕДІНКИ

161. Ми стверджуємо, що особи, які відповідальні за жорстке позбавлення волі, вчинене в ході збройної агресії РФ проти України, та ідентифіковані як співробітники ФСБ РФ, військові РФ чи інші формування, підконтрольні Уряду РФ, безпосередньо приймали участь у виконання завдань із встановлення та підтримання контролю адміністрації РФ на тимчасово

¹⁵ Більше про т. зв. «фільтрацію» викладено у розділі IV.6 цього Подання.

окупованих територіях України, а тому повністю усвідомлювали фактичні обставини, які встановлюють тяжкість їхньої поведінки.

IV.4. ДІЯ БУЛА ВЧИНЕНА В РАМКАХ ШИРОКОМАСШТАБНОГО АБО СИСТЕМАТИЧНОГО НАПАДУ, СПРЯМОВАНОГО ПРОТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

162. ХПГ вважає, що у контексті діянь, які ймовірно мають ознаки міжнародних злочинів, вчинених військовими РФ, є неможливим говорити про окремих склад злочину виключно ізольовано від інших. Зокрема, навіть свідчення окремих жертв та свідків, які викладені у Додатку 1 до цього Подання, стосуються кількох різних діянь, які можна попередньо кваліфікувати як різні міжнародні злочини, передбачені РС МКС. Відтак, ми переконані, акти жорстокого позбавлення фізичної свободи, описані у цьому Поданні, є частиною здійснення військами РФ широкомасштабного та систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення.

163. У справі МТКЮ Prosecutor v. Jadranko Prlić¹⁶, Суд пояснив, що «прикметник «широкомасштабний» відноситься до нападу, який здійснювався у великих масштабах, а також до великої кількості жертв, які він спричинив, тоді як прикметник «систематичний» підкреслює організований характер актів насильства та малоімовірність їх випадкового виникнення. Таким чином, саме в «паттернах» злочинів, у сенсі навмисного, регулярного повторення аналогічної зло чинної поведінки, можна розпізнати їх систематичний характер. Серед факторів, які можуть бути взяті до уваги при визначенні того, чи відповідає напад одній або обом умовам («широкомасштабний» чи «систематичний»), є наслідки нападу на цивільне населення, кількість жертв, характер дій, можливу участь політичних посадовців чи органів влади або будь-який ідентифікований паттерн злочину у визначеному вище сенсі». Важливо, що «широкомасштабним чи систематичним має бути лише напад, а не окремі дії обвинувачених. Крім того, дії обвинуваченого мають бути лише частиною цього нападу, а за умов дотримання всіх інших вимог окрема дія чи відносно обмежена кількість дій цієї особи характеризуватимуться як злочин проти людяності, якщо тільки ці дії не можуть бути названі ізольованими або випадковими»¹⁷.

¹⁶ Prosecutor v. Jadranko Prlić, Case No. IT-04-74-T, Judgement (TC), 29 May 2013, paras. 41–42

¹⁷ Ibid.

164. Крім того, у справі МТКЮ Prosecutor v. Kunarac, Kovac and Vukovic¹⁸ було роз'яснено, що «широкомасштабний чи систематичний характер нападу є, по суті, відносним поняттям. Судова палата повинна спочатку визначити населення, яке є об'єктом нападу, і, зважаючи на засоби, методи, ресурси та результат нападу на це населення, з'ясувати, чи був напад справді широкомасштабним чи систематичним».

165. Щодо характеру подій повномасштабної збройної агресії РФ проти України, тільки у свідченнях, які подаються у Додатку 1 до цього Подання, містяться посилання на щонайменше 37 місць жорсткого позбавлення свободи на т. о. т. України (Харківської, Сумської, Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей).

166. З них на території Ізюмського району задокументовано 155 інцидентів (зокрема м. Ізюм — 71, м. Балаклія — 84), на території Куп'янського району — 63 інциденти (м. Куп'янськ — 49, смт Шевченкове — 8, селище Дворічне — 4), на території Харківського району — 36 інцидентів (селище Липці — 22, смт Козача Лопань — 10), на території Чугуївського району — 54 інциденти (м. Вовчанськ — 39). Також задокументовано 51 інцидент у Херсонській та Миколаївській областях, 43 інциденти у Запорізькій області (Мелітополь, Василівка, Приморськ) та 14 інцидентів у Сумській області (Великий Бобрик, Тростянець, Боромля, Гребениківка). У деяких випадках війська РФ вивозили українців на територію РФ, де утримували та катували їх¹⁹.

167. Усі задокументовані факти захоплення із подальшим здійсненням жорсткого позбавлення фізичної свободи були вчинені на т. о. т. вказаних вище областей. Згідно зі свідченнями затриманих, ці цивільні особи не вчиняли дій, які можна було б кваліфікувати як збройний опір чи партизанську боротьбу, та об'єктивно не могли розглядатися як суттєва загроза військам РФ. Таким чином, можна попередньо кваліфікувати цей напад як явно спрямований проти цивільного населення.

168. Також ми задокументували свідчення та інформацію, яка може ймовірно вказувати на причетність до організації та виконання жорсткого позбавлення фізичної свободи співробітників ФСБ РФ, ГРУ РФ, військових РФ, зокрема, військових Росгвардії, військових та учасників т. зв. «народної міліції» т. зв. «ЛНР» та т. зв. «ДНР». Згідно з неодноразовими свідченнями

¹⁸ Prosecutor v. Kunarac, Kovac and Vukovic, «Judgement», IT-96-23-T and IT-96-23/1-T, 22 February 2001, para. 430

¹⁹ Федоркова Т. Били струмом, не давали спати, не годували: де і як діяли катівні російських окупантів на Харківщині. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/299088-bili-strumom-ne-davali-spati-ne-goduvali-de-ia-diali-kativni-rosijskih-okupantiv-na-harkivsini/> (дата звернення: 13.04.2023).

жертв та даними з відкритих джерел, ми можемо зробити припущення, що керування процесом захоплення, утримання в полоні, проведення т. зв. «допитів», «фільтрації» та надання дозволів на звільнення жертв, ймовірно, здійснювалося співробітниками ФСБ РФ.

169. Спираючись на інформацію, викладену у розділі III цього Подання, ми маємо підстави припускати, що місця жорсткого позбавлення фізичної свободи, ймовірно організовані військовими РФ на т.о.т. України (Харківської, Сумської, Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей), складала взаємопов'язану систему, де кожне місце утримання виконувало свої функції та керувалося певною групою відповідальних за це осіб.

IV.5. ЗЛОВМИСНИК ЗНАВ, ЩО ДІЯ БУЛА ЧАСТИНОЮ ШИРОКОМАСШТАБНОГО АБО СИСТЕМАТИЧНОГО НАПАДУ, СПРЯМОВАНОГО ПРОТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ, АБО МАВ НАМІР ЗРОБИТИ ТАКУ ПОВЕДІНКУ ЧАСТИНОЮ ШИРОКОМАСШТАБНОГО ЧИ СИСТЕМАТИЧНОГО НАПАДУ

170. За свідченнями постраждалих, які вижили після позбавлення волі та катувань та які поділилися інформацією із членами ініціативи «Т4Р», військові РФ не діяли спонтанно. Навпаки, вони цілеспрямовано захоплювали цивільних і тривалий час утримували їх у нелюдських умовах з певною метою: провести «допити», схилити до співпраці, змусити виконувати певну роботу тощо²⁰.

171. У справі МТКЮ Prosecutor v Perišić Trial²¹, було роз'яснено, що «напад» можна визначити як поведінку, яка передбачає вчинення актів насильства. У контексті злочинів проти людяності «напад» відрізняється від концепту «збройного конфлікту» і не обмежується застосуванням збройної сили. Натомість, він може охоплювати будь-яке жорстоке поводження з цивільним населенням. Напад може передувати, тривати довше або тривати під час збройного конфлікту і не обов'язково бути його частиною».

172. Крім того, у справі МКС Prosecutor v. Muthaura, Kenyatta and Ali²² було уточнено, що «визначення «будь-яке цивільне населення» раніше

²⁰ Детальніше про мотиви захоплення громадян України як «цивільних військовополонених» та категоризацію постраждалих див. у розділі III.2 цього Подання.

²¹ ICTY, Prosecutor v. Perišić, «Judgement», IT-04-81-T, 6 September 2011, para. 82

²² Prosecutor v. Muthaura, Kenyatta and Ali, «Decision on the Confirmation of charges», ICC-01/09-02/11-382-Red, 23 January 2012, para. 110

тлумачилося як «групи, які відрізняються національністю, етнічною приналежністю або іншими ознаками». На думку Палати, цивільне населення, яке є ціллю, може включати групу, визначену її (передбачуваною) політичною приналежністю».

173. Згідно з МТКЮ²³, «напад має бути спрямований проти цивільного населення будь-якого роду. Вираз «спрямований проти» вказує на те, що у випадку злочину проти людяності цивільне населення має бути основною метою нападу. Щоб визначити, чи це було так, Судова палата повинна розглянути, серед інших ознак, засоби та методи, використані під час нападу, статус жертв, їх кількість, дискримінаційний характер нападу, характер злочинів, вчинених під час нападу, опір нападникам у той час, а також ступінь, до якого атакуючі сили, як можна сказати, дотримувалися або намагалися дотриматися запобіжних вимог законів війни». Важливо, що «хоча встановлення *actus reus* злочину проти людяності вимагає, щоб злочин стався як частина широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення, жертви злочину, що лежить в основі, не обов'язково повинні бути цивільними»²⁴.

174. Нарешті, в основоположній справі МТКЮ *Prosecutor v. Tadić*²⁵ «включення слова «будь-який» дає зрозуміти, що злочини проти людяності можуть бути вчинені проти цивільних осіб того ж громадянства, що й виконавець злочину, або осіб без громадянства, а також осіб іншого громадянства».

175. Відповідно, ми стверджуємо, що члени ФСБ РФ і військ РФ, які були направлені в Україну для захоплення, затримання, «допиту», тортур і покарання громадян України, були повністю обізнані про наявність нападу на цивільне населення України з метою його підкорення, примусу до співпраці чи ліквідації.

V. ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо, що дані, зібрані ХПГ, дають достатні підстави стверджувати, що протягом досліджуваного періоду на територіях Харківської, Сумської, Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей мало місце вчинення військовими РФ проти українців злочину проти людяності, який передбачений статтею 7(1)(e) РС

²³ *Prosecutor v. Jadranko Prlić*, Case No. IT-04-74-T, Judgement (TC), 29 May 2013, para. 36

²⁴ *Prosecutor v. Zdravko Tolimir*, Case No. IT-05-88/2-A, Judgement (AC), 8 April 2015, para 142

²⁵ *Prosecutor v. Tadić* (alias «Dule»), «Judgement», IT-94-1-T, 7 May 1997, para. 635

МКС, а саме «ув'язнення або інше жорстке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права».

Додатки

**Додаток 1. УНІФІКОВАНИЙ ДЕПЕРСОНАЛІЗОВАНИЙ РЕЄСТР
СВІДЧЕНЬ, ОТРИМАНИХ ХІПГ ВІД ЖЕРТВ ТА СВІДКІВ
ЖОРСТКОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСОБИСТИХ
КОНТАКТІВ**

Справа № 1

Під час збройної агресії РФ проти України 12 травня 2022 року, близько 13:00 години, ОСОБА_001 разом із цивільним чоловіком ОСОБА_002 та знайомим ОСОБА_003 перебували у с. Липці. Вони прямували від домоволодіння по вул. Малоприхожанська, 5 у бік садового товариства «Політехнік», щоб перевірити будинок знайомих, які раніше виїхали.

Коли вони йшли, пролунали постріли у повітря. Попереду виявився блокпост, якого раніше на цьому місці не було. Із блокпоста вийшли троє озброєних осіб у темно-зеленій військовій формі без розпізнавальних знаків. Вони вимагали пред'явити документи, поставили запитання щодо мети перебування та звинуватили присутніх у «розвідці» позицій. Після короткої розмови один із військових повідомив по рації, що «затримали трьох».

Через приблизно 15 хвилин до блокпоста прибув бойовий бронетранспортер (БМП) темно-зеленого кольору, з якого вийшло 5–6 військовослужбовців у темно-зеленій формі. Вони направили зброю на затриманих і наказали не рухатися. Чоловіків примусили роздягнутися до спідньої білизни, перевіряли на наявність татуювань, після чого зав'язали їм очі одягом і посадили до бронетранспортера. ОСОБА_001 також зав'язали очі її курткою і повели в тому ж напрямку. За її свідченням, особа, яка її супроводжувала, була віком до 30 років, середньої статури, зростом близько 1,70 м.

Затриманих вивезли приблизно за п'ять хвилин дороги. ОСОБА_001 помістили у підвальне приміщення житлового будинку, де вже перебували троє місцевих мешканців, серед них — неповнолітня дитина. Під час перебування в підвалі вона чула крики свого цивільного чоловіка та знайомого, а також постріл.

Через певний час ОСОБА_001 вивели з підвалу до кімнати на першому поверсі, де перебували кілька озброєних військовослужбовців у балаклавах. Один із них, який, за її припущенням, був співробітником ФСБ РФ, проводив допит: ставив питання про родину, кількість дітей, дати народження, а також про місцевих мешканців, які могли служити у Збройних силах України або брати участь в АТО.

Після цього військові погрожували ОСОБА_001 зброєю, чинили психологічний тиск, імітуючи насильницькі дії. У цей час вона чула крики інших затриманих та постріли; один із військових, що зайшов пізніше, сказав: «мінус нога». Допит тривав приблизно 30 хвилин, після чого ОСОБА_001 повернули до підвалу.

Умови утримання були жорсткими: у підвалі було холодно та сиро, їжу видавали двічі на день у спільному відрі, воду — у достатній кількості. Відправлення природних потреб здійснювалося у відро в тому ж приміщенні, де перебували чоловіки та жінки.

15 травня 2022 року, близько 07:00, військові відкрили двері підвалу, наказали вийти кільком затриманим, серед яких була й ОСОБА_001. Після цього їм зав'язали очі, озброєні військові повели їх невідомим напрямком і наказали пройти 100 метрів не озираючись, після чого дозволили зняти пов'язки. ОСОБА_001 та інші особи повернулися до с. Липці пішки, шлях тривав близько 1 год 10 хвилин.

ОСОБА_001 свідчить, що всі військові говорили російською мовою, були у темно-зеленій формі без розпізнавальних знаків. Ймовірно, вони належали до збройних сил РФ або підрозділів ФСБ РФ.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_001 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа № 2

24 лютого 2022 с. Липці було окуповано військовослужбовцями РФ та незаконними збройними формуваннями т.зв. «ДНР» і «ЛНР».

24 лютого 2022 року ОСОБА_004 був затриманий у с. Липці військовослужбовцями РФ і спочатку утримувався у сараї в сусідньому селі Черкаські Тишки. Пізніше його перевезли до великого підвалу (ймовірно — психіатричної лікарні у с. Стрілеча). Разом із ним утримували ще кількох осіб, один з яких перебував у кайданках протягом трьох днів.

Після кількох днів заподіяння страждань ОСОБА_004 був відпущений, при цьому у нього вилучили всі документи. Увечері того ж дня військовослужбовці РФ знову приїхали до нього додому, провели обшук, побили його, зав'язали руки за спиною, зав'язали очі та посадили в автомобіль. Під час перевезення він чув перезаряджання автомата та погрози розстрілом.

Далі його привезли до підвалу КПП «Гоптівка», де катували, ламали ребра та застосовували електричний струм.

Згодом його перевезли до колонії №1 у м. Донське (Тульська обл., РФ).

31 січня 2024 року ОСОБА_004 був звільнений внаслідок обміну полоненими та повернувся в Україну.

5 березня 2024 року він звернувся по допомогу до ГО «ХПГ». Кримінальне провадження було відкрито; адвокат ініціював допит потерпілого та супроводжував його під час слідчих дій.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_004 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа № 3

ОСОБА_005 на момент початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну проходив військову службу у Збройних силах України. До початку агресії проживав разом із батьками — ОСОБА_006 та ОСОБА_007.

У період з 10.02.2022 по 02.03.2022 року ОСОБА_005 перебував у відпустці. 27.02.2022 року, під час активних бойових дій у місті Ізюм, він приєднався до підрозділів територіальної оборони, проте наступного дня після ракетного удару по місцю дислокації штаб було знищено. Після цього ОСОБА_005 повернувся додому, сховав документи, розуміючи небезпеку для військовослужбовців ЗСУ, які залишилися на окупованій території.

7 березня 2022 року лівобережна частина м. Ізюм була окупована збройними силами РФ. ОСОБА_005 ховався вдома, уникаючи блокпостів, де російські військові перевіряли документи та шукали військових. У квітні 2022 року він переїхав до сестри — ОСОБА_008.

24 червня 2022 року близько 15:00 до будинку, де раніше проживав ОСОБА_005, прибули озброєні військовослужбовці РФ (приблизно п'ятеро осіб, за свідченням матері — спецназ РФ) на автомобілі «УАЗ Патріот». Вони проводили «обшук», шукали зброю та питали про місцезнаходження ОСОБА_005. Погрожували батькам розстрілом, поводитися жорстоко — розстріляли їхнього собаку. Злякавшись, батьки повідомили адреси родичів.

Того ж дня, близько 21:00, військовослужбовці РФ приїхали до будинку сестри ОСОБА_005 на автомобілі «Land Cruiser» без номерних знаків. Побачивши ОСОБА_005, вони повалили його на підлогу, одягли наручники та поліетиленовий пакет на голову, через що він задихався. Його сестрі та її чоловікові погрожували вбивством. Потім ОСОБА_005 кинули до багажника автомобіля та відвезли на територію колишньої лікарні за

адресою: м. Ізюм, вул. Заводська, буд. 35. Там його замкнули у сараї до ранку, не знімаючи кайданок.

Наступного дня його допитували у приміщенні лікарні — били кулаками по спині, вимагали інформацію про військовослужбовців ЗСУ, місця зберігання зброї, катували струмом. Катування тривали близько двох годин. Потім його підвісили наручниками та пускали струм, застосовуючи так званий метод «папужка». Йому погрожували розправою над рідними.

Умови утримання були нелюдськими: 15 осіб у приміщенні близько 30 кв. метрів, спальних місць не було, їжу давали із відра, воду — обмежено, туалет — у відро, яке виносили раз на добу.

Наступного дня катування продовжили та знімали на камеру. Під час «допиту» був присутній старший серед військовослужбовців РФ — чоловік у тактичному одязі, коротко стрижений. Після цього ОСОБА_005 утримували у гаражі, а згодом відпустили.

3 липня 2022 року його знову затримали, одягли мішок на голову, кайданки на руки, кинули в багажник і вивезли. Дорогою били палицями. Потім привезли до Ізолятора тимчасового тримання у м. Куп'янськ (вул. Харківська, 14), де він перебував у переповненій камері на 11–15 осіб, отримував їжу раз на день, чув крики катованих.

28 липня 2022 року його знову вивезли в невідомому напрямку, після чого він опинився у таборі для військовополонених у с. Ржевка, Шебекинський район, Белгородська область, РФ.

3 січня 2024 року ОСОБА_005 був звільнений внаслідок обміну полоненими та повернувся до України.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_005 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа № 4

ОСОБА_009, проживав у селищі Гатище, Вовчанського району, Харківської області.

Наприкінці лютого 2022 року селище Гатище було окуповане військовими збройних сил РФ. У селищі Гатище та Вовчанському районі військові РФ, т.зв. «ДНР» і «ЛНР», встановили окупаційну зону. Активний контроль

над селищем військові РФ встановили через місяць. У цей час вони почали проводити незаконні обшуки в домоволодіннях місцевих жителів, шукаючи колишніх військових, які брали участь в антитерористичній операції, та мисливців. Також військові РФ відбирали автомобілі місцевих жителів та вчиняли інші злочинні дії. Під час окупації ОСОБА_009 перебував удома, з окупаційною владою не співпрацював.

14 травня 2022 року близько 8:00 години ранку ОСОБА_009 прокинувся від гуркоту важкої техніки. До його будинку увійшов військовий РФ, орієнтовного віку 40–45 років, у балаклаві, імовірно співробітник ФСБ, з позивним «Урал» (ОСОБА_010). Він направив на ОСОБА_009 автомат і наказав віддати телефон. Переглянувши листування в Telegram, ОСОБА_010 запитав: «Хто такий Артем брат?» — мова йшла про рідного брата ОСОБА_009, ОСОБА_011.

Напередодні ОСОБА_009 з родиною поїхали до кордону з Белгородською областю, щоб спіймати зв'язок і поспілкуватися з близькими. На скріншотах Google Maps, які ОСОБА_009 відправив брату, були вказані координати розташування військ РФ. Це робилося для подальшої передачі інформації до Збройних сил України.

Військовослужбовці РФ вилучили жорсткий диск комп'ютера ОСОБА_009, обшукували сумки та шафи. Потім запитали, де знаходяться телефони його батьків — ОСОБА_012 і ОСОБА_013. ОСОБА_009 сказав, що вони заряджаються у сусідів. Тоді ОСОБА_010 відправив двох солдатів супроводжувати ОСОБА_009 до сусідів. Один із військових направив зброю йому в спину.

Після повернення військові РФ вилучили телефони, документи та наказали ОСОБА_009 із батьком надягнути шапки до очей, скрутили руки скотчем і посадили в автомобіль КамАЗ. По дорозі ОСОБА_009 розмовляв із військовим на ім'я Ігор (ОСОБА_014), який заявив, що вони «воюють не з вами, а зі США».

Їх привезли до відділення поліції, де ОСОБА_009 і ОСОБА_012 роздягнули, обшукали, вилучили особисті речі й закрили ОСОБА_009 у камері. Умови утримання були важкими: стіни камери вкриті плямами крові, світла не було, вода подавалася нерегулярно.

Під час допитів військові РФ вимагали пояснень щодо листування з братом, погрожували розправою над сім'єю. Зокрема, ОСОБА_010 сказав: «Доля твого батька залежить від того, як ти будеш говорити».

Пізніше ОСОБА_009 змусили записати на відео зізнання, продиктоване військовослужбовцем із позивним «Грім» (ОСОБА_015), у якому він мав заявити, що передавав дані ЗСУ та «кається».

Після 17 днів утримання ОСОБА_009 відпустили. Він втратив 4–5 кг, перебував у виснаженому стані, але залишився живим.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_009 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №5

26 червня 2022 року близько 11:00 години ОСОБА_016 знаходився на території підприємства «Слобожанський кабельний завод», що за адресою: вул. Пушкінська, 20, с. Липці, Харківського району, Харківської області. Він працював там накладчиком, але після початку повномасштабного вторгнення завод призупинив свою діяльність. За проханням директора ОСОБА_016 періодично навідувався для нагляду за територією та обладнанням.

Того дня, коли ОСОБА_016 уже виїжджав із території підприємства, перед ним вибігли четверо озброєних чоловіків у військовій формі. Вони почали кричати, питати, що він робить, і стверджували, що це «охоронюваний об'єкт». ОСОБА_016 пояснив, що працює тут і здійснює охорону території. Після короткої розмови один із військових по рації повідомив невідомим особам: «Затримали порушника».

Через 15 хвилин під'їхав автомобіль ВАЗ-2106 світло-зеленого кольору, пофарбований з балончика. З нього вийшов озброєний чоловік середньої статури, зріст приблизно 180 см, русий, з бородою, який розмовляв російською мовою — ОСОБА_017. Він запитав, хто такий ОСОБА_016 і що він робить на території, а отримавши відповідь, сказав: «Сейчас отправим его на Стрелечью, пусть его там допрашивают» (пряма мова).

Після цього ОСОБА_016 наділи на голову чорний пакет, забрали паспорт і посадили на задні сидіння автомобіля. Спочатку його привезли до школи в с. Стрелеча, але згодом наказали відвезти до місцевого магазину. Перед входом до магазину ОСОБА_016 обшукали. Усередині перебувало понад 15 осіб, серед яких дві жінки. Серед присутніх ОСОБА_016 впізнав ОСОБА_018, ОСОБА_019, ОСОБА_020 та ОСОБА_021. Кількість людей постійно збільшувалася.

Приміщення магазину було холодним. ОСОБА_016 спав на дерев'яному піддоні, їжу та воду отримував один раз на день. Замість туалету використовувалося відро, яким користувалися всі, включно з жінками.

30 червня 2022 року до приміщення зайшов військовий і запитав: «Кто здесь ОСОБА_016?» Відповівши, що це він, його вивели на допит до сусідньої кімнати, де допитали і відвели назад. Пізно ввечері ОСОБА_016 знову викликали на допит.

Під час допиту в очі ОСОБА_016 направили яскраве світло, щоб він не бачив обличчя. Проте він розгледів чоловіка круглолицього, темноволосого, з бородою, віком до 40 років, який розмовляв російською мовою. Його позивний — «Граніт» (ОСОБА_022). Після того, як ОСОБА_016 розповів йому все, як було, ОСОБА_022 відповів: «Хорошо, мы вас перепроверили, за вами грехов нет, завтра поедете домой» (пряма мова).

31 червня 2022 року зранку ОСОБА_016, ОСОБА_019 та ОСОБА_020 посадили в автобус і відвезли додому.

Загалом ОСОБА_016 утримувався незаконно протягом п'яти днів.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_016 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №6

Пан ОСОБА_023 до повномасштабного вторгнення ЗС РФ на територію України постійно проживав разом із родиною, а саме з дружиною ОСОБА_024 та двома дітьми.

З 24.02.2022 року ОСОБА_023 продовжував працювати на посаді водія у ЗЗ ДПРП 4 ДПРЗ ГУ ДСНС України у Харківській області та чергував по 2–3 доби підряд за адресою розташування місця праці: вул. Пушкінська, 117, с. Липці, Харківського району, Харківської області. Після чергувань мав 2 дні відпочинку, коли перебував удома. Через блокпости військовослужбовців ЗС РФ їх пропускали вільно, оскільки вони були у службовій формі та пересувалися з колегами з кількох сіл. У такому режимі працювали до 22.03.2022 року.

22.03.2022 року ОСОБА_023 перебував на чергуванні, коли приблизно об 11 годині до частини приїхали озброєні військовослужбовці ЗС РФ на трьох машинах: ГАЗЕЛЬ та автомобіль марки «Мазда» зеленого кольору. У цей

час ОСОБА_023 із колегами стояв на вулиці біля частини. Військовослужбовці запитали, хто з них ОСОБА_023, після чого, отримавши відповідь, наділи на нього кайданки, натягли шапку на голову, замотали її скотчем зверху, заламали руки, закинули до машини «ГАЗЕЛЬ» і відвезли у невідомому напрямку.

По дорозі забрали ще двох чоловіків. Полонених висадили з машини та закинули в офісне приміщення. Їх посадили на стільці, наказали не рухатися, зняли кайданки та зав'язали руки стяжками спереду, при цьому застосовуючи побиття. Шапку з очей не знімали. ОСОБА_023 перебував у кабінеті сам, за дверима стояв конвой. Як він потім зрозумів, їх відвезли в с. Малі Проходи, Дергачівського району, Харківської області.

Йому дозволяли лише сидіти на стільці. Принесли відро для туалету, яке дозволяли використовувати лише за потреби. Їжу давали раз на добу (хліб і кашу), воду також надавали, але для гігієнічних потреб не було. У кімнаті було дуже холодно, опалення не працювало, тому ОСОБА_023 сильно мерз, оскільки на вулиці була мінусова температура.

У перший день до нього прийшли конвоїри (ймовірно, із т.зв. «ЛНР»). Йому зав'язали очі шапкою та привели на допит. Під час допиту у ОСОБА_023 забрали паспорт, водійське посвідчення, годинник, золотий ланцюг і телефон марки Samsung. Йому задавали питання, кого він знає із ЗСУ, СБУ, Державної прикордонної служби та інших державних структур, і чи передавав він комусь інформацію. ОСОБА_023 відповів, що не міг спілкуватися ні з ким, оскільки з початком бойових дій зникли світло і зв'язок.

Під час допиту його били руками й ногами по нирках і спині, по обличчю не били. Також застосовували електричний струм за допомогою пристрою типу ТАП-57. З нього зняли взуття й шкарпетки, примотали до пальців ніг дроти та били струмом, якщо відповідь не подобалася.

Після допиту йому сказали повертатися в камеру та подумати — завтра викличуть знову. Конвой повернув його до камери. Після цього ОСОБА_023 чув крики інших полонених, яких забрали разом із ним.

Наступного дня його знову викликали на допит, ставили ті ж питання, підключили дроти до пальців ніг, але струм не використовували, лише залякували. Потім протягом 10 днів його не викликали.

Приблизно 04–05 квітня 2022 року до ОСОБА_023 у кімнату забігли військовослужбовці ЗС РФ, схопили під руки й потягнули до автомобіля. Очі були зав'язані, як і протягом усіх 12 днів полону. Разом із двома

іншими полоненими його привезли до погребу, як він потім зрозумів — у с. Липці, у приміщенні навчального комплексу на вул. Поштовий провулок. Там утримували близько 22 осіб. Приміщення розміром приблизно 5×5 метрів. Люди сиділи на покришках або на землі, було дуже холодно.

Їжу давали вкрай мало: п'ятилітрове відро юшки на всіх, дві ложки — усі їли по черзі з відра. Воду видавали — лише дві пляшки по 1,5 літра на всіх на добу. Відро для туалету дозволяли виносити дуже рідко. Серед полонених були і чоловіки, і жінки.

Приблизно місяць його не викликали на допити. Потім — знову викликали: ставили ті ж питання, били по голові дерев'яним кийком, по спині ременем, застосовували електрошокер. Після цього знову повернули до підвалу, де він перебував до травня 2022 року.

Приблизно 5 травня 2022 року близько 15 полонених вивели, наділи шапки на голови, посадили до автобуса та привезли, як він потім зрозумів, у с. Стрільча Харківського району Харківської області. Там полонених утримували у підвалі Стрільчанської загальноосвітньої школи. У підвалі було 15 полонених, темно й холодно, годували погано.

Пана ОСОБА_023 не викликали на допити. Люди змінювалися, але він залишався весь час у тому ж одязі, в якому його затримали.

Мати ОСОБА_023, ОСОБА_025, зверталася до військовослужбовця з позивним «Граніт» улітку 2022 року з вимогою звільнити полонених, зокрема її сина. Їй відповіли, що розберуться та відпустять.

Потім полонених перевели до підвалу гуртожитку, де ОСОБА_023 утримувався до 24 серпня 2022 року. У підвалі було дуже сиро, через протікання каналізації важко було дихати, і він постійно сидів там.

24 серпня 2022 року ОСОБА_023 вивели та відпустили.

Унаслідок полону він сильно схуд (втратив близько 15 кг), частково втратив зуби через нестачу вітамінів і кисню, страждає на біль у спині.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_023 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №7

На момент повномасштабного вторгнення військ РФ на територію України пан ОСОБА_029 разом із цивільною дружиною ОСОБА_030 та трьома неповнолітніми дітьми проживав у с. Липці. У період з 2015 по 2021 рік ОСОБА_029 проходив службу в лавах Національної гвардії України та Збройних Сил України, займав активну громадянську позицію і дотримувався проукраїнських поглядів, що й стало причиною його неодноразових затримань.

Вперше ОСОБА_029 затримали 04 березня 2022 року, коли він перебував удома. Військовослужбовці ЗС РФ провели обшук, під час якого застосували до нього фізичне насильство: били молотком і прикладом автомата по голові, грудній клітці та інших частинах тіла. Потім йому одягли на голову мішок, руки зв'язали мотузкою спереду настільки туго, що це призвело до порушення кровообігу й втрати чутливості в руках на кілька днів.

Після затримання ОСОБА_029 привезли до пожежної частини в с. Липці Харківського району, де розпочався перший допит. Йому одразу завдали удар в область вуха, після чого він упав. Військовослужбовці РФ погрожували, що він не доживе до ранку. Коли ОСОБА_029 попросив востаннє побачити свою доньку, один із військових перезарядив зброю й ударив його дулом автомата в потилицю. Відчувши безпосередню загрозу життю, він утратив контроль над фізіологічними реакціями та мимоволі обмочився.

Того ж дня йому знову одягли мішок на голову, посадили в автомобіль і повезли в невідомому напрямку. Від інших затриманих ОСОБА_029 дізнався, що їх утримують на території підприємства «Славутич», де в мирний час виготовляли паркани (с. Черкаські Тишки, вул. Радянська, Харківський район). Його помістили в гаражне приміщення розміром близько 10 кв. м, без опалення, де вже перебували кілька цивільних чоловіків.

Перші дві доби його не годували, потім давали картоплю або шматок хліба один-два рази на день. Замість туалету — відро, туалетний папір видали лише на четвертий день. Умови були нелюдські: холод, відсутність води, антисанітарія.

На другий день його повели на допит. Побиття супроводжувалося використанням бити, каміння і прикладів автоматів. Допити проводили

щодня. Крім того, ОСОБА_029 виводили на вулицю, ставили спиною й імітували розстріл, здійснюючи серії пострілів у повітря.

Потім його перевезли на контрольно-пропускний пункт «Гоптівка». Там змусили стояти обличчям до стіни, ноги на ширині плечей, руки за спину, і били по п'ятках та нирках. Під час допиту наносили порізи по пальцях і вухах, змушуючи назвати командира під час служби. Також дали в руки гранату без чеки, залишивши самого — пояснивши, що якщо відпустить, граната вибухне. Насильно вклали в рот таблетку, заявивши, що через кілька годин він помре, якщо не скаже «правду».

Також ОСОБА_029 катували електрошокером і військово-польовим телефонним апаратом ТА-57 («тапiк»), пропускаючи струм через ноги, руки й шию. Він намагався пояснити, що давно не служить у війську, але його слова ігнорували. Протягом кількох днів він перебував із мішком на голові. Йому не надавали медичної допомоги, хоча мав переломи ребер і численні гематоми.

13 березня 2022 року ОСОБА_029 знову посадили в автомобіль «КАМАЗ» і перевезли в гараж магазину «Славутич» у с. Черкаські Тишки. Наступного дня приблизно сімох осіб, серед яких був і він, відвезли на кладовище в с. Липці, де залишили, наказавши чекати півгодини, після чого вони змогли зняти мішки з голів і піти.

Після звільнення до ОСОБА_029 неодноразово приїздили військові РФ із повторними обшуками, а також ще двічі його затримували. На початку квітня його знову відвезли до с. Малі Проходи, де утримували три дні у підвалі приватного будинку, а потім повернули до с. Липці.

У червні 2022 року військовослужбовці РФ знову приїхали, одягли мішок на голову, зв'язали руки й відвезли до с. Глибоке. Там він стояв півтори години біля гаражів, після чого його знову привезли в Липці.

Одного разу, коли ОСОБА_029 разом із дружиною ОСОБА_030 та дітьми намагалися виїхати, до двору вдерлися озброєні російські військові, вибили йому зуби та відібрали автомобіль.

Після усіх пережитих подій у ОСОБА_029 сталася спроба самогубства, яку запобігла дружина. Він перебував у тяжкому фізичному й емоційному стані: різко схуд на 12–15 кг, мав зламані ребра, постійний біль, запаморочення та симптоми посттравматичного стресового розладу.

Медичні працівники призначили йому препарат гідазепам — транквілізатор для зниження тривоги, лікування безсоння та стабілізації психоемоційного стану.

Наразі ОСОБА_029 працює з психологом ОСОБА_031, проходить курс терапії для подолання наслідків тортур і психоемоційної травми, а також продовжує медикаментозне лікування.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_029 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №8

На момент 24 лютого 2022 року пан ОСОБА_032 проживав за адресою: Харківська область, Ізюмський район, місто Балаклія. ОСОБА_032 був цивільною особою, не мав жодного відношення до військової служби та не співпрацював з окупаційною владою.

Наприкінці березня 2022 року місто Балаклія було окуповано військовими ЗС РФ, а також підрозділами т.зв. «ДНР» і «ЛНР». На території міста та району окупанти встановили свої пости, адміністративні будівлі та почали контролювати пересування цивільних. Спочатку російські військові поводитися стримано, однак згодом почали проводити незаконні обшуки, відбирати автомобілі, заселятися в порожні будинки, а також перевіряти місцевих жителів за списками колишніх військовослужбовців та мисливців.

ОСОБА_032 уникав контактів з окупантами та намагався без потреби не залишати дім. Свою сім'ю він встиг евакуювати до м. Первомайськ, доки виїзд із Балаклії ще був можливий.

5 червня 2022 року між 12:00 і 13:00 годинами. ОСОБА_032 перебував на городі та здійснював телефонну розмову, коли почув постріли. Кулі пролітали поруч, змушуючи його бігти до двору. З вікна будинку на сусідній вулиці військові РФ стріляли з автоматичної зброї. Невдовзі вони під'їхали на автомобілі ВАЗ і забрали його сусіда — ОСОБА_033, а потім прийшли до нього самого.

Їх було троє: двоє молодих, до 20 років, і один близько 30 — слов'янської зовнішності, на ім'я Артем. Артем був міцної статури, з короткою стрижкою, зростом близько 180 см, світло-русявим волоссям. Усі були у військовій формі без балаклав. Один із них вирвав у ОСОБА_032 телефон,

після чого Артем вдарив його в скроню, збивши з ніг. Потім били ногами по тулубу та ребрах, доки ОСОБА_032 не зламав руку.

ОСОБА_032 та ОСОБА_033 зв'язали, одягли на голови наволочки та повели до приватного будинку на вулиці Смирнова. Там, у підвалі, ОСОБА_032 били дерев'яною палицею близько десяти разів. Його тримали зв'язаним до ночі, давши лише банку консервів і трохи води. Пізніше він почув, як військові телефонували його дружині ОСОБА_034, погрожуючи катуваннями й розправою над чоловіком.

Згодом ОСОБА_032 допитували, вимагаючи визнати, що він передавав інформацію ЗСУ. Після заперечення його знову били. Наступного дня, 6 червня 2022 року, близько 11–12 години, його разом із ОСОБА_033 посадили в автомобіль, схожий на ВАЗ-2109, одягли мішки на голови та повезли до Балаклійського районного відділу поліції. У машині були військові з т.зв. «ДНР» і «ЛНР».

По дорозі їх витягли з авто на мосту, побили ногами по тілу та голові, імітували розстріл, стріляючи поруч із вухами. Вимагали визнати співпрацю з українськими військовими, але ОСОБА_032 відмовився.

У Балаклійському райвідділі поліції ОСОБА_032 та ОСОБА_033 розмістили в різних камерах. Камера ОСОБА_032 мала розмір 1,7×4 м, там утримували 6–9 осіб. Повітря було задушливим, умови — нелюдськими: не вистачало води, їжу давали нерегулярно, у ній іноді траплялося скло після вибухів. Люди спали на бетонній підлозі. Серед співкамерників були ОСОБА_035, ОСОБА_036, ОСОБА_037 і ОСОБА_038.

ОСОБА_032 утримували з 6 червня по 11 серпня 2022 року — 72 дні. Його викликали на допит близько шести разів. Перший провели вже того ж дня — били кийками та катували електрошокером. Конвоїр із позивним «дядя Саша» з т.зв. «ЛНР» супроводжував його до кабінету. Там було четверо військових: двоє з електрошокерами, один із кийком, один вів допит. Вони сміялися, били його по тулубу, шиї, ногах, не даючи відпочинку.

Через два тижні його допитували знову — за тією ж схемою: удари, розряди струму, тортури. Згодом до катувань долучився військовий із позивним «Ірбіс» (на вигляд близько 45 років, зріст 175 см, худорлявий, у балаклаві). Його накази супроводжували нові, ще болючіші побиття.

На наступних допитах з'явився інший військовий — кремезний, невисокий, без помітного акценту. Він наказував бити сильніше, а також підключати польовий телефонний апарат ТА-57 («тапiк»), через який пропускали електричний струм через пальці, п'яти та статеві органи.

Інший кат, із позивним «Тайсон» (180 см, 35–40 років, міцної статури), погрожував йому фізичним насильством і смертю.

Востаннє ОСОБА_032 допитували на початку серпня 2022 року. Його знову роздягли, били електричним струмом через ТА-57, погрожували сексуальним насильством. Коли він втрачав свідомість, йому давали води і продовжували катування.

Після останнього допиту ОСОБА_032 був у критичному стані. Медик ОСОБА_039 зробив ін'єкцію магnezії, намагаючись стабілізувати його. Він залишався у камері ще близько десяти днів із високою температурою та запаленнями.

Після звільнення йому наказали не контактувати з ЗСУ. ОСОБА_032 втратив 30 кг, важив 50 кг при зрості 190 см. Страждав на головні болі, безсоння, підвищений тиск і біль у серці.

Відомо, що ОСОБА_032 бачив і чув про інші випадки катувань у відділку, зокрема над ОСОБА_040, який мав татуювання тризуба, а також про жінок, яких утримували в сусідніх камерах.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_032 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №9

Пан ОСОБА_041 був цивільною особою і не мав жодного відношення до військової служби або правоохоронних органів. Половину свого життя ОСОБА_041 працював фотографом. Ще до 24 лютого 2022 року він вирішив змінити діяльність і почав вести відеоблог на YouTube, де показував життя у смт Савинці.

28 травня 2022 року близько 06:30 ОСОБА_041 перебував на дачі у смт Савинці, Ізюмського району, Харківської області. Він почув удари по хвіртці, а коли вийшов — побачив у дворі близько 8 осіб у військовій формі зеленого кольору. Побачивши його, троє військових почали бити ОСОБА_041 по всьому тілу. Після цього вони провели обшук, під час якого забрали всі документи та відеокамеру. Потім ОСОБА_041 вивели з двору, зв'язали руки пластиковими стяжками, посадили до білого мікроавтобуса й привезли до його квартири у смт Савинці.

У квартирі вони проводили обшук близько двох годин, після чого пограбували її та вивезли ОСОБА_041 до гаража селищної ради. Там йому наказали чекати «слідчого», який прибув через пів дня. Той почав питати, чи викладав він у мережу відео з пересуванням військової техніки. Потім до приміщення зайшли ще троє військових у масках і почали бити ОСОБА_041 по тілу й голові. Каткування тривали близько 15 хвилин, після чого до пальців ніг під'єднали дроти та електричний апарат. Перший удар струмом змусив його кричати, а після другого він знепритомнів і впав. Тоді слідчий сказав: «Хватит, а то третій раз он не выдержит» (пряма мова).

Після цього ОСОБА_041 одягли мішок на голову, знову зв'язали пальці стяжками й відвезли мікроавтобусом до підвалу приміщення «Міськгазу». Йому сказали, що якщо він зніме мішок — його розстріляють. Через кілька хвилин хтось підійшов і промовив: «Знімай мішок». ОСОБА_041 відповів, що боїться, але той чоловік сказав: «Мене вже 5 днів розстрілюють, і жодного разу навіть води не дали попити». Тоді ОСОБА_041 зняв мішок і побачив чоловіка з смт Чкаловське.

29 травня 2022 року близько 15:30 ОСОБА_041 відвезли до відділу поліції у місті Балаклія. Його помістили в камеру №3, де вже перебувало 7 осіб. Усі вимагали, щоб він розмовляв російською мовою, інакше били. Камера була розрахована на трьох, але місця катастрофічно бракувало. Їжу давали лише кашу, хліб — чотири рази на тиждень. Коли його виводили до туалету, ОСОБА_041 зривав виноградне листя й додавав до каші, щоб хоч трохи втамувати голод.

Після допитів у камеру повертали людей синього кольору від побоїв. Через місяць ОСОБА_041 перевели в іншу камеру, але допити продовжувалися. На кожному допиті його били — руками, битами, електрошокером. За кожне українське слово — 40–50 ударів струмом. Його постійно ображали, називаючи «Бандерою», і запитували, чи вважає він себе героєм.

На одному з допитів вимагали, щоб ОСОБА_041 на своєму YouTube-каналі публікував відео, які скажуть окупанти. Наступного дня його знову викликали, але після відмови погрожували розстрілом протягом години. ОСОБА_041 попросив передати рідним, що він їх любить і помре чесною людиною, але страта не відбулася. Через два тижні його викликали знову з тією ж вимогою — знімати відео в обмін на свободу, погрожуючи відрізати пальці.

04 вересня 2022 року близько 06:00 ОСОБА_041 відпустили. Документи не повернули. Він провів у полоні понад 100 діб і за цей час втратив 12 кілограмів ваги.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_041 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №10

ОСОБА_042 був цивільною особою та ніякого відношення до військової служби або правоохоронних органів не мав.

24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала широкомасштабний військовий наступ на територію України. З перших годин село Липці, Харківського району, Харківської області було окуповано російськими військами та військами так званих т.зв. «ДНР» і «ЛНР». На території с. Липці велися активні бойові дії та проводилися так звані «фільтраційні заходи». Військові ЗС РФ заходили у кожен будинок, де хтось проживав, шукали осіб, які мають приналежність до правоохоронців, ЗСУ або АТО, перевіряли телефони, проводили обшуки.

05 березня 2022 року близько 12:00, коли ОСОБА_042 йшов по вулиці Миколаївській у с. Липці, Харківського району, Харківської області, він зустрів знайомих — ОСОБА_043 та ОСОБА_044, з якими вони зупинилися в колишній закинутій столовій, щоб поговорити. Згодом ОСОБА_043 вийшов на вулицю, і вони почули декілька пострілів. Після цього ОСОБА_042 разом із ОСОБА_044 вийшли на вулицю, але ОСОБА_043 вже не побачили. Майже одразу під'їхало два автомобілі «УАЗ» із позначками «Z». З автівок вибігли військові ЗС РФ та почали кричати: «Лежать!». Потім їх повалили на землю, зв'язали руки за спиною, на голови одягнули пакети та закинули в автомобілі. ОСОБА_042 закинули в одну машину, а ОСОБА_044 — в іншу.

Везли ОСОБА_042 близько 5 хвилин, потім зупинилися, його вивели, посадили на якийсь бордюр, де він просидів близько 10 хвилин. Після цього ОСОБА_042 та ОСОБА_044 повели по сходах на другий поверх і завели до приміщення, де їм зняли з голів пакети, залишивши руки зв'язаними. ОСОБА_042 впізнав це місце — це був підрозділ «Харківенергозбут», Липецький РРСЦ, що за адресою: вул. Пушкінська, буд. 180, с. Липці.

У приміщенні перебувало п'ять військовослужбовців у зеленій формі зі зброєю. Троє з них на вигляд були представниками північно-кавказських національностей, розмовляли з акцентом. Один із них — невисокого зросту, середньої статури — кричав: «Груз 200, в поле их, и попытка к бегству — расстрелять» (пряма мова). Один із чеченців був високого зросту і великої статури, його позивний — «Мир». Двоє інших були росіянами, розмовляли чистою російською мовою.

У ОСОБА_042 та ОСОБА_044 питали, хто з ними був третім. Вони відповіли, що то був їхній товариш ОСОБА_043, на що один із військових сказав: «Ну не повезло вашему товарищу». Після цього обох відвели до сараю, де розв'язали руки та зачинили.

Зранку їх повели на роботи — змушували рубати дрова, прибирати територію. За ними спостерігав озброєний військовий, який був приблизно 25 років, середньої статури, невисокого зросту, розмовляв російською мовою. Його звали Сергій, і він говорив, що походить із Донбасу (Луганськ чи Донецьк).

Ввечері їх знову заводили до сараю. Їжу й воду давали лише 1–2 рази на день, вони зробили собі тарілки з пластикових пляшок. Спали на холодній підлозі, у приміщенні було дуже холодно, грілися один від одного. До туалету дозволяли ходити лише вранці та ввечері.

П'ять діб ОСОБА_042 та ОСОБА_044 утримували в цих умовах, змушуючи щодня працювати.

Через 5 днів їх змусили завантажити речі до автомобілів «УАЗ». Військові збиралися переїжджати. Обох перевезли до будинку за адресою: вул. Пушкінська, с. Липці — це був будинок власника господарчого магазину ОСОБА_045.

Після розвантаження речей їх завели до підвалу, де утримували наступні 13 діб. Їжу та воду давали 1–2 рази на день. Вони перебували під наглядом того ж самого охоронця Сергія, який змушував їх прибирати будинок та підвір'я. Сергій постійно говорив: «Скоро отпустим».

Приблизно на восьмий день ОСОБА_044 забрали з підвалу, а ОСОБА_042 залишився. Прокинувшись уночі, він побачив над собою двох чеченських військових. Один із них, віком близько 50 років, ударив його ногою по обличчю, вибивши зуби, після чого вони просто пішли. Згодом ОСОБА_044 повернули, але він нічого не розповів про те, куди його возили.

Серед військових, які проживали в цьому будинку, ОСОБА_042 бачив чоловіка, все тіло якого було в татуюваннях. Його називали «Комбат», йому було близько 50 років, середній зріст і статура, розмовляв російською мовою.

Наступні дні минали однаково — їх водили на роботи. Приблизно 23 березня 2022 року охоронець Сергій зайшов до підвалу та сказав: «Радуйтеся, вы сегодня домой». Після цього ОСОБА_042 та ОСОБА_044 вивели з підвалу, довели до воріт та відпустили. Коли вони виходили, один із військових сказав: «Оставайтесь с нами, здесь будет лучше». На це ОСОБА_042 відповів, що він у Липцях виріс і тут помре.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_042 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №11

ОСОБА_045 є цивільною особою, ніякого відношення до військових формувань або правоохоронних органів не має.

ОСОБА_045 проживав у с. Металівка, Чугуївського району, Харківської області. 19.05.2022 року він знаходився у сусідів, коли інший сусід прийшов та сказав, що за ним приїхали військові рф. ОСОБА_045 одразу ж попрямував додому, де побачив близько 10 військових. Його змусили відчинити будинок та сказали, якщо буде смикатися — застрелять. Після цього ОСОБА_045 зв'язали руки пластиковими затяжками, на голову одягли мішок та повезли у невідомому напрямку.

Його привезли на Вовчанський агрегатний завод та помістили до камери. ОСОБА_045 тричі водили на допити, під час яких катували. Все це відбувалося в підвальному приміщенні. На допити водили з мішком на голові, руки були закуті в кайданки, та постійно змушували підіймати їх догори, викручуючи руки. Під час допитів ОСОБА_045 усаджували на стілець та замотували тулуб і руки клейкою стрічкою. До рук приєднували дроти та застосовували електричний струм. Також били мішками із піском, удари наносили здебільшого по голові, а також у грудну клітку, плечі, живіт.

Під час допитів ОСОБА_045 погрожували, що розстріляють або вивезуть на територію Росії, де він буде засуджений. Також під час першого допиту наказали роздягнутися до білизни. Погрожували, що в анальний отвір

заллють гель, «і тоді почнеться пекло». Погрожували, що привезуть його дружину та будуть катувати її. Під час допитів дроти під'єднували також до ніг; станом на сьогоднішній день ОСОБА_045 має шрам від електричного струму. Погрожували, що вириватимуть нігті та відрізатимуть пальці.

Під час незаконного утримування ОСОБА_045 один раз на день виводили до туалету, іноді не виводили, змушуючи «ходити у штани». Доступу до гігієни не було перші 15 діб, потім його один раз звели до лазні. У камері не було вікон та доступу до світла. Їжу давали 2 рази на добу, воду — до 3 літрів технічної на день. Спати доводилося на дерев'яних піддонах, вкриватися картоном. Спочатку в камері було дуже холодно, пізніше — спекотно і задушливо.

Також ОСОБА_045 неодноразово просив ліки та лікаря, але у відповідь чув, що «ліків немає». Під час перебування в полоні він втратив 15 кілограмів ваги, після звільнення був змушений звернутися за медичною допомогою, пройти лікування та реабілітацію. ОСОБА_045 утримували на території Вовчанського агрегатного заводу 47 діб.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_045 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №12

ОСОБА_046 проживав у місті Ізюм, Харківської області, яке 06 березня 2022 року було захоплене незаконними збройними формуваннями т.зв. «ДНР» і «ЛНР» та регулярними військовими частинами Російської Федерації. З того часу і до 10 вересня 2022 року ця територія знаходилася під тимчасовою окупацією.

ОСОБА_046 працював поліцейським відділу реагування патрульної поліції Ізюмського районного управління поліції Головного управління Національної поліції України у Харківській області.

Невдовзі після повної окупації міста, військовослужбовцями збройних сил РФ та співробітниками ФСБ були отримані списки особового складу співробітників Ізюмського районного управління поліції. У зв'язку з цим ОСОБА_046 змушений був переховуватись.

29.06.2022 року, на одній із локацій, де він переховувався, ОСОБА_046 потрапив у засідку озброєних військовослужбовців ЗС РФ у кількості близько 8 осіб. Йому завдали удару прикладом автомата по обличчю, на

голову одягли мішок, руки зв'язали і відвезли до приміщення Міської залізничної поліклініки м. Ізюм. Там його поставили спиною до стіни і завдали удару в ділянку грудної клітки, після чого стало важко дихати. Побиття та тортури тривали близько 10 хвилин, після чого ОСОБА_046 відвели до бетонного гаражного боксу.

Гараж мав площу близько 30 м², спальні місця були відсутні — лише 3–4 матраци на всіх, тому багатьом доводилося спати на холодній бетонній підлозі. Їжу давали один раз на два дні — піввідра недоїдків, що залишалися від військовослужбовців РФ (борщ, суп, каша). Усі затримані їли з одного відра без столових приладів. Води давали 5–8 літрів на всіх. Туалетом служило відро, яке дозволялося виносити лише раз на добу. Через спеку у приміщенні стояв сильний запах сечі й аміаку, що робило перебування нестерпним.

Щодня забирали по 2–3 особи на допити. ОСОБА_046 виводили з мішком на голові, зв'язаними руками, після чого били ногами, руками, тупими предметами. Одного разу його били веслом по голові, спині, стегнах, колінах і руках — весло навіть зламалося. Також до нього застосовували тортури електричним струмом, коли він був пристебнутий наручниками до батареї. Дроти під'єднували до рук, ніг, мочок вух та статевих органів.

Крім того, військовослужбовці РФ застосували до ОСОБА_046 тортури у формі підвішування на грифі для штанги, підганяючи руки під коліна. У цей момент через гриф пускали електричний струм. Під час цього потерпілий втрачав контроль над тілом, відбувалося сечовипускання, та знепритомнювання. Також його били протигазом і погрожували сексуальним насильством.

У полоні ОСОБА_046 перебував 16 днів, із яких тортури застосовували 7–8 разів. Йому наносили удари по нирках, під колінами, по голові, неодноразово імітували розстріл і катували струмом. Через постійні тортури він неодноразово втрачав свідомість.

14.07.2022 року ОСОБА_046 був звільнений. Після тортур електричним струмом він почав страждати на постійні болі у грудній клітці, запаморочення, біль у ребрах, головний біль та проблеми з колінними суглобами. Скоріше за все, одне з ребер було зламане або сильно забите, оскільки біль не проходив близько трьох тижнів.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_046 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №13

ОСОБА_047 проживала в місті Куп'янськ, Харківської області, до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

24 лютого 2022 року, з початком широкомасштабного вторгнення, ОСОБА_047 перебувала вдома разом із мамою (76 років) і чоловіком. З цього дня місто Куп'янськ та Куп'янський район були окуповані військовими РФ. Під час окупації ОСОБА_045 не працювала, не залишала домівку й увесь час знаходилася за місцем проживання.

Вона має онкологічне захворювання щитоподібної залози (з 2017 року), після операції з видалення залози та опромінення залишків пухлини їй встановлено третю групу інвалідності. Через це ОСОБА_047 постійно приймає гормональні препарати.

09 червня 2022 року близько 15:00 до квартири ОСОБА_047 постукали п'ятеро озброєних чоловіків — троє військовослужбовців ЗС РФ і двоє поліцейських. Вони повідомили, що шукають її та її сина, ОСОБА_048, який виїхав 24.02.2022 року. Дізнавшись, що син залишив місто, окупанти провели обшук квартири, під час якого вилучили ноутбук, мобільний телефон, паспорт громадянина України, закордонний паспорт, золоту ціпочку з хрестиком, сережки та годинник.

Після обшуку військовослужбовці одягли на голову ОСОБА_047 балаклаву, погрожуючи зброєю, вивели з квартири, посадили в автомобіль і доставили до відділення поліції м. Куп'янськ. Там з неї зняли всі прикраси, знімали бюстгальтер і оглядали тіло. Вона відчувала сильний головний біль і просила знеболювальне, але отримала відмову.

ОСОБА_047 помістили до камери №11, де вже утримували двох полонених. Умови утримання були нелюдськими: відсутність засобів гігієни, нестача повітря, постійне світло, відсутність достатньої кількості їжі (давали хліб, макарони, іноді тушонку, часто зіпсовану). Через харчування в неї почалися проблеми зі шлунком.

Полонені постійно чули крики та стогони інших ув'язнених. У двомісній камері утримували до 10 жінок. Там було душно, ОСОБА_047 задихалася, спала на підлозі. Вона була свідком тортур, згвалтувань жінок і чула, як чоловікам випалювали татуювання.

Під час утримання у неї відібрали життєво необхідні гормональні препарати. 11 червня 2022 року ОСОБА_047 повели на допит, де питали

про службу її сина та проукраїнських мешканців міста. 12 червня 2022 року під час іншого допиту їй зав'язали очі, зв'язали руки, одягли мішок на голову, погрожували згвалтуванням.

На 16-ту добу (приблизно 26–27 червня 2022 року) її знову викликали на допит. Очі замотали скотчем, наказали роздягнутись догола та вдарили електрошокером у праве плече. Після цього відвели назад у камеру.

На 50-ту добу утримання ОСОБА_047 допитували вночі, пропонуючи співпрацювати й збирати інформацію про інших затриманих, але вона відмовилась. Військовослужбовці РФ погрожували їй убивством матері та собаки, а також натякали на можливе відправлення до тюрми в м. Белгород.

07 вересня 2022 року конвоір наглухо зачинив двері камери. Наступного дня, 08 вересня, полонені зрозуміли, що охорона зникла. Хтось відімкнув замки, і всі вийшли на волю — це був момент звільнення міста Збройними силами України.

ОСОБА_047 не змогла знайти свої речі та документи. Вона ледве пересувалася, мала сильне запаморочення, не могла ходити через біль у ногах, на руках і обличчі з'явилися кірки.

Загалом ОСОБА_047 перебувала в полоні з 09 червня по 08 вересня 2022 року — 90 діб. За цей час її катували, принижували, виводили на вулицю лише один раз на 15 хвилин. Після звільнення вона страждає на безсоння, депресію, розлади пам'яті, а також відчуває страх виходити з дому.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_047 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №14

ОСОБА_049 до вторгнення обіймала посаду Дворічанського селищного голови.

24 лютого 2022 року, з початком широкомасштабного вторгнення РФ, ОСОБА_049 перебувала за місцем постійного проживання в смт Дворічне. Зазначене селище та Куп'янський район було окуповано військовими РФ. У населеному пункті окупанти встановили блокпости й розмістили свої адміністративні приміщення.

Під час окупації ОСОБА_049 залишалася вдома, виконуючи посадові обов'язки, пов'язані із забезпеченням життєдіяльності громади. З окупаційною владою не співпрацювала й не підтримувала її.

Пані ОСОБА_049 затримували двічі.

Перший раз це сталося 11 травня 2022 року приблизно о 15:00, коли вона перебувала у своєму кабінеті в будівлі селищної ради. До приміщення увірвалися близько восьми озброєних військовослужбовців ЗС РФ у формі, з балаклавами на обличчях. Вони наказали ОСОБА_047 збиратися та їхати з ними «на розмову». При цьому вони провели обшук у приміщенні, вилучили комп'ютер, робочі блокноти, документи (які саме — потерпіла не пам'ятає), а також мобільний телефон марки «Vivo» із SIM-карткою.

Після цього ОСОБА_049 посадили в автомобіль світлого кольору, зав'язали очі пов'язкою й відвезли у невідомому напрямку, який згодом виявився Куп'янським районним відділом поліції. Там її допитували про нібито співпрацю з правоохоронними органами України.

Фізичного насильства під час затримання не застосовували, проте чинили сильний психологічний тиск. Після допиту ОСОБА_049 помістили до двомісної камери №11, де спочатку вже перебувала одна полонена, а через десять днів — директор школи-інтернату м. Куп'янськ.

Умови утримання були важкими: у камері був туалет і кран, але вода з'являлася рідко; питної води не давали — полонені пили технічну. Їжу приносили двічі на день (зазвичай макарони), але ОСОБА_049 майже нічого не їла через стрес і страх. Вона постійно чула образи та звинувачення, що є «бандерівкою» і «націоналісткою».

Після кількох днів самотнього утримання полонена перебувала у важкому психологічному стані, їй погрожували примусовим годуванням. Родичі ОСОБА_049 два тижні не знали про її місцеперебування, хоча приїжджали до поліції — там їм казали, що її немає.

13 червня 2022 року ОСОБА_049 звільнили. Після цього вона намагалася повернутися до виконання службових обов'язків, однак біля адміністративної будівлі її зустрів чоловік, який представився як «Ден» і повідомив, що їй заборонено працювати. Як згодом вона зрозуміла, цей чоловік був представником окупаційної адміністрації. Після звільнення ОСОБА_049 звернулася по медичну допомогу, пройшла лікування та курс уколів. За час перебування в полоні вона втратила близько 15 кілограмів ваги.

21 липня 2022 року ОСОБА_049 вдруге затримали військовослужбовці ЗС РФ просто вдома. Її знову доставили до Куп'янського відділу поліції, де помістили до двомісної камери, в якій утримували від 8 до 12 людей. Постільної білизни не надавали, спали полонені на підлозі або на лахмітті.

Умови були жахливі: не вистачало повітря, світло горіло цілодобово, миття не дозволялося, засобів гігієни не видавали. Полонених постійно викликали на допити, які проходили з зав'язаними очима, в будь-який час доби. Чутно було крики людей, яких били й катували.

Іноді полоненим дозволяли отримувати передачі, проте їжа, яку видавали у відділенні, часто була зіпсована (прокисла каша, холодна вода). Ліки дозволяли приймати лише ті, що приносили рідні.

Військові РФ змушували полонених вивчати текст гімну РФ і пісні «Катюша» та «Смуглянка». Коли вони були не в настрої, примушували камери співати по черзі.

У ніч на 8 вересня 2022 року, під час звільнення міста, у одній із камер вибили вікна. Чоловіки-полонені змогли знайти ключі від інших камер і звільнили близько 130–150 осіб, серед яких була ОСОБА_049.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_049 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №15

ОСОБА_050 до повномасштабного вторгнення збройних сил РФ на територію України постійно проживала у селі Малі Проходи, Харківського району, Харківської області, разом із чоловіком — ОСОБА_051.

Увечері 10 серпня 2022 року ОСОБА_050 разом із чоловіком перебувала вдома. Вийшовши на вулицю, щоб зателефонувати знайомим у м. Харків, вона раптово опинилася оточеною близько двадцятьма озброєними військовослужбовцями ЗС РФ. Їй наказали викинути телефон та провели обшук. Після цього окупанти зайшли у двір будинку, вивели ОСОБА_051, а згодом під'їхав автомобіль. Обом наділи мішки на голови, посадили до машини й повезли у невідомому напрямку, не повідомивши причин затримання.

ОСОБА_050 та ОСОБА_051 привезли до села Стрільча Харківського району, де жінку помістили в підвальне приміщення. Де утримувався її чоловік, вона не знала, але чула його крики від побиття.

Умови утримання були нелюдськими: холод, темрява, антисанітарія. Замість туалету — відро, яке дозволяли виносити лише раз на кілька днів. Давали по одній пляшці води та буханці хліба на двох на день, іноді — відходи замість їжі. Чоловіків і жінок тримали разом, усі були змушені справляти нужду та митися на очах одне одного. У підвалі водилися щури.

На третій день ОСОБА_050 вивели на допит — змушували телефонувати синові до м. Харків, намагалися звинуватити у передачі координат і коригуванні вогню, стверджуючи, що її син — військовий, хоча це неправда. Після допиту жінку повернули до підвалу, пригрозивши, що якщо вона «не подумає», то її відправлять до м. Белгород РФ, «звідки ніхто не повертається».

ОСОБА_050 постійно чула крики та звуки катувань інших полонених. Повторних допитів не проводили, але утримували далі в підвалі у нелюдських умовах.

Через деякий час до підвалу привели двох чоловіків — одного з них вона одразу не впізнала. Це був її чоловік, ОСОБА_051, який перебував у вкрай тяжкому фізичному стані.

Приблизно 6 або 7 вересня 2022 року військовослужбовці ЗС РФ наказали ОСОБА_051 та її чоловіку піднятися та вийти. Жінка була впевнена, що їх ведуть на розстріл, але замість цього їх посадили до автомобіля та відвезли додому, до села Малі Проходи Харківського району. Телефони їм не повернули.

За майже 27 днів полону ОСОБА_050 втратила близько 20 кілограмів ваги. Після звільнення вона страждає від панічних атак, приймає заспокійливі препарати, стала вкрай дратівливою та агресивною. Також у неї значно погіршився зір, а психологічний стан залишається тяжким.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_051 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №16

ОСОБА_052 на початку повномасштабного вторгнення проживав у себе вдома в селі Малі Проходи, Дергачівського району, Харківської області, де мешкав сам.

24 лютого 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Село Малі Проходи зазнавало постійних обстрілів з боку держави-агресора та з перших днів війни потрапило у тимчасову окупацію. 2 березня 2022 року його повністю захопили ЗС РФ

Двічі до ОСОБА_052 приходили військові т.зв. «ЛНР» з обшуками. Перший раз — у березні 2022 року, через тиждень після окупації. Військовослужбовці РФ і т.зв. «ЛНР» увірвалися до будинку, шукали «бандерівців», перевернули все догори дригом, але нічого не знайшли. Вдруге — у квітні 2022 року, вони забрали телефон ОСОБА_052, та шукали зброю, якої не було.

Втретє окупанти прийшли до ОСОБА_052 і наказали працювати на них, пригрозивши вбити у разі непокорі. У страху за життя чоловік погодився виконувати їхні накази. Його примушували розвантажувати машини з російською «гуманітарною допомогою» для військових РФ. Якщо ОСОБА_052 не виходив на зв'язок, військові шукали його, стріляли в повітря біля будинку, іноді навіть по сараю, постійно контролюючи та погрожуючи каліцтвом або вбивством.

Одного разу, коли ОСОБА_052 запізнився вийти до них, його поставили до стіни і стріляли над головою. Військовослужбовці ЗС РФ часто приходили в стані алкогольного сп'яніння.

Наприкінці травня ОСОБА_052 отримав осколкове поранення внаслідок обстрілу села з боку ЗС РФ, оскільки населений пункт перебував на лінії фронту.

Коли деякі місцеві мешканці почали співпрацювати з окупантами й займатися мародерством, ОСОБА_052 намагався їх зупиняти. Після цього вони повідомили на нього окупаційним військовим, сказавши: «Ми тобі влаштуємо».

17 серпня 2022 року ввечері до будинку ОСОБА_052 прийшли троє військовослужбовців ЗС РФ: чоловік із позивним «Юрга» (приблизно 30 років, худорлявий, з брекетами, зростом близько 170 см), жінка з т.зв. «ЛНР» із позивним «Белка» (руде волосся, татування на шії, худорлява, зростом близько 170 см) та ще один солдат. Вони були озброєні, увірвалися

до квартири, провели обшук, шукали зброю та продукти. Забрали ключі від квартир сусідів, які евакуювалися, і також пограбували ті помешкання.

Після цього військові побили ОСОБА_052, наділи йому на голову мішок. Військовослужбовець з т.зв. «ЛНР» ударив його прикладом по голові, від чого чоловік втратив свідомість. Унаслідок побиття він отримав закриту черепно-мозкову травму та струс головного мозку.

Отямившись, ОСОБА_052 зрозумів, що перебуває в автомобілі в кайданках. Його привезли до села Стрілеча, Харківського району. Там його кинули до підвалу, де три дні тримали в сирому темному приміщенні разом із близько 40 іншими полоненими. Їжу давали мізерну — мочену капусту, замість туалету використовували відро, речі гігієни не надавали.

20 серпня 2022 року ОСОБА_052 перевели до приміщення магазину в селі Стрілеча, де утримували ще близько 20 людей. Полонених змушували до примусової праці: вантажити дрова, прибирати територію, чистити вольєри, мити туалети, приносити воду. Їх ображали, називали «неграми», погрожували вбивством, катуванням, побиттям, застосуванням електрошокера.

Щовечора ОСОБА_052 чув крики людей, яких катували струмом і били, зокрема жінок. Харчування залишалося вкрай недостатнім — кілька буханців хліба на десятки полонених, квашена капуста та відходи.

Окупанти змушували полонених терпіти «навчання» своїх медиків: на ОСОБА_050 відпрацьовували постановку уколів та крапельниць, вводили невідомі речовини.

Під час контрнаступу Збройних Сил України російські військові почали тікати, після чого ОСОБА_052 відпустили. 10 вересня 2022 року він повернувся додому.

У зв'язку із вищезазначеними подіями у ОСОБА_052 спостерігалися головні болі та запаморочення. ОСОБА_052 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №17

ОСОБА_053 був цивільною особою та жодного відношення до військової служби або правоохоронних органів не мав.

19 серпня 2022 року близько 15:00 ОСОБА_053 знаходився у себе вдома. У двері постукали, він відчинив і побачив двох озброєних військових ЗС РФ, які, застосувавши фізичну силу, вивели його під дулом автомата зі свого будинку. ОСОБА_053 посадили до сіро-чорного джипу і відвезли до Шевченківського відділення поліції, де завели до кімнати чергової частини.

У нього забрали телефон, паспорт, шнурки, пряжку, кепку та запитали, чи проходив він військову службу — ОСОБА_053 відповів, що ні. Після цього його відвели до камери, де утримували трьох військових т.зв. “ЛНР” та “ДНР”. Камера мала номер 2 або 3, на стінах залишилися написи з їхніми позивними; один із них повідомив, що воює з 2014 року. Там ОСОБА_053 провів близько двох годин, після чого його перевели до іншої камери для допитів. У камері перебувало троє людей, місць для сну не було. Замість туалету стояло відро.

Коли він перебував у тимчасовій камері, одного п’яного полоненого витягли та почали прямо в коридорі бити електрошокером і стріляти по ньому з пневматичної зброї. Наступного дня, близько 12:00, ОСОБА_053 забрали і повели до кімнати, що розташована на вході до відділення поліції. У ній був лише один стілець і батарея, а вікна виходили на ринок. Під час супроводу дільничний попередив його, що зараз з ним “спілкуватиметься дідзнавач” Російської Федерації.

У кімнату зайшов “дідзнавач” у масці та кепці із чеченським прапором. Він запитав, про що ОСОБА_053 спілкувався з військовими РФ, почав ставити питання щодо фотографій, яких у нього не було. Після цього “дідзнавач” почав бити його по всьому тілу та голові. Побиття тривало близько 10 хвилин. Потім “дідзнавач” вийшов на дві хвилини, а після повернення продовжив бити ОСОБА_053, вимагаючи, щоб той розмовляв російською, а не українською. Це тривало близько 40 хвилин.

Під час перебування в полоні на вулицю не дозволяли виходити, курити було заборонено, помитися не дозволяли. ОСОБА_053 змушений був митися з-під крана в присутності інших полонених, що принижувало його гідність. На 4–5 день його перевели до іншої камери, де було два ліжка на п’ять осіб. Щодня полонених змушували співати російський гімн і пісню “День Перемоги”.

ОСОБА_053 незаконно утримували та піддавали жорстокому поводженню військовослужбовці ЗС РФ до 31 серпня 2022 року.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_053 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №18

ОСОБА_054 проживала у місті Балаклія Харківської області, є співробітником пожежної частини Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Харківській області.

З часу окупації м. Балаклія, а саме з 03 березня 2022 року, ОСОБА_054 залишилась у місті, оскільки було необхідно доглядати за мамою та бабусею. Весь час продовжувала виконувати свої службові обов'язки, кожного дня виходила на роботу. Весь колектив пожежної частини залишився на місці, оскільки не було наказу про евакуацію співробітників.

03 серпня 2022 року до робочого місця у пожежній частині в місті Балаклія прийшли шість осіб у формі ЗС РФ зі зброєю та в балаклавах. Вони вишукали весь особовий склад, мали аркуш паперу з прізвищами працівників. Її повели до кабінету та забрали особисті речі, а саме: телефон марки *Samsung C-21*, ноутбук *RHP* (згодом повернутий військовими ЗСУ), паспорт та посвідчення. Запитали, чи є в неї зброя та боєприпаси, на що вона відповіла негативно.

Після цього військові ЗС РФ одягли пакет на голову, обмотали його скотчем, одягли кайданки та застібнули їх за спиною. Потім посадили її в автомобіль «ВАЗ» та відвезли до будівлі відділу поліції міста Балаклія. У будівлі поліції її помістили до камери затриманих, зняли кайданки та пакет. Їй сказали, що вона звідти не вийде і для всіх уже втрачена.

Протягом перебування у відділі поліції її двічі допитували у камері, примушували до співпраці. До полонених, які перебували у будівлі відділу поліції міста Балаклія, застосовувалося психологічне, фізичне та сексуальне насильство, свідком чого вона була.

Перебуваючи в камері Балаклійського відділу поліції разом з іншими жінками, ОСОБА_054 стикнулася з поведінням, що принижувало її честь і гідність. Зі слів охорони, у камері цілодобово працювало відеоспостереження. До туалету жінок не пускали, тому вони були змушені справляти природні потреби прямо в камері, в унітаз, перебуваючи при цьому під відеозйомкою. За жінками міг спостерігати будь-хто, хто мав доступ до моніторів.

Крім того, жінкам не давали доступ до душу — вони були позбавлені можливості дотримуватися елементарної гігієни, тому милися в умивальнику, який також знімала відеокамера. Їжі полоненим майже не давали, у камері було душно, через задуху жінки непритомніли.

Під час перебування у камері в неї відкрилася кровотеча, у зв'язку з чим її відправили до лікарні, де вона дізналася, що була на ранньому терміні вагітності та втратила плід. Це сталося внаслідок сильного нервового зриву та надмірного хвилювання через незаконне затримання і перебування у полоні.

У полоні вона перебувала до 19 серпня 2022 року: з 03.08.2022 по 14.08.2022 її утримували в підвалі будівлі відділу поліції міста Балаклія, а з 14.08.2022 по 19.08.2022 — у коридорі поліклініки, розташованої навпроти райвідділу поліції.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_054 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №19

ОСОБА_055 до повномасштабного вторгнення ЗС РФ на територію України постійно проживав у селі Липці Харківського району Харківської області разом із батьками. У нього встановлено ендопротез правого колінного суглоба, часткову ампутацію через травму, інвалідність третьої групи.

24 лютого 2022 року близько 04:30 він прокинувся від вибухів. Лунали постріли, було чути звуки техніки зі сторони кордону РФ. Через 15 хвилин зникли зв'язок і світло. Біля будинку стався приліт, після чого разом із батьками ОСОБА_055 спустився до підвалу. Згодом, вийшовши надвір, він зібрав документи, заховав прапор України та речі з національною символікою.

1 березня 2022 року до будинку під'їхали два автомобілі *УАЗ Патриот* із буквою «Z» на дверях. Близько десяти військовослужбовців ЗС РФ у балаклавах оточили будинок. Троє з них зайшли у двір. Наказали лягти на підлогу, тримаючи руки на потилиці, після чого зайшли в дім, наставивши автомат на потилицю. У приміщенні перебувало п'ятеро озброєних військових.

Вони допитували ОСОБА_055, питаючи, чи він «бандерівець», де українська символіка, література, зброя. Він повідомив, що має лише травматичний револьвер із гумовими кулями, показав дозвіл на носіння. Йому наказали не виходити з двору. Через 20 хвилин ті ж військові повернулися й віддали планшет, який раніше забрали.

15 березня 2022 року під час чергового обстрілу вибуховою хвилею вибило вікна у його будинку. Відтоді ночували в підвалі сусідки, де переховувалося близько 40 осіб.

21 квітня 2022 року близько 11:00 приїхав *УАЗ Патриот* чорного кольору з буквою «Z». П'ятеро озброєних військовослужбовців ЗС РФ провели обшук, знайшли поліцейську форму, погони, шеврони. Один із них, який представився як «Артур», представник ФСБ, допитував чоловіка про його зв'язки з Правим сектором, українською армією та зброєю. Погрожував, наказав не залишати село.

5 травня 2022 року приїхали шість озброєних військовослужбовців із шевронами Росгвардії, забрали револьвер, патрони та дозвіл.

Через погіршення стану здоров'я батька 30 травня 2022 року родина вирішила евакуюватися. У центрі села Липці їхній автомобіль зупинили військові РФ, наказали їхати до села Стрілеча. Там п'ятнадцять осіб, зокрема військових у формі, їх оточили, забрали телефони, ключі від автомобіля.

ОСОБА_055 змусили роздягтися до білизни, наділи кайданки, посадили на стілець. Один із військових почав бити його по потилиці, змушував крутитися, шукав татуювання, ставив принизливі запитання, погрожував, що він «більше не побачить родину».

ОСОБА_055 утримували до ночі, багаторазово допитували, змушували «працювати в народній міліції». Через відмову посадили у підвал будівлі, де утримувалося до 35 осіб. Було сиро, душно, замість туалету — відро, яке дозволяли виносити раз на добу. Давали прокислу їжу, воду — з розрахунку 5 літрів на всіх. Гігієнічних засобів не було.

7 червня 2022 року його вивели до «кімнати для допитів». Там присутні були військові з позивними «Граніт-1», «Хасан», «Консул». ОСОБА_055 били ногами, особливо по нозі з протезом, катували електричним струмом через дроти, намотані на пальці рук і ніг, зокрема на ногу з ендопротезом. Під час тортур він неодноразово втрачав свідомість. Каткування тривали близько години.

ОСОБА_055 погрожували розправою над родиною, зокрема над дочкою, обіцяли «розпиляти зуби напиліником». Після катувань його кинули назад у підвал. Там він страждав від болю, судом, згодом з'ясувалося, що зламано чотири ребра.

7 липня 2022 року військові сказали, що ОСОБА_055 «відпускають», але він мусить щодня о 08:30 відмічатися у селі Стрілеча. Його змусили працювати під контролем бойовика Самойлова Володимира («Голубка»). Через відмову виконувати накази 12 липня його знову кинули в підвал.

У полоні ОСОБА_055 перебував до 27 липня 2022 року. Потім змусили відмічатися двічі на день — о 09:00 та 18:00. Під наглядом проживав із іншим полоненим, паном О., у будинку, де проводилися обшуки.

10 вересня 2022 року, під час контрнаступу ЗСУ, його разом з іншими вивезли до м. Белгород (РФ), де знову допитував співробітник ФСБ. Згодом він через Білорусь виїхав до Латвії, де проходив лікування.

У полоні ОСОБА_055 втратив 38 кг ваги (з 130 кг до 92 кг). Медичним обстеженням встановлено: перелом ребер зліва, поліневропатія правої нижньої кінцівки після електротравми.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_055 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №20

ОСОБА_056 проживав у селі Липці Харківського району Харківської області. З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації село Липці перебувало під окупацією російських військ. ОСОБА_056 не мав жодного відношення до військової служби та був цивільною особою.

24 березня 2023 року до його будинку під'їхало близько 15–20 озброєних військовослужбовців Збройних сил РФ. Вони оточили двір, навели кулемети на будинок, а п'ятеро з них увійшли всередину. У дворі в той час перебували дружина та дві дочки. Військові, погрожуючи зброєю, провели обшук у приміщенні, шукали зброю, карти, засоби зв'язку, звинувачували його у коригуванні вогню. З будинку вилучили ноутбук, флешки, диски, телефон, усі документи, посвідчення водія, техпаспорт на автомобіль і банківські картки.

Після цього військові пішли до батьків чоловіка, яким було 82 роки. Їм повідомили, що забирають сина «на допит» і наказали вдягнути теплий одяг. ОСОБА_056 вивели з дому, зв'язали руки стяжками, одягли мішок на голову, зверху — балаклаву, обмотали скотчем і посадили у військову машину *Тигр*. Його повезли у невідомому напрямку, імовірно, на базу відпочинку «Дубрава».

Там ОСОБА_056 тримали на вулиці близько трьох годин, після чого почали знущатися — змушували вигукувати «Слава Україні». Коли чоловік відповів «Слава Богу», його вдарили по нирках. Потім завели в будівлю, тримали там близько години, а згодом перевезли в інше місце, де, за акцентом, він зрозумів, що серед військових були особи – вихідці з Кавказу.

Через півтори години його привезли до іншого об'єкта, спустили в підвал, де перебувало 3–4 військових РФ. ОСОБА_056 посадили на стілець і почали допит — питали, чи він коригував вогонь, хто його знайомі, завдавали ударів гумовими палицями, ногами та кулаками по тулубу, голові й руках. Після побиття застосували електричний струм — спершу через дроти, під'єднані до мізинців, потім до вух. Біль був нестерпний, удари струмом повторювали кілька разів.

Після катувань ОСОБА_056 перевели до іншої кімнати, де вже перебувало близько 10 осіб. Приміщення було площею приблизно 4×5 метрів, без вентиляції, світло не вимикалося. Троє полонених були сильно побиті — один не міг лежати, у іншого були зламані ребра та рука. Згодом у камеру підселяли нових осіб — загалом утримували близько 20 людей. Їжу майже не давали, лише шматок хліба й кухоль води на день.

Через день після першого допиту ОСОБА_056 знову вивели — зав'язали очі, ставили ті ж питання, показували фото невідомих людей, намагаючись змусити його визнати зв'язки з українськими військовими. Після цього примушували виконувати фізичну роботу — набивати мішки піском і укріплювати ними позиції на блокпостах у районі КПП Гоптівка, розвантажувати склади з продуктами та водою. Полонених охороняли озброєні бойовики т.зв. «народної міліції ЛНР» та «ДНР», одягнені у зелену форму з георгіївськими стрічками.

4 квітня 2022 року старший із наглядачів прийшов зі списком, провів перекличку й наказав частині полонених іти пішки додому. ОСОБА_056 посадили в машину, знову одягли мішок на голову і відвезли до села Липці, де відпустили. За словами ОСОБА_056, серед тих, хто його супроводжував, були вихідці з Кавказу.

Після повернення ОСОБА_056 дізнався, що під час його відсутності до будинку двічі приходили з обшуками.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_056 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №21

ОСОБА_057 21 лютого 2022 року разом із дружиною поїхав у гості до батьків дружини, у село Липці, Харківської області.

02 червня 2022 року близько 05:00 до будинку батьків дружини увірвалися 6–10 осіб у військовій формі з розпізнавальними знаками Збройних сил РФ. Вони вибили вікно, зайшли до будинку, повалили на підлогу ОСОБА_057, його дружину та її батьків, після чого всім одягли мішки на голови. Військові наступали йому на руки, питали, де зброя та прилади, і погрожували побиттям. У приміщенні провели обшук.

Російські військовослужбовці зв'язали йому руки клейкою стрічкою, посадили до автомобіля марки «Тигр» і через 30 хвилин привезли до села Стрільча Харківського району Харківської області. Там ОСОБА_057 спочатку посадили в підвал, а через кілька хвилин перевели до складського приміщення магазину. Люди, які вже перебували в цьому приміщенні, допомогли зняти мішок із голови та розв'язати руки.

Площа приміщення, де його утримували, становила приблизно 9×10 метрів, у ньому перебувало близько 30 осіб. Для всіх був лише один туалет — відро, що стояло в кімнаті. Води давали 5 пляшок по 1,5 літра на день, а їжу — холодну консервовану кашу, змішану з відходами, — приносили у відрі без посуду. Вікна були закриті чорною плівкою і фарбою, світла не було зовсім. Люди спали на дерев'яних піддонах, яких не вистачало на всіх — частина полонених лежала просто на підлозі. Удень було спекотно, уночі — холодно. Через сморід від відра та відсутність вентиляції було важко дихати. Тих, кого виводили на допити, повертали побитими і кидали на підлогу.

Того ж дня, близько 13:00, ОСОБА_057 забрали на допит. Його завели до кімнати, розташованої за 5 метрів від місця утримання. Там перебував чоловік, який представився слідчим Міністерства внутрішніх справ так званої ЛНР на ім'я Павло. Він ставив запитання про зброю та техніку, а потім почав погрожувати згвалтуванням, сказавши: «Сейчас мы будем тебя

пытать!» (пряма мова). Після цього до кімнати увійшов інший військовослужбовець РФ зі шприцом із рідиною жовтого кольору. Павло тримав його, а військовий встромив голку у вказівний палець правої руки та погрожував ввести в організм, за їхніми словами, «сечу».

Потім до кімнати увійшов ще один військовий, виходець з Кавказу, який ставив запитання про «біолабораторії». Після його виходу прийшов військовий із позивним «Граніт» на ім'я В'ячеслав — на той час комендант с. Стрілеча Харківського району — і продовжив допит.

Після 6–7 годин катувань ОСОБА_057 повернули до приміщення магазину. Наступного дня, 3 червня 2022 року, близько 14:00, його відпустили, і він пішов додому пішки.

10 серпня 2022 року близько 12:00, коли він перебував у дворі будинку батьків дружини, до нього приїхала тодішня керівниця «народної міліції т.зв. ЛНР» Яна Рубан разом із трьома військовослужбовцями РФ — одним на ім'я Саша, іншим із позивним «Чапа». Рубан сказала, що його викликають «у комендатуру поговорити». ОСОБА_057 посадили в машину та відвезли до того ж приміщення магазину в с. Стрілеча, де він утримувався раніше.

На місці його зустрів військовослужбовець РФ із позивним «Майор» (зріст близько 190 см, щільної статури, приблизно 37 років), який був заступником «Граніта». Він сказав йому, що не повинен нікого лікувати.

Умови перебування вдруге були такими ж: антисанітарія, відсутність їжі, побиття. Двічі за весь час військовий із позивним «Фізрук» ставив полонених у ряд і бив кожного другого по нирках. Один із представників ЛНР/ДНР погрожував згвалтувати його дружину, заявляючи, що він «нічого не зможе зробити».

ОСОБА_057 утримувався до 4 вересня 2022 року, після чого його відпустили. Після звільнення його стан здоров'я значно погіршився, він був змушений звернутися по медичну допомогу.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_057 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває

Справа №22

ОСОБА_058 02 вересня 2022 року близько 11:00 разом зі своїм чоловіком, ОСОБА_059, перебувала вдома у селі Липці, Харківської області.

До двору під'їхали два автомобілі, з яких вийшли шестеро озброєних військовослужбовців із розпізнавальними знаками так званої ЛНР. Серед них була військова на ім'я Яна, приблизно 24 років, яка очолювала певну службу т.зв. «ЛНР», через яку проходили всі волонтери. Один із військових приставив ствол автомата до живота ОСОБА_059, а самій ОСОБА_058 наказали піти за документами до будинку. Коли вона винесла документи, військові затримали її та посадили до одного зі своїх автомобілів.

Один із військовослужбовців розпитував її про онука — ОСОБА_059, заявляючи, що вона «бреше» про те, що він працює в ІТ-сфері.

Спочатку ОСОБА_058 привезли до пожежної частини села Липці, де російські військовослужбовці разом із бойовиками ЛНР та ДНР утримували незаконно затриманих цивільних. Там той самий військовослужбовець, який розпитував про ОСОБА_059, наказав везти його до села Стрілеча Харківського району.

На блокпосту в селі Глибоке ОСОБА_058 пересадили до іншої машини й привезли до магазину у Стрілечій. Біля магазину до ОСОБА_058 підійшов військовослужбовець із формування ЛДНР із позивним «Кум» (вік понад 35 років, худорлявий, зріст близько 175 см, сірі очі, довгастий ніс, волосся світло-русяве, коротка стрижка). Він був помічником військового з позивним «Граніт». «Кум» перевіряв її телефон, обвинувачував у «проукраїнських настроях» і звинувачував у проблемах окупантів.

Після допиту він повів її до напівпідвального складського приміщення магазину, де утримували 12 чоловіків. Умови утримання були нелюдськими: спальні місця складалися з дерев'яних піддонів, яких не вистачало на всіх, тому частина людей спала на підлозі. У приміщенні було холодно вночі й спекотно вдень, світло давала лише свічка.

Їжу приносили раз на добу — дві буханки хліба та банку консерви (перловка чи горох), воду також лише раз на день. Замість туалету у приміщенні стояло відро, у яке всі змушені були ходити при інших. ОСОБА_058 також доводилося справляти природні потреби перед чоловіками, що принижувало її честь і гідність. Через сморід і відсутність вентиляції в приміщенні було важко дихати.

У сусідній кімнаті, за словами полонених, проводили тортури. Над складом знаходилася кімната, у якій жив військовослужбовець РФ із позивним «Граніт».

Ліків полоненим не надавали. Уже в перший день ОСОБА_058 стало зле, однак люди, які перебували з нею, сказали, що не можна кликати охорону — інакше всіх поб'ють.

Під час перебування полонених постійно лунали обстріли. 11 вересня 2022 року вони помітили, що російські військові та бойовики ЛДНР збираються залишати територію. Уночі до них зайшов військовослужбовець РФ і, відчинивши двері, сказав: «Свобода» (пряма мова), після чого пішов. Один із чоловіків запитав у «Граніта» про документи, на що той відповів, що їх у нього немає. Військові втекли на своїх автомобілях.

Полонені разом пішли до кімнати «Граніта», щоб знайти документи, але знайшли лише пенсійне посвідчення мешканця села Слобожанське Харківського району та документи, вилучені з Липецької сільради. Через сильні обстріли люди залишилися там до ранку, а вже 12 вересня 2022 року ОСОБА_058 і решта полонених пішли пішки додому.

Після перебування у полоні в селі Стрілеча стан здоров'я ОСОБА_057 різко погіршився. Вона була змушена звертатися по медичну допомогу та приймати лікарські препарати.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_057 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №23

ОСОБА_060 був цивільною особою, не мав жодного відношення до військової служби, правоохоронних органів чи будь-яких військових формувань.

24 лютого 2022 року РФ розпочала повномасштабний збройний напад на територію України. Місто Балаклія Харківської області з 02 березня 2022 року було окуповане російськими військами та підрозділами т.зв. «ДНР» і «ЛНР».

Під час окупації ОСОБА_060 був двічі незаконно затриманий військовослужбовцями Збройних Сил РФ.

Вперше його утримували з 22 червня по 17 липня 2022 року у двох місцях:
– у підвальному приміщенні типографічного підприємства «Балдрук» (м. Балаклія, вул. захисників України, 14);
– у Балаклійському районному відділі поліції (камера №3, вул. захисників України, 33).

Вдруге його утримували з 13 серпня по 8 вересня 2022 року у тій самій будівлі районного відділу поліції (камера №1).

Під час перебування в Балаклійському РВП до ОСОБА_060 неодноразово застосовували тортури електричним струмом — дроти приєднували до мизинців його рук. Під час одного допиту це могло повторюватися 3–4 рази з невеликими перервами.

У «Балдруці» умови утримання були жахливими: підвальне приміщення з вузькими скляними відсіками приблизно $3,5 \times 1,5$ м. Протягом перших двох діб він перебував у кайданках, без їжі, лише з обмеженим доступом до питної води. Туалетом служило відро. Його тримали разом із трьома чоловіками та однією жінкою. Спати доводилося на підлозі, було холодно, волого та темно. Лише на третю добу увечері їм видали невелику каструлю гречки на всіх і по шматку хліба.

Близько 5 липня 2022 року, коли ОСОБА_060 перевели з «Балдруку» до Балаклійського РВП, один із російських військовослужбовців наказав йому роздягнутися догола, нібито для огляду на татуювання (яких у нього не було). При цьому в кімнаті перебували ще четверо військових. Вони погрожували йому відрізати геніталії, після чого наказали одягатися. Потерпілий сприймав ці погрози як реальні. Його також змушували на відео розповідати неправдиві твердження про «нацизм» в Україні.

У Балаклійському РВП умови утримання були наступні: камера розміром 5×7 м, без світла, з туалетом усередині. Іноді затриманих виводили надвір 1–2 рази на день. Питна вода була технічною, їжу (переважно кашу) давали двічі на добу. У приміщенні було спекотно, душно, без можливості дотримання гігієни. Разом із ним перебували ще близько дев'яти осіб, усі спали на підлозі.

Загалом за 51 день незаконного утримання ОСОБА_060 викликали на допит близько 9–10 разів. Під час щонайменше чотирьох із них до нього застосовували фізичне насильство, решта супроводжувалася психологічним тиском і погрозами вколоти «наркотичний препарат», який, за словами катів, «змусить говорити правду».

Після звільнення ОСОБА_060 проходить курс терапії з психологом, оскільки пережиті катування залишили тяжкі наслідки для його психічного здоров'я.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_060 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №24

ОСОБА_061 був цивільною особою, не мав жодного відношення до військової служби чи правоохоронних органів.

24 лютого 2022 року РФ розпочала повномасштабне вторгнення на територію України. З перших годин війни село Липці Харківського району Харківської області було окуповане російськими військами та формуваннями т. зв. «ДНР» і «ЛНР». На території села проводилися активні бойові дії та так звані «фільтраційні заходи».

12 серпня 2023 року близько 18:00 ОСОБА_061 перебував удома разом із матір'ю та бабусею. До двору під'їхав автомобіль «Ніва» темно-фіолетового кольору, з якого вийшли троє озброєних чоловіків у військовій формі. Вони наказали йому взяти паспорт і поїхати з ними. Того ж дня, близько 06:00 ранку, озброєні військові вже забрали його батька та вивезли у невідомому напрямку.

ОСОБА_061 не чинив опору, оскільки вони були озброєні. Його посадили на заднє сидіння автомобіля, наказали опустити голову, один із військових тримав її рукою. Дорога тривала близько 25 хвилин. Коли автомобіль зупинився, йому натягнули на голову капюшон, перемотали скотчем і повели до невідомого приміщення, яке, за його словами, знаходилось на другому поверсі.

У кімнаті ОСОБА_061 посадили на стілець, руки завели за спину й надягнули кайданки. Під час супроводу погрожували розстрілом, обіцяли скинути з даху або змусити бігти по мінному полю.

Під час допиту ОСОБА_061 били гумовою палицею по потилиці, колінах і нирках, кулаками по грудях, а також застосовували електрошокер до зап'ясть. Катування тривали близько півтори години, під час яких його розпитували, чому він не виїхав з України та чи погодиться воювати на боці РФ.

Після допиту ОСОБА_061 вивели на вулицю, поставили обличчям до стіни, намагалися зняти кайданки, але не змогли. Один із військових сказав: «Давай отрежем ему руку» (пряма мова). Потім його відвели до підвалу гуртожитку, де він зрозумів, що перебуває в селі Стрільча Харківського району. Один зі службовців ЗС РФ погрожував прострелити йому коліно.

У кімнаті, куди ОСОБА_061 кинули, було темно, холодно й сиро. Його утримували там дві доби, годували лише один раз на день. Потім знову повели на допит, де погрожували розправою над його родиною, змушували погодитися воювати на боці РФ, повторювали, що «України більше не буде».

Після цього ОСОБА_061 перевели до приміщення старого магазину, де вже перебувало близько 20 осіб, серед яких він упізнав кількох односельців. Їжу приносили раз на добу в одному відрі, а воду — приблизно 10 літрів на всіх. Замість туалету було відро, яким користувалися і чоловіки, і жінки.

Полонених змушували виконувати важкі роботи — розвантажувати гуманітарну допомогу, рубати дерева, копати ями для загиблих місцевих жителів, возити воду з джерела. Увесь час ОСОБА_061 чув крики людей, яких катували, і бачив, як після допитів їх повертали побитими. Самого його викликали на допити близько восьми разів, кожен супроводжувався фізичним і психологічним насильством.

11 вересня 2022 року, близько опівночі, двері магазину відчинили, і військовий сказав: «Вы свободны» (пряма мова). Того ж дня ОСОБА_061 повернувся додому. Через два дні, 13 вересня 2022 року, територію Харківського району було повністю деокуповано.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_061 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №25

ОСОБА_062 РФ перебувала у своєму помешканні разом із чоловіком, ОСОБА_063 у селище Лісова Стінка, Куп'янський район, Харківська область.

Селище Лісова Стінка не перебувало під повною окупацією регулярних ЗС РФ, однак періодично туди заходили підрозділи ЗС РФ, а також збройні формування т.зв. «Л/ДНР».

Увесь період окупації ОСОБА_062 залишалася вдома, не покидаючи місця проживання. Вона була цивільною особою, не мала відношення до військової служби, не співпрацювала з окупаційною владою та не підтримувала її дії. Незважаючи на це, на початку війни вона зазнала незаконного затримання і психологічного тиску з боку військових РФ. До неї застосовували моральний тиск, погрози та приниження, що завдало значної шкоди її психоемоційному стану.

З початку збройної агресії ОСОБА_062 продовжувала виконувати обов'язки директора Лісностінківського ліцею. Попри окупацію, заклад працював дистанційно за українськими освітніми стандартами. Після завершення навчального року у 2022 році староста громади ОСОБА_064, який відкрито перейшов на бік окупаційної влади, передав їй письмове повідомлення із вимогою прибути до Куп'янська в «відділ освіти» окупаційної адміністрації. Метою було з'ясування, хто з педагогів готовий працювати за системою РФ. ОСОБА_062 відмовилася, не зрадила своїх переконань і залишилась вдома.

26 липня 2022 року, близько 14:00, до її двору увірвалися шестеро озброєних військових РФ, деякі з них у балаклавах. Вони вимагали назвати її прізвище, після чого провели обшук і знайшли український прапор. Це викликало агресію — почали погрожувати розстрілом їй і її чоловікові. У відповідь вона сказала: «Стріляй».

Після цього ОСОБА_062 змусили переодягнутися на очах військових, вивели з дому, посадили в чорний автомобіль Jeep із символікою «Z», на голову накинули мішок, руки скували кайданками. Її везли приблизно дві години в напрямку Куп'янська, постійно погрожуючи, запитуючи, «на кого працює» і «куди везти — в т.зв. «ЛНР» чи «ДНР»»..

Зрештою ОСОБА_062 доставили до будівлі, де було холодно і сиро. Вона почула, як хтось співав гімн РФ — як з'ясувалося, спів був обов'язковим для всіх затриманих, а тих, хто відмовлявся, били. Її оглянула медсестра ОСОБА_065, після чого провели особистий обшук, вилучили ремінь і шнурки, а потім помістили до камери №12. Камера була розрахована на двох, але там перебувало близько дванадцяти жінок — зокрема, ОСОБА_066 з Куп'янська, ОСОБА_067 з Дворічної, ОСОБА_068 — жінка похилого віку, ОСОБА_069 з Вовчанська, ОСОБА_070 з Луганщини, ОСОБА_071 з Куп'янська.

Камера мала розмір близько 2×3 м², із зламанним туалетом і температурою до +50 °С. Відеокамера вела постійне спостереження. До камери підселяли

росіян, імовірно для збору інформації. ОСОБА_062 бачила, як після тортур до камери приводили побитих жінок, одна з яких була напівнепритомна.

Ув'язнені жили в постійному страху, молилися вранці та ввечері. Через стіни було чути крики і стогони катованих. Їжу давали лише раз на день — кілька ложок макаронів, через що ОСОБА_062 схудла на 18 кг. Медикаментів не надавали, хоча вона мала цукровий діабет.

Перший допит відбувся 29 липня 2022 року. Її закували в кайданки, натягли щільну шапку, що закривала обличчя, і повели до кабінету. Допитували представники ЗС РФ, один із них мав позивний «Кіт». Ця ж людина, за словами інших затриманих, допитувала ОСОБА_071.

Другий допит пройшов 5 серпня 2022 року в іншому приміщенні. На підлозі були свіжі плями крові. Присутні двоє військових РФ — один мовчав, другий ставив запитання. Один із них був близько 50 років, середнього зросту, спортивної статури, з родимкою між носом і верхньою губою. Вони вимагали пояснень, чому ОСОБА_062 відмовляється співпрацювати. Погрожували сексуальним насильством, кажучи, що «відправлять у камеру до дезертирів».

7 вересня 2022 року в Куп'янську почалися вибухи. Військові РФ зачиняли двері камер, після чого у будівлі запанувала тиша. Ув'язнені зрозуміли, що їх залишили. Вони зуміли самостійно відкрити двері та вийти на волю.

Загалом ОСОБА_062 провела в полоні 45 днів. Після звільнення вона потребувала медичної допомоги — була виснажена, ледь пересувалася, стан здоров'я різко погіршився.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_062 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №26

ОСОБА_072 до повномасштабного вторгнення ЗС РФ на територію України постійно проживав разом із бабусею ОСОБА_073 в с. Липці Харківського району Харківської області.

10 березня 2022 року о 14:30 до будинку ОСОБА_072 під'їхало 5 машин: Нива, Уаз Патріот, тощо, на територію двору ОСОБА_072 зайшли близько 20 озброєних військовослужбовців ЗС РФ, у дворі знаходилася бабуся ОСОБА_073, військовослужбовці ЗС РФ запитали у неї, чи проживає ОСОБА_072 тут, вона сказала, що проживає і покликала ОСОБА_072.

Шість військовослужбовців ЗС РФ зайшли в будинок, оточили ОСОБА_072 і поклали на підлогу, почали його бити, задавали питання, чи служив він в 2014 році, він сказав, що ні, він в цей час навчався. Після цього військовослужбовці ЗС РФ запитали: «Ти прикордонник?», ОСОБА_072 сказав, що так, після цього його дуже сильно вдарив військовослужбовець ЗС РФ по ребрах, зі словами: “Навіщо ти мене обманюєш?”, після цього його вдарили прикладом по лікті з такою силою, що в них перезарядився автомат.

Після цього військовослужбовці ЗС РФ підняли ОСОБА_072, провели обшук у будинку, забрали два його старі телефони та телефон бабусі, планшет, військову форму та амуніцію, паспорт громадянина України, паспорт для виїзду за кордон та посвідчення водія.

Потім сказали тримати руки за спиною, не робити різких рухів, посадили в машину, одягли шапку на очі, руки він поклав на торпеду, військовослужбовці дали команду, щоб його везли до с. Черкаські Тишки Харківського району Харківської області.

ОСОБА_072 привезли на територію приватного підприємства “Славутич”, зняли з нього шнурки та ремінь та забрали їх. ОСОБА_072 помістили до загальної камери, там було близько 20 осіб, приблизно 8 на 8 квадратів. За годину ОСОБА_072 забрали на допит, де ставили запитання, де він був з 23 на 24 лютого 2022 року (у нього якраз була зміна у Державній прикордонній службі), питали за його родину, перевіряли телефон, там були номери дівчини ОСОБА_072 та матері, військові питали, хто вони, де проживають, питали за зброю, чи служив він в АТО, чи знає учасників АТО. ОСОБА_072 під тиском з боку військовослужбовців ЗС РФ підписав протокол допиту.

ОСОБА_072 повернули до камери та обіцяли наступного дня відпустити.

Вранці наступного дня ОСОБА_072 знову викликали на допит, допит проводився з відеофіксацією, там його попросили повторити те саме.

Умови утримання ОСОБА_072 були жахливі. Годували полонених раз у добу поміями у відрі, воду давали одну чашку на трьох людей. Спали вони на підлозі, було дуже холодно, дах протікав, після обстрілу відійшла стіна, на вулиці було близько 20 градусів морозу. Води для гігієнічних потреб не було.

У туалет ходили на ведро, яке виносили раз на два дні.

На четвертий день військовослужбовці ЗС РФ назвали прізвища за своїм списком, тим, чий прізвища були у списку, наказали вийти, на очі

ОСОБА_072 одягли шапку, замотали скотчем очі настільки сильно, що почався біль голови і нудота від здавлювання, кисень не надходив. Там було 5 людей, всі погано почували себе та просили послабити скотч, але їм

не давали, один із полонених знепритомнів.

Полонених перевезли до пункту пропуску Гоптівка, Харківської області, там тримали з замотаними очима доки не викликали на допит, ОСОБА_072 так простояв близько двох годин.

ОСОБА_072 викликали на допит, ставили ті самі питання, потім імітували його розстріл: ОСОБА_072 ставили до стіни, спускали спусковий курок у коліно та в голову, казали, що завтра розстріляють о 10 годині як координатора ЗСУ і така імітація розстрілу повторювалася 6 разів.

ОСОБА_072 допитували близько 7 годин. На ОСОБА_072 сильно тиснули, сказали, що якщо з'ясується, що він здає позиції, вони знайдуть його сім'ю. Після допиту на ОСОБА_072 одягли наручники і помістили в камеру, в підвальне приміщення, там не було світла, було дуже сиво, там була вигрібна яма і всі нечистоти піднімалися нагору, вода витікала.

Полонені спали на піддонах.

Там ОСОБА_072 протримали 12 днів, їх забирали на примусові роботи, а саме прибирати приміщення тощо.

25.03.2022 року вранці військовослужбовці ЗС РФ назвали прізвище ОСОБА_072, одягли на руки йому кайдани, одягли шапку на очі, повезли на слідчий експеримент у с. Лук'янці Харківського району Харківської області, там ОСОБА_072 заховав свою зброю та форму. Після того, як військовослужбовці ЗС РФ знайшли його зброю та форму, його повернули до н.п. Гоптівка, завели в камеру і почали називати прізвища, одне з яких було ОСОБА_072. ОСОБА_072 з іншими полоненими вивели та посадили у машину, у с. Стрілеча Харківського району Харківської області їх висадили і сказали йти пішки додому. Документи йому не віддали. ОСОБА_072 йшов додому близько трьох годин, по дорозі було три блокпости ЗС РФ, там військовослужбовці ЗС РФ його оглядали та лякали, що знову посадять «на підвал». На третьому блокпосту ОСОБА_072 оглядали, роздягали догола, давали команду зняти навіть білизну, потім сказали одягнутися, заплющити очі, підняти руки, відрахувати 500 метрів і йти, якщо він це порушить, то його пообіцяли розстріляти.

Потім ОСОБА_072 знаходився у себе вдома.

12.07.2022 року вранці близько 10 озброєних військовослужбовців ЗС РФ, зайшли у двір ОСОБА_072, він вийшов з дому, його вивели військовослужбовці ЗС РФ та посадили в машину і відвезли до с. Стрілеча, Харківського району, Харківської області, одразу після приїзду його повели на допит, замотали руки скотчем, один із військовослужбовців ЛНР завдав ОСОБА_072 два удари по лопатці та два удари по сідницях. Сказав: "Ми зараз на тебе знайдемо інформацію, щоб було за що тебе бити".

Потім ОСОБА_072 завели на цокольний поверх будинку, там вже

перебувало 26 осіб.

Годували полонених дуже погано раз на добу, замість туалету було відро в тому ж приміщенні.

Вночі до них забігли військовослужбовці ЗС РФ, розставили їх усіх і почали бити ногами по колінах, вони були в берцях. Також полонених змушували виконувати примусову працю.

22.08.2022 року полонених вивели з місця утримання, ОСОБА_072 забрала начальник міліції тимчасової окупаційної влади та відвезла його додому до с. Липці. За час перебування в полоні ОСОБА_072 схуд на 20 кілограмів. За 35 днів він не зміг жодного разу походити.

Від тривалого перебування у холоді у ОСОБА_072 загострилося хронічне захворювання – гайморит. Ще довгий час після полону йому снилися кошмари.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_072 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №27

ОСОБА_074 станом на 24 лютого 2022 року проживала разом із чоловіком, свекрухою та двома неповнолітніми дітьми на території Сумської області, Сумського району, с. Великий Бобрик.

Зазначене село перебувало у тимчасовій окупації підрозділів Збройних Сил РФ у період з 16 по 26 березня 2022 року.

16 березня 2022 року підрозділи ЗС РФ увійшли до села та здійснювали примусові обходи приватних будинків, зокрема й домоволодіння ОСОБА_074. До двору зайшли троє озброєних військовослужбовців у балаклавах, які провели примусовий обшук житлових і господарських приміщень без будь-яких правових підстав та без пред'явлення документів. Обшук включав огляд шаф, тумб, підвальних приміщень і був мотивований нібито «пошуком нацистів та зброї». Жодних заборонених предметів виявлено не було.

Вранці 17 березня 2022 року над домоволодінням ОСОБА_074 пролітав безпілотний літальний апарат ЗС РФ. Пізніше того ж дня до двору увійшла більша група озброєних військовослужбовців – близько 15–20 осіб, які пересувалися на бронетехніці (БТри та танки) та повністю оточили територію домоволодіння.

Членів родини було виведено на подвір'я під прицілом зброї. Військовослужбовці повторно провели обшук та примусово вилучили мобільні телефони ОСОБА_074 та її неповнолітньої дочки.

Після огляду мобільного телефону ОСОБА_074 один із військовослужбовців виявив відеозапис руху російської військової техніки, оприлюднений раніше в місцевій онлайн-групі. Незважаючи на пояснення ОСОБА_074 про те, що вона не є автором відеозапису, військовослужбовці звинуватили її у фіксації та поширенні таких матеріалів.

Військовослужбовці також висунули безпідставні твердження щодо «зв'язків із ЗСУ» на підставі побутової фотографії знайомого у військовій куртці. Пояснення ОСОБА_074 були повністю проігноровані.

Під час незаконного допиту на подвір'ї військовослужбовці РФ висловлювали погрози та застосовували психологічний і фізичний тиск щодо чоловіка ОСОБА_074: принижували його, висловлювали образи щодо віку та зовнішності, погрожували завдати тілесних ушкоджень. Згодом чоловіка силоміць вивели за межі двору, били кулаками в ділянку плечей та ребер, після чого посадили на танк і зв'язали руки.

Після вивезення чоловіка військовослужбовці повернулися та примусово затримали ОСОБА_074. Вони схопили її за руку, застосовували фізичну силу, штовхали автоматом у спину, а один із них затягував капюшон настільки сильно, що їй ставало важко дихати. Без повідомлення причин затримання та без будь-яких правових підстав ОСОБА_074 насильно посадили до бронемашини.

ОСОБА_074 доставили до підвального приміщення магазину у с. Великий Бобрик Сумського району Сумської області, де в підвалі розміром приблизно 2×3 метри, зі слідами крові та використаних бинтів, проводилися незаконні допити затриманих цивільних осіб.

Під час допиту військовослужбовці РФ вимагали пояснень щодо фотографій у телефоні, висували звинувачення у сприянні ЗСУ, погрожували застосуванням сексуального насильства («пустимо по колу»), жорстокими катуваннями та завданням шкоди її дитині. Погрози були прямими та реальними, супроводжувалися приниженням людської гідності та інтенсивним психологічним тиском.

ОСОБА_074 утримували в темному та холодному підвальному приміщенні орієнтовно пів години, після чого примусово вивели на подвір'я магазину.

На подвір'ї ОСОБА_074 побачила свого чоловіка у стані явного фізичного побиття: він стояв навколішки зі зв'язаними дротом та скотчем руками, із заклеєним ротом, з кров'ю на обличчі та видимими ушкодженнями носа.

Військовослужбовці продовжували вимагати від ОСОБА_074 «зізнання» у зйомці відео, висловлювали погрози сексуального насильства та демонстрували готовність застосувати силу. Один із них здійснив постріл у землю поруч із її ногами з метою залякування.

Під час чергового епізоду насильства ОСОБА_074 було наказано завести руки за спину, після чого військовослужбовці силоміць заломили її руки догори, спричинивши різкий фізичний біль. Також висловлювалися погрози катування її дитини у її присутності.

Через певний час ОСОБА_074 знову завели до підвального приміщення, де утримували без пояснення причин, після чого відпустили. Командир підрозділу наказав їй повернутися додому, супроводжуючи це принизливими та зневажливими висловлюваннями.

Повертаючись додому, ОСОБА_074 відчувала реальну загрозу для життя, очікуючи пострілу в спину. Після прибуття додому свекруха повідомила, що військовослужбовці РФ повторно приходили до будинку.

Упродовж наступних днів ОСОБА_074 перебувала у тяжкому психоемоційному стані, фактично відмовлялася від їжі та води.

Згодом ОСОБА_074 стало відомо, що її чоловіка було насильно вивезено до м. Белгород, Російської Федерації, де він і надалі перебуває у полоні, що спричиняє їй постійні тяжкі моральні страждання.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_074 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №28

ОСОБА_075 був цивільною особою та не мав жодного відношення до військової служби, правоохоронних органів або будь-яких військових формувань.

24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала широкомасштабний військовий наступ на територію України. З цього дня м. Тростянець Охтирського району Сумської області було окуповано російськими військами та незаконними збройними формуваннями «ДНР» і «ЛНР».

18 березня 2022 року ОСОБА_075 перебував у м. Тростянець Охтирського району Сумської області. Під час його пересування через міст у межах зазначеного населеного пункту з-під мосту вибігли військовослужбовці ЗС РФ у формі з червоними пов'язками на руках. Один із них здійснив постріл з автомата в повітря та наказав ОСОБА_075 лягти на землю й витягнути руки вперед. Після цього військовослужбовці підійшли до нього ближче, і один із них завдав ОСОБА_075 удару ногою в область грудної клітки.

Після цього ОСОБА_075 було обшукано, при ньому виявили лише паспорт та ліхтар. Надалі військовослужбовці РФ прийняли рішення доставити його до відділення поліції у м. Тростянець Охтирського району Сумської області. У приміщенні відділення поліції один із військовослужбовців РФ, якого називали «Петрович», погрожував ОСОБА_075 розстрілом, звинувачуючи його у нібито коригуванні вогню. Після цього інший військовослужбовець заломив йому руки за спину та зв'язав їх пластиковими з'язками.

Надалі військовослужбовці РФ почали розстібати верхній одяг ОСОБА_075 та проводити повний обшук просто неба, за температури повітря близько мінус 10 °С. Після обшуку ОСОБА_075 завдали удару кулаком у ділянку живота, натягнули на очі шапку та перемотали голову скотчем, після чого завели до підвального приміщення відділення поліції. У підвалі температура повітря становила близько +8 °С, був відсутній доступ до світла, їжі та води.

Через деякий час у ОСОБА_075 почалися сильні болі в руках через пластикові з'язки, які сильно стискали шкіру. Він кликав на допомогу, проте ніхто не реагував. Наступного ранку військовослужбовець ЗС РФ зняв з'язки з його рук та зв'язав їх скотчем спереду. Внаслідок цього на руках ОСОБА_075 утворилися крововиливи, кисті рук набрякли.

Вранці 19 березня 2022 року ОСОБА_075 вивели з підвалу, посадили до автомобіля та повезли у невідомому напрямку. Згодом його через вікно з'язали до іншого приміщення, яке він припустив як будівлю залізничного вокзалу. Там ОСОБА_075 поставили обличчям до стіни та почали допитувати. Оскільки відповіді не задовольняли військовослужбовців РФ, йому приставили до чола пістолет та погрожували розстрілом, після чого він почув постріл поблизу лівого вуха.

Після цього ОСОБА_075 завдали удару кулаком у ліву частину щелепи та удару невідомим металевим предметом по лобі, внаслідок чого утворилася рана і почалася кровотеча. Його продовжували бити, завдавали удари

металевим предметом по лівому коліну, від чого він упав на коліна. У цей момент один із військовослужбовців РФ завдав йому удару ногою в праву частину тулуба, в область ребер.

Надалі ОСОБА_075 змусили підвестися, після чого він почув постріл та відчув гострий біль у ділянці сідниць, де почалася кровотеча. Коли він закрив обличчя руками, до нього підійшов військовослужбовець, судячи по говору – виходець з Кавказу, який завдав ОСОБА_075 удару кулаком у ділянку сонячного сплетіння, а згодом — удару прикладом автомата по коліну, від чого він знову впав на підлогу. Після цього ОСОБА_075 відтягли вбік та кинули на підлогу, де він пролежав кілька годин. Згодом інший військовослужбовець зв'язав йому руки та ноги.

Невдовзі ОСОБА_075 перенесли та поклали до кузова вантажного автомобіля і відвезли до металевого контейнера, де його утримували до ранку наступного дня без надання їжі та води. Наступного дня військовослужбовець РФ наказав ОСОБА_075 виходити та їхати додому, застерігши більше не потрапляти до них. Його посадили до бойової машини піхоти та повезли, і під час руху ОСОБА_075 побачив, що вони виїжджають із с. Боромля Охтирського району Сумської області. Таким чином, увесь період незаконного утримання ОСОБА_075 відбувався на території с. Боромля Охтирського району Сумської області.

26 квітня 2022 року ОСОБА_075 був вимушений звернутися до лікаря-хірурга у зв'язку з отриманим вогнепальним пораненням сідниці.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_075 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №29

ОСОБА_076 був цивільною особою та не мав жодного відношення до військової служби, правоохоронних органів або будь-яких військових формувань.

10 березня 2022 року село Гребениківка Охтирського району Сумської області, у якому на той момент проживав ОСОБА_076, було захоплене незаконними збройними формуваннями регулярних військових частин РФ та незаконними бойовими формуваннями ЛНР і ДНР.

На початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України ОСОБА_076 на власному автомобілі забрав матір та брата своєї дружини із

селища Краснопілля Сумського району Сумської області та привіз їх до села Гребениківка. З цього моменту в будинку ОСОБА_076 також мешкали мати та брат його дружини.

10 березня 2022 року, вдень, на вулицю, на якій проживав ОСОБА_076, заїхала колона військової техніки, серед якої були бронетранспортери, танки, бензовози, бойові машини піхоти, а також інша військова техніка. У складі колони також перебувала піхота, одягнена у військову форму Збройних сил Російської Федерації. Військовослужбовці РФ розмістили свою військову техніку на городах та біля будинків місцевих мешканців. При цьому вся техніка, з якої здійснювалися постріли, у тому числі реактивні системи залпового вогню «Ураган», «Град», артилерійські комплекси, була спрямована у бік міста Суми. Щоночі військовослужбовці РФ здійснювали обстріли у бік міста Суми із зазначеного озброєння.

13 березня 2022 року ОСОБА_076 перебував у своєму будинку разом із братом своєї дружини. Дружина ОСОБА_076 разом із матір'ю перебували у будинку односельців. Близько 05:00 години у двері будинку ОСОБА_076 постукали. Відчинивши двері, він побачив близько 8–10 силуетів осіб, які одразу ж направили на нього дула автоматів. Вони здійснили чотири постріли біля вуха ОСОБА_076, оглушивши його. Оскільки на вулиці було темно, ОСОБА_076 одразу не побачив, хто саме стояв перед ним. Придивившись, він побачив, що перед ним перебувають приблизно 8–10 озброєних військовослужбовців у військовій формі з червоними пов'язками на руках.

Військовослужбовці РФ почали ставити запитання щодо наявності зброї у будинку ОСОБА_076, на що він пояснив, що жодної зброї не має. ОСОБА_076 тривалий час перебував на пенсії та зброї у будинку не зберігав. Військовослужбовці РФ зайшли до будинку ОСОБА_076, чотири з них почали проводити обшук. Інші вивели брата дружини на вулицю, поставили його на коліна, зв'язали йому руки та одягли на голову протигаз.

Обшук у будинку тривав близько 40 хвилин. Після його завершення один із військовослужбовців повідомив: «Командир, тут нічого немає» (пряма мова). Після цього військовослужбовці винесли речі ОСОБА_076, одягли йому шапку на очі та обмотали її скотчем, а також зв'язали руки за спиною ременем. ОСОБА_076 разом з братом дружини повели вулицею, вони пройшли близько 800 метрів.

Після зупинки ОСОБА_076 поставили обличчям до стіни. Він відчув, що праворуч від нього знаходиться інша людина. Військовослужбовці РФ

почали погрожувати, здійснювали постріли з автомата над головою. Після одного з пострілів ОСОБА_076 почув звук падіння тіла людини, яка перебувала праворуч, і подумав, що її вбили. Він відчув сильний страх за власне життя, однак згодом почув голос цієї особи та впізнав у ньому хрещеного батька своєї дитини. У цей момент ОСОБА_076 отримав удар по потилиці та впав на коліна. Військовослужбовці кричали полоненим: «Вы все равно суки все расскажете» (пряма мова). Ці дії тривали близько 40 хвилин, після чого ОСОБА_076 підняли та вивели з двору.

ОСОБА_076 поклали зверху на бойову машину піхоти, прив'язали руки спереду та повезли у напрямку Тростянецької траси. Після приблизно 30 хвилин руху транспорт зупинився у селі Боромля Охтирського району Сумської області. ОСОБА_076 зняли з машини та поставили навколішки на землю. На той момент ще лежав сніг, і його змусили стояти на колінах у снігу з нахиленою донизу головою протягом приблизно півтори години. Повертати або піднімати голову було заборонено, а за спроби це зробити військовослужбовці били його ногою по обличчю.

Після цього ОСОБА_076 разом із ще трьома чоловіками помістили у зварений залізний причіп. Шапку з голови ОСОБА_076 не знімали, руки залишалися зв'язаними. У причепі він перебував протягом доби. Полонених не виводили до туалету, їжі та води не надавали. Причіп не опалювався, світла в ньому не було, через мороз усередині було дуже холодно. Простору було недостатньо, тому полонені були змушені постійно сидіти.

Наступного дня в обід ОСОБА_076 та інших полонених завантажили у військову вантажівку та повезли у невідомому напрямку в супроводі шести військовослужбовців ЗС РФ. Через приблизно дві з половиною години автомобіль зупинився, і згодом ОСОБА_076 дізнався, що його привезли на територію Російської Федерації.

ОСОБА_076 спустили до підвалу, де вже перебувала одна людина. Полоненим забороняли спілкуватися між собою, наказували при кожному стукіті у двері вставати та представлятися. До туалету виводили лише один раз на добу, їжі та води практично не давали. О 22:00 надали одну пляшку води на всіх. У підвалі перебувало загалом дев'ять чоловіків, його розміри становили приблизно 1,5 × 4 метри. Полонені залишалися із зав'язаними очима та шапками на головах.

Наступного дня вдень ОСОБА_076 вивели з підвалу до іншого приміщення, де йому розв'язали руки та зняли шапку з очей. У нього різко

погіршився стан здоров'я, оскільки ще до полону він мав проблеми з артеріальним тиском (гіпертонію). У приміщенні перебувала особа у сірій військовій формі віком близько 40 років, яка звернулася до ОСОБА_076 на ім'я, представилася як Ігор Анатолійович та почала ставити запитання. На столі знаходилися особисті речі ОСОБА_076. Так званий «допит» тривав близько двох годин.

Після завершення допиту ОСОБА_076 знову спустили до підвалу. Після нього на допити виводили ще двох чоловіків, один із яких, повернувшись, висловив переконання, що його вб'ють. Увечері ОСОБА_076 знову викликали на допит тривалістю близько пів години, після чого повернули до підвалу. Увесь цей час полонені перебували зі зв'язаними за спиною руками та зав'язаними очима.

Наступного ранку близько 06:00 години ОСОБА_076 та ще одного чоловіка вивели з підвалу на вулицю. Перед цим ОСОБА_076 попрощався з іншими полоненими, вважаючи, що його ведуть на розстріл. Йому наказали розплющити очі, після чого він побачив Ігоря Анатолійовича, який повернув йому мобільний телефон.

Полонених посадили в автомобілі та повезли у невідомому напрямку. Цього разу на очах ОСОБА_076 не було шапки, і він, стоячи навколішки в автомобілі, побачив у вікно село Боромля Охтирського району Сумської області. Один із військовослужбовців РФ крикнув: «Спрячь голову или завалью!» (пряма мова). ОСОБА_076 та іншого чоловіка знову помістили до того самого причепа, де їх утримували ще три доби. Цього разу їм розв'язали руки.

У першу ніч до причепа завели ще трьох чоловіків, яких наступного ранку вивезли у невідомому напрямку. В останній вечір до причепа помістили літнього чоловіка 62 років із вогнепальними пораненнями обох сідниць. ОСОБА_076 разом з іншим полоненим намагалися надати йому допомогу, накривали його ганчір'ям та допомагали перевертатися.

20 березня 2022 року близько 06:00 години ОСОБА_076 та ще одного чоловіка вивели з причепа, зв'язали їм руки за спиною, зав'язали очі, посадили у вантажний автомобіль та повезли. Полонених доставили до перехрестя доріг, одна з яких вела до села Гребениківка Охтирського району Сумської області, де їх відпустили.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_076 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №30

ОСОБА_077 на момент початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України 24 лютого 2022 року проживав у місті Мелітополь Запорізької області разом із матір'ю та молодшою сестрою.

7 квітня 2022 року з ОСОБА_077 зв'язався його батько та повідомив, що наступного дня, 8 квітня 2022 року, він має евакуюватися з міста Мелітополь евакуаційним автобусом у напрямку міста Запоріжжя. Однак через те, що евакуаційні автобуси були фактично викрадені незаконно встановленою окупаційною адміністрацією міста Мелітополь, евакуація зазначеним способом виявилася неможливою.

Після цього батько ОСОБА_077 самостійно, через знайомих, домовився про його евакуацію на автомобілі. О 08:00 годині 8 квітня 2022 року ОСОБА_077 виїхав у напрямку міста Запоріжжя. В автомобілі, окрім ОСОБА_077, перебували й інші цивільні особи.

Близько 11:22 години того ж дня під час проходження одного з блокпостів, а саме блокпоста в місті Василівка Запорізької області, поблизу кафе «Чумацький шлях», автомобіль, у якому перебував ОСОБА_077, був зупинений для перевірки документів. Під час перевірки ОСОБА_077 переглядав інформацію у своєму мобільному телефоні. Один із військовослужбовців РФ вимагав надати телефон, висловивши підозру, що ОСОБА_077 здійснював відеозйомку блокпоста. Відеоматеріалів виявлено не було, однак у месенджері був знайдений інформаційний канал «Україна-News», що стало підставою для конфлікту.

Коли ОСОБА_077 вийшов з автомобіля, військовослужбовець РФ продемонстрував екран телефону та, направивши на нього автомат, висловив погрозу: «Может мне тебя сейчас расстрелять за это или разбить телефон?» (пряма мова).

Після цього військовослужбовець здійснив телефонний дзвінок, і приблизно через п'ять хвилин на місце прибув чоловік з позивним «225-й», який відвів ОСОБА_077 до внутрішнього двору кафе «Чумацький шлях» та посадив його в одній із альтанок. У ОСОБА_077 були вилучені документи та мобільний телефон. Військовослужбовці РФ почали ставити запитання щодо його ставлення до війни, а також чи вважає він росіян «фашистами» та «орками». ОСОБА_077 відповідав стримано та нейтрально, усвідомлюючи необхідність зберегти власне життя.

Однією з ключових причин затримання ОСОБА_077 стало те, що військовослужбовці РФ отримали інформацію про те, що він є сином державного службовця. Його батько обіймав посаду голови державної адміністрації міста Запоріжжя.

На блокпості ОСОБА_077 утримували приблизно 2–3 години, упродовж яких вирішувалося питання щодо його подальшої долі.

Військовослужбовці РФ також допитували водійку автомобіля, намагаючись встановити її можливі зв'язки з батьком ОСОБА_077 або факт отримання коштів за перевезення. Після того як ці обставини підтвердити не вдалося, водійці було наказано залишити блокпост. Попри її спроби забрати ОСОБА_077, військовослужбовці РФ почали погрожувати затриманням усіх осіб. У результаті автомобіль поїхав без ОСОБА_077.

Після цього ОСОБА_077 був примусово посаджений у вантажний автомобіль «Урал» та доставлений до Василівського відділення поліції Запорізької області. Там його помістили до одиночної камери та наказали чекати. Перебуваючи в камері, ОСОБА_077 чув крики та прохання про допомогу з сусідніх камер.

Під час утримання у відділенні поліції до ОСОБА_077 застосовувалося переважно психологічне насильство. Фізичних катувань до нього безпосередньо не застосовували. Перші 3–4 дні він не мав доступу до їжі та води і не виходив на прогулянки. Згодом йому дозволили короточасні прогулянки у внутрішньому дворі тривалістю 15–20 хвилин.

9 квітня 2022 року, на другий день незаконного позбавлення свободи ОСОБА_077, з його батьком зв'язався чоловік, який представився Мурадом Саїдовим, та розпочав переговори щодо обміну ОСОБА_077 на іншу особу. Переговори здійснювалися через телефонні дзвінки, SMS-повідомлення та месенджер WhatsApp, інколи з використанням мобільного телефону ОСОБА_077. Значна частина розмов фіксувалася на диктофон.

На 2–3 день перебування в камері у ОСОБА_077 стався напад, спричинений сильним емоційним перенапруженням, який супроводжувався утрудненим диханням, скутою моторикою рук та відчуттям втрати свідомості.

Перебуваючи у полоні, ОСОБА_077 неодноразово був свідком застосування катувань до інших незаконно утримуваних осіб. Один із чоловіків, який певний час утримувався разом із ним, на шостий день катувань вчинив спробу самогубства, порізавши собі вени кришкою від консервної банки.

ОСОБА_077 також прибирав приміщення, у якому здійснювалися катування. За його свідченнями, кількість крові іноді була настільки значною, що її було важко відмити зі стін та підлоги.

Умови утримання були неналежними: туалет у камері не працював, воду доводилося зливати мискою, з якої він отримував їжу. Вікно камери майже завжди було зачинене і відкрите лише в останні 15 днів через сильний запах крові. Розміри камери становили приблизно 2 × 2 метри. Ліжко було дерев'яним зі старим матрацом та тонкою ковдрою. Харчування складалося з сухих пайків, консервів та інколи каші. Доступ до душу ОСОБА_077 отримав лише через два тижні перебування у полоні.

У межах досудового розслідування 25 квітня 2022 року слідчими органами України був допитаний інший потерпілий, який упізнав ОСОБА_077 як особу, що перебувала разом з ним у Василівському відділенні поліції.

ОСОБА_077 утримувався у місті Василівка з 8 квітня по 26 травня 2022 року. Увечері 26 травня 2022 року Мурад Саїдов повідомив, що забирає ОСОБА_077 до міста Мелітополь. Під час перевезення ОСОБА_077 було продемонстровано сфабриковані матеріали так званої «кримінальної справи», нібито пов'язаної зі збутом наркотичних засобів, які використовувалися з метою шантажу.

Після цього ОСОБА_077 був доставлений до готелю в місті Мелітополь, де умови утримання були кращими, однак пересування було обмежене територією готелю. Родичі мали можливість відвідувати його. У період утримання ОСОБА_077 систематично страждав від підвищеного артеріального тиску, який іноді сягав 180 мм рт. ст.

7 липня 2022 року ОСОБА_077 був звільнений з російського полону після трьох місяців незаконного позбавлення свободи.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_077 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №31

ОСОБА_078 на момент подій проживав у м. Приморськ Запорізької області, яке знаходиться під окупацією Збройних сил РФ. Разом із дружиною та дітьми він мешкав у місті.

30 червня 2023 року приблизно о 23:00 годині до будинку ОСОБА_078 увірвалися російські військовослужбовці. Вони були озброєні, діяли агресивно, без пред'явлення будь-яких підстав чи документів. Солдати наказали всій родині залишатися в приміщенні та почали допитувати ОСОБА_078 та його дружину щодо отримання ними російського громадянства, примусового оформлення дітей до російської школи та ставили запитання щодо Збройних сил України. Окупанти безпідставно намагалися звинуватити родину у «екстремізмі» та «зберіганні боєприпасів».

На очах у дружини та дітей ОСОБА_078 військовослужбовці ЗС РФ силоміць повалили його на підлогу та жорстоко побили. Вони проводили обшук у будинку, заходили до всіх кімнат, перевертали майно, шукали зброю або будь-які предмети, які могли б використати для фальшивого звинувачення. Жодних заборонених предметів знайдено не було. Натомість російські військові забрали з будинку цінні речі з особистої власності родини. Після цього на голову ОСОБА_078 одягнули мішок, зафіксувавши його так, щоб він нічого не бачив.

Після затримання ОСОБА_078 вивезли до місцевої бази відпочинку «Дорожник» за адресою: м. Приморськ, вул. Курортна, 85, де окупаційні сили облаштували місце для утримання затриманих цивільних осіб. ОСОБА_078 утримували з 30 червня по 3 липня 2023 року у приміщенні морозильної камери. За його словами, камера була холодною, непридатною для перебування людей, без умов для сну, харчування чи гігієни.

Під час утримання у морозильній камері ОСОБА_078 регулярно виводили на допити. Під час допитів російські військовослужбовці били його руками, ногами та предметами, у тому числі завдавали ударів по голові та тулубу. ОСОБА_078 повідомив, що під час допитів до різних частин його тіла підключали електричний струм. Окремі військові імітували розстріл, направляючи зброю в голову та спину, супроводжуючи це погрозами вбивства. Поводження з ним носило систематичний характер катувань з метою примусити його зізнатися у співпраці з українськими військовими або надати будь-які потрібні окупантам відомості.

Поки ОСОБА_078 перебував у незаконному утриманні, російські військові двічі проводили повторні обшуки в його будинку, заявляючи родині, що він «вбитий» та «більше не повернеться», з очевидною метою залякати дружину та дітей. Під час цих обшуків також нічого забороненого й не знайшли.

Унаслідок побиття та катувань ОСОБА_078 отримав численні тілесні ушкодження: перелом ребра, перелом перенісся, струс головного мозку, численні забої м'яких тканин. Після звільнення 3 липня 2023 року рідні змогли таємно вивести його з окупованої території на підконтрольну територію України для порятунку життя та отримання медичної допомоги.

Пан О. проходив тривале лікування та реабілітацію, що унеможливило своєчасне звернення до правоохоронних органів України для захисту порушених прав й праці у захисті своїх прав.

Під час моніторингу російських телеграм-каналів, він упізнав одного з військовослужбовців, який здійснював над ним катування. За зовнішніми ознаками та інформацією, що була поширена, ОСОБА_078 ідентифікував цю особу як Дорожка Микиту Миколайовича, 10.04.1988 р.н., уродженця м. Красноводськ (Туркменістан), співробітника ФСБ РФ, військова частина 36391.

Пан О. є цивільною особою, ніколи не брав участі у бойових діях, не мав відношення до військової служби або силових структур.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_078 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №32

ОСОБА_079 проживав у м. Приморськ Запорізької області, яке з перших тижнів повномасштабного вторгнення перебувало під тимчасовою окупацією військ РФ. До початку подій він був активним волонтером та громадським активістом у складі Громадської організації «Безпека і добробут», надавав допомогу місцевим мешканцям та займався гуманітарною діяльністю.

21 квітня 2022 року близько 23:00 год. до будинку ОСОБА_079 раптово увірвалися російські військовослужбовці. Не пред'явивши жодних документів чи пояснень, вони одразу повалили його на підлогу і почали бити. У момент нападу в приміщенні перебували члени родини, які стали свідками жорстокого поводження.

Після побиття військові провели незаконний обшук у будинку. Вони перевертали меблі, оглядали особисті речі, шукали будь-які предмети, які могли б використати для фальсифікації звинувачень проти ОСОБА_079. Під час обшуку було викрадено гроші, цінні речі, а також техніку, що належала родині. Жодних заборонених предметів російські військові не

виявили.

Після завершення обшуку ОСОБА_079 силоміць вивели з будинку, відвезли в невідомому напрямку та утримували в таємному місці. Зі слів ОСОБА_079, його доправили до підвального приміщення, де він перебував з 21 квітня по 7 травня 2022 року.

Під час незаконного утримання російські військовослужбовці систематично застосовували до ОСОБА_079 жорстоке поводження. Він повідомляє про:

- регулярні побиття руками, ногами та предметами;
- погрози страти та фізичної розправи;
- тримання в умовах, що суперечать мінімальним стандартам людського поводження (темне, сире підвальне приміщення, відсутність належних умов для сну, харчування та гігієни);
- психологічний тиск і залякування, спрямовані на примус до зізнань у «волонтерській діяльності на користь України» або співпраці з українськими силами.

Утримання в підвалі та застосовані методи жорстокого поводження призвели до значних фізичних та психологічних травм. Після звільнення 7 травня 2022 року ОСОБА_079 був у тяжкому стані, потребував негайного медичного огляду та відновлення. Родина змогла таємно вивезти його з окупованої території на підконтрольну Україні територію, де він проходив реабілітацію.

Отримані травми, як фізичні, так і психологічні, унеможлилювали своєчасне звернення ОСОБА_079 із заявами щодо захисту його порушених прав. Уже на підконтрольній території України, де він перебував у статусі внутрішньо переміщеної особи, стан здоров'я знову погіршився, що змушувало його неодноразово звертатися до лікарні. Це додатково заважало оперативно відстоювати порушені права та фіксувати злочини, вчинені щодо нього.

ОСОБА_079 є цивільною особою, не має жодного стосунку до військової служби чи бойових дій, а переслідування та катування щодо нього здійснювалися виключно на підставі його громадянської позиції та волонтерської діяльності в окупації.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_079 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №33

ОСОБА_080 є громадським активістом з м. Мелітополь Запорізької області. До 24 лютого 2022 року він займався громадсько-правозахисною діяльністю у сфері захисту прав ветеранів АТО та був одним із засновників і учасників громадської організації із захисту учасників АТО. Він не є військовослужбовцем, не проходив службу у Збройних силах України та ніколи не брав участі у бойових діях – був і залишається цивільною особою.

Після окупації м. Мелітополя військами РФ ОСОБА_080 був вимушений евакуюватися з міста через загрозу затримання, оскільки його громадська діяльність на підтримку ветеранів могла бути відома окупаційній владі. 23 березня 2022 року, приблизно між 9:00 та 10:00 годиною, під час евакуації з Мелітополя до Запоріжжя, автомобіль, у якому їхав ОСОБА_080 разом з іншими цивільними, був зупинений на російському блокпості поблизу с. Очеретувате Пологівського району Запорізької області.

Під час перевірки документів та списків окупаційні військові виявили, що прізвище ОСОБА_080 фігурує у певному списку. Причини цього не повідомляли, але ОСОБА_080 припускає, що це пов'язано з його активною позицією щодо захисту прав ветеранів АТО. Усіх інших осіб з автомобіля відпустили, а його примусово затримали.

На блокпост прибули озброєні військові формування так званої «ДНР» разом із їхнім керівником. ОСОБА_080 насильно вивезли з блокпоста та доставили на гауптвахту, облаштовану в с. Очеретувате. Там він зазнав жорстокого фізичного насильства: його били, у тому числі наносили удари поруч із головою, здійснюючи постріли у безпосередній близькості від його вух. Унаслідок цього була пошкоджена барабанна перетинка.

Після побиттів, за наказом військових «ДНР», ОСОБА_080 змусили власноруч викопати собі могилу. У виритій ямі його знову побили, після чого йому прострелили ногу та завдали ударів прикладом по голові, внаслідок чого він втратив свідомість.

Поки він був непритомний, до місця підійшов керівник підрозділу, який наказав витягти ОСОБА_080 з ями. Це фактично врятувало йому життя. Його ногу перемотали, після чого він був знову вивезений.

Після цього ОСОБА_080 транспортували до м. Мелітополя, а згодом – до слідчого ізолятора м. Донецька, а також до колонії в смт Оленівка, де тримали інших незаконно затриманих цивільних осіб. Під час етапування й утримання ОСОБА_080 продовжували бити, хоча менш інтенсивно, враховуючи його тяжкі травми. Пізніше його перевезли на територію РФ - спочатку до м. Ростов-на-Дону, а потім до тюрми в м. Воронеж.

Після багатьох тижнів утримання в РФ, 19 квітня 2022 року, ОСОБА_080 був включений до списку на обмін і повернувся на підконтрольну територію України, опинившись у Запоріжжі.

Одразу після повернення він був госпіталізований з важкими травмами — ушкодженнями ноги (вогнепальне поранення), голови, обличчя, а також із порушенням функції вуха та проблемами із серцево-судинною системою, які загострилися під час катувань та утримання.

Пережиті події: катування, замах на вбивство, утримання в нелюдських умовах, примусове переміщення та регулярні побиття – призвели до тривалої фізичної та психологічної реабілітації. У зв'язку з травмами, лікуванням та серйозним стресовим розладом ОСОБА_080 не мав можливості раніше звертатися для захисту своїх прав або проходити правові процедури.

Протягом усього періоду подій, від затримання до обміну, ОСОБА_080 був цивільною особою, не мав жодного стосунку до військової служби та не здійснював дій, які могли б бути підставою для законного позбавлення волі. У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_080 звернулася із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №34

ОСОБА_081 — цивільний мешканець с. Коханівка Калинівської територіальної громади Бериславського району Херсонської області. 20.05.2022 приблизно о 13:00 за місцем проживання ОСОБА_081 та його родини з'явилися шестеро чоловіків. Вказані особи були озброєні та одягнені у форму сіро-зеленого кольору, яка мала знаки розрізнення Російської Федерації. Зовні переважно всі чоловіки були віком 30–35 років, міцної статури, слов'янської зовнішності. Серед них ватажком був чоловік невисокого зросту казахської зовнішності, який відрізнявся особливою жорстокістю. Вказані особи ніяк не представлялись.

По прибуттю військові вели себе зухвало, постійно погрожували зброєю. Наказали всім мешканцям будинку (ОСОБА_081, його дружина і син ОСОБА_82) вийти з будинку, де відразу розпочали так званий «обшук». Знайдені гроші та цінні речі вони забрали. Причиною такого обшуку називали відшукання доказів того, що ОСОБА_081 є «наводчиком». Обшук тривав близько 2-х годин. Увесь цей час ОСОБА_081 та його родина знаходились на підвір'ї під прицілом автоматів. Після того, як озброєні чоловіки завершили обшук, нічого не знайшовши, вони вказали на

те, що ОСОБА_081 та його 35-ти річний син ОСОБА_82. за їх рішенням взяті під варту для подальшого розслідування причетності ОСОБА_081 та ОСОБА_82 до сприяння ЗСУ.

ОСОБА_081 та ОСОБА_82 заламали руки за спину, зв'язали дротом і, штовхаючи в спину автоматами, наказали йти вперед. Під конвоєм озброєних військових вони з сином прямували дорогою, яка вела до сусіднього села — Мала Сейдеменуха (стар. Штерендорф) у Калинівській громаді Херсонської області. По дорозі їм стало відомо, що не лише їх забрали росіяни — під варту були взяті також їхні односельчани Лементарьов, Тихонюк, Ляшенко, Войтов, Тетеря, які так само з зав'язаними назад руками під конвоєм прямували у тому ж напрямку. Всіх полонених привели на подвір'я будинку у с. Мала Сейдеменуха.

В будинок заводили по три чоловіка, кожного в окрему кімнату, де проводили допит. Під час допиту ОСОБА_081 з ОСОБА_82, а також інші полонені піддавались жорстокому поводженню — до людей застосовувалось фізичне насильство, побиття по всіх частинах тіла; військовослужбовці РФ вдавались до побиття людей прикладами від зброї до втрати свідомості. Таких виносили з будинку і заводили інших. Увесь час полонені були з зав'язаними назад руками. Допит тривав близько 3-х годин.

Ввечері почався обстріл села, ховаючись від якого військовослужбовці РФ перемістились з будинку до гаражу, який знаходився на тому ж подвір'ї. Полонених скинули до підвалу, який знаходився під приміщенням гаражу. Вночі і на наступний день (21.05.2022 до вечора) знову було побиття полонених. Побиття тривало приблизно від 30 хв. до однієї години. Били руками і прикладами по всім частинам тіла.

Від чоловіків вимагали зізнання того, що вони передавали локаційні дані окупаційних військ військовим ЗСУ.

Увесь цей час полонені були без води, їжі та доступу до туалету.

21.05.2022 дружина ОСОБА_081 та дружина пана Ляшенка разом пішли до представника окупаційної влади, який здійснював контроль за територією села, і стали вимагати звільнення їхніх чоловіків через їх непричетність до обстрілів.

Увечері 21.05.2022 чоловіків відвезли до мосту, який розділяв села Коханівка та Мала Сейдеменуха, попередили, що вони не мають права без дозволу залишати свої домівки, та відпустили.

03.11.2022 ЗСУ звільнили селище Мала Сейдеменуха Бериславського району Херсонської області, де ОСОБА_081 наразі проживає з родиною.

Справа №35

ОСОБА_083, 01.01.1991 року народження, громадянин України, фізична особа-підприємець, займався фермерським господарством, на момент повномасштабного вторгнення проживав в с. Центральному, Шевченківської сільської громади Миколаївського району Миколаївської області. Разом з ним проживали дружина, діти та батьки дружини. Також в цьому ж селі проживали і батьки ОСОБА_083. Дружину з дітьми після початку повномасштабного вторгнення ОСОБА_083 вивіз на Західну Україну, а сам повернувся, бо в селі залишились літні батьки.

В березні 2022 року їх село окупували військові РФ. На початку липня 2022 року приблизно 4–5 числа вдень, точний час не пам'ятає, до його дому приїхали представники Росгвардії та ФСБ зі зброєю, наказали їхати з ними і забрали його з дому. Він розумів, що по нього прийдуть, тому що незадовго до цього військові РФ зупинили його батька, який їздив в Херсон за продуктами, і спитали за сина, сказали, що скоро прийдуть по нього. ОСОБА_083 не став тікати, тому що переживав, що якщо його не знайдуть, будуть мучити батьків. Через тиждень після того, як батька попередили, що прийдуть за ОСОБА_083, до його будинку приїхали дві машини «Тігр» і з них вийшло 6–8 людей у формі російських військових кольору «хакі» — болотного з нашивками «РосСПН» — Росгвардія, він впізнав цю форму. Військові, що прийшли, були в масках, вони не представились і почали проводити в домі обшук, але нічого не знайшли. ОСОБА_083 наказали вийти з дому і сідати в машину. Розмовляли між собою російською мовою без акцента, але ніяк себе не називали. Оскільки військові, що приїхали, були зі зброєю, він змушений був підкоритися. Батькам, які на той момент теж були вдома, сказали, що його допитають і відпустять. Куди його везуть — не повідомили. Після того, як ОСОБА_083 вивели з дому, йому зв'язали руки, зав'язали очі, спочатку еластичним бинтом, потім скотчем і посадили в якусь з машин. Через бинт ОСОБА_083 побачив, що вони приїхали в якусь посадку, там були дерева і кущі. Там їх вже чекав чоловік — його військові РФ називали «Таксист». Скільки точно їхали по часу — не пам'ятає, але недовго — хвилин 15–20. Хлопця, який чекав їх, ОСОБА_083 впізнав по голосу. Це був Олексій Кондратюк, місцевий фермер, у якого був магазин у них в селі, який почав співпрацювати з окупаційною владою. ОСОБА_083 почали бити руками і ногами, він впав на спину, і його продовжували бити ногами, в основному по голові. Хто бив — не бачив, але біла не одна людина. Це продовжувалося хвилин 20–30. Потім хтось дав команду: «Все. Везите его на яму. Приедет начальство, там он нам все

расскажет.» Його, Кондратюка і ще одного чоловіка, який, як виявилось, теж був у цій посадці, де проводилась «очна ставка» (згодом в камері він дізнався, що це був Василь Бережанський з їхнього села, його теж привезли в посадку допитувати), посадили в машину, сказали, що на період розслідування вони забирають їх в Чернобаївку (с. Чернобаївка Херсонської області), і поїхали далі.

ОСОБА_083 зрозумів, що їх привезли в Чернобаївку на аеродром. Поки їхали, погрожували, що якщо він нічого не скаже, то будуть допитувати батьків.

Після того, як приїхали на місце, де потім утримували ОСОБА_083, його, Олексія Кондратюка і Василя Бережанського посадили в підвал, розміром приблизно 2 × 5 метрів, який військові РФ називали «ямою». Крім них там був ще один лежачий 75-річний чоловік — Лебедев Євген. Всі були з зав'язаними очима, а Олексій Кондратюк просто сидів. Олексій Кондратюк почав його вмовляти, щоб він розказав про зброю, і тоді ОСОБА_083 відпустає. ОСОБА_083 повторював, що ніякої зброї у нього немає.

В цей же день його повели на допит знову. Вели на другий поверх. Його посадили навпроти чоловіка, який сказав, що він з ФСБ. Прізвищ, імен не називали. ОСОБА_083 сильно боявся, щоб йому не розв'язали очі, тому що розумів: якщо він когось побачить, то він вже звідти не вийде живим. На допиті запитували про тих, хто був в теробороні, і вимагали здати зброю. Він наполягав на тому, що він фермер і ніяку тероборону не знає і зброї в нього немає. На допитах на другому поверсі його не били.

Коли прийшов вечір, ОСОБА_083 через нижні невеличкі отвори пов'язки побачив, що вони знаходяться в камері, де було багато товстих кабелів і стояли ящики з керосиновими лампами, на них вони і сиділи. В камері була повна антисанітарія. Після допиту на другому поверсі, коли настала ніч, прийшло два-три військових і почали його бити. Били руками, ногами, підключали струм до рук, до ніг, в пахову зону. Коли підключали струм, спочатку вимагали, щоб ОСОБА_083 сам тримав проводи, коли в нього не залишалося сил, вони тримали їх самі. Так продовжувалося майже два тижні — 12 днів і 11 ночей.

На третій день перебування інших ув'язнених в камері, приблизно 6–7 липня 2022 року, Олексія Кондратюка та Василя Бережанського відпустили. Після цього до камери посадили хлопця з села Правдине. Хлопця звали Саша, прізвище не пам'ятає, але його не били — він повинен був розказати про проукраїнських хлопців з села Правдине. Саша розповідав про те, як здавав позиції ЗСУ військовим РФ.

Оскільки, крім шортів, на ОСОБА_083 нічого не було, він знаходив якісь

ганчірки, щоб укритись вночі і прикривати ніс, тому що від запаху людських відходів життєдіяльності неможливо було дихати, навіть різало очі — настільки сильний був сморід. На четвертий день у нього злиплося волосся, настільки було брудне повітря.

Лежачого чоловіка, якого звали Лебедев Євген, якому було приблизно 75 років, дуже сильно били і постійно питали: «Где поляк?». ОСОБА_083 не знав, хто такий «поляк». Цей чоловік постійно марив, був майже непритомний і постійно лежав. І все, що виходило з його організму, теж залишалося під ним.

Воду і їжу їм не давали. Оскільки був липень місяць, було дуже спекотно і води хотілося постійно. Коли ті, кого тримали в камері, просили воду, їм приносили воду в кружці і демонстративно виливали на голову. Оскільки від смороду, нечистого повітря і поту волосся було брудне і солоне, то краплі води, що встигали попадати до рота, були теж солені і бридкі. Але так сильно хотілося пити, що були раді і цьому. Засоби гігієни не видавали, та навіть якби і дали, то не було можливості ними користуватись, оскільки руки були зв'язані, очі зав'язані. Коли хотілося до туалету, доводилося випорожнитися в камері, оскільки їх не виводили.

Так продовжувалося два тижні. За цей час ОСОБА_083 допитували три рази на другому поверсі і кожного дня вночі — в камері, застосовуючи фізичне насильство і струм. Іноді заходили просто бити, навіть нічого не питаючи, стріляли зі зброї над головою. Через дванадцять днів його відпустили. За цей час він схуд майже на 10 кг.

За медичною допомогою ОСОБА_083 не звертався, оскільки боявся знову потрапити на очі військовим рф.

Оскільки ніякої медичної допомоги ОСОБА_083 у період його незаконного тримання під вартою і катувань не надавалось, з цього часу у нього наявні проблеми з шлунком і нирками.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_083 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №36

ОСОБА_084, 20.09.1977 року народження, громадянин України. Має цивільну дружину та двох дітей. Проживав у Миколаївській області, село Центральне, працював різноробочим.

З початку повномасштабного вторгнення ОСОБА_084 разом із кумом ОСОБА_085 вивозили людей із села до м. Миколаєва. У ОСОБА_085 був

автомобіль, який йому залишив син; син ОСОБА_085 пішов воювати в лавах ЗСУ. На початку березня село Центральне було окуповане, однак ОСОБА_084 та ОСОБА_085 продовжували вивозити людей з окупації.

22.06.2022 року вдень ОСОБА_084 разом із ОСОБА_085 поїхали до ставка, що знаходиться за селом. Повертаючись назад, на греблі вони побачили автомобіль із кулеметом, направленим безпосередньо на їхній автомобіль, встановленим на даху. На транспортному засобі був знак «Z». Подібні автомобілі називали «Тігр». ОСОБА_084 та ОСОБА_085 зупинилися. З автомобіля «Тігр» вийшли четверо озброєних чоловіків у формі російських військових та направилися до їхнього автомобіля. Вони наказали вийти з машини. Спілкувалися російською мовою без акценту. Усі команди віддавав військовий, до якого зверталися за позивним «Кот».

Після того, як ОСОБА_084 та ОСОБА_085 вийшли з автомобіля, їм наказали роздягнутися — вони залишилися лише в шортах та шкарпетках. Їхніми футболками їм замотали голови, закривши очі, зафіксували скотчем та зв'язали руки за спиною. Військові були без масок, однак усе відбувалося дуже швидко, тому ОСОБА_084 не запам'ятав їхніх обличчя. Водночас він зазначає, що за голосом упізнав би осіб, які його затримували.

Після цього ОСОБА_084 та ОСОБА_085 посадили до їхнього ж автомобіля та повезли в невідомому напрямку. Згодом ОСОБА_084 зрозумів, що їх привезли до села Вавілове, на склади, де зберігалися мішки з горохом.

Коли автомобіль зупинився, їх вивели з машини: двоє осіб тримали ОСОБА_084, ще двоє — ОСОБА_085. Їх завели на склад і кинули на підлогу. Вони лежали приблизно на відстані одного метра один від одного. Потім їм зв'язали ноги та почали бити ногами. Згодом ОСОБА_084 поклали на спину: один військовий тримав ноги, другий — голову та руки, а третій засипав йому до рота сухий горох і заливав воду. ОСОБА_084 чув, як хтось казав, щоб ОСОБА_085 залили три літри води, а ОСОБА_084 — п'ять літрів, бо трьох йому буде замало.

Під час розповіді про «катування горохом» ОСОБА_084 розхвилювався та плакав, зазначаючи, що це було вкрай страшно й нестерпно: він задихався, а військові продовжували лити воду та сипати горох. Під час катувань у них запитували, скільки блокпостів вони проїжджали, коли вивозили людей, та скільки на цих блокпостах було військових.

Після цього йому повідомили, що зараз він буде «розмовляти з Комбатом», і ОСОБА_084 відчув, як через його тіло пройшов електричний розряд. Через дві–три хвилини стався наступний розряд, і так тривало приблизно

годину. Потім йому підняли пов'язку, і один із військових РФ наказав подивитися на нього та сказав, щоб ОСОБА_084 його запам'ятав. Цей військовий був неслов'янської зовнішності та розмовляв з акцентом. Він витягнув ніж і сказав, що зараз поріже ОСОБА_084, після чого пов'язку знову натягнули. У «Кота» запитали, що робити далі, і він віддав команду везти їх далі.

Після цього ОСОБА_084 та ОСОБА_085 повезли ще далі. За відчуттями ОСОБА_084, їх вивезли за межі Миколаївської області, ймовірно до села Чернобаївка Херсонської області. Там їх завели до підвалу, де ОСОБА_084 чув звук банок із консервацією. У підвалі його не били, натомість катували ОСОБА_085. У підвалі вони перебували дві–три години.

Увечері хтось запитав у «Кота», куди їх везти далі, і той наказав везти їх до Нової Каховки. ОСОБА_084 та ОСОБА_085 посадили в автомобіль і повезли. Під час дороги їх знову били руками та ногами.

До Нової Каховки вони прибули приблизно о 23:00. ОСОБА_084 помістили до якоїсь камери. Самостійно дійти він не міг — його принесли та кинули на підлогу. ОСОБА_085 помістили в іншу камеру. У камері з ОСОБА_084 перебували ще троє людей, однак хто вони — йому невідомо.

У Новій Каховці ОСОБА_084 та ОСОБА_085 перебували тиждень. ОСОБА_084 катували електричним струмом через день. Коли струм підключали до вух, біль тривав близько 20 секунд, після чого він втрачав свідомість. Найважчими були тортури, коли один провід підключали до мізинця лівої руки, а інший — до пальця лівої ноги, оскільки розряд діяв значно довше і біль був нестерпним. Після цих катувань ОСОБА_084 і досі відчуває біль у ногах та має труднощі з ходьбою.

Уночі їх постійно били. Також усіх, хто перебував у камері, змушували кожні пів години вставати, кричати «слава росії», вчити гімн РФ і голосно співати його. У разі, якщо хтось не встигав вивчити слова або забував їх, били ногами та кийками. Один із військових РФ намалював на руці ОСОБА_084 чоловічі статеві органи та наказав, щоб його називали образливим прізвиськом, після чого певний час військові РФ так до нього й зверталися.

У камері були дерев'яні ящики, на яких ОСОБА_084 сидів. Лягти він не міг, оскільки все тіло було в гематомах від побоїв, і будь-який рух завдавав сильного болю. Разом із ним у камері перебував хлопець на ім'я Андрій, інших даних ОСОБА_084 не знає. Однієї ночі цього хлопця повели на допит, і він не повернувся. ОСОБА_084 дійшов висновку, що його

закатували, оскільки вночі нікого не відпускали — зазвичай відпускали лише вранці.

Годували один раз на день. Їжею були дві–три ложки каші, яку насипали в одну тарілку, з якої їли всі четверо ув'язнених. Воду давали один раз на день — два літри на чотирьох осіб. Засоби гігієни та ліки були відсутні, медична допомога не надавалася.

На шостий день перебування в камері в Новій Каховці ОСОБА_084 перевели до камери, де утримували ОСОБА_085. ОСОБА_084 повідомив куму, що більше не витримає тортур і має намір покінчити життя самогубством. ОСОБА_085 сказав, що в нього в шортах є шнурок, і просив першим повіситися, а щоб ОСОБА_084 зробив це після нього. Коли вони почали готуватися до цього, один із військових РФ зрозумів їхні наміри, після чого їх знову жорстоко побили.

Наступного ранку їх із зав'язаними очима та руками вивели з камери, посадили в автомобіль і вивезли в якесь село поблизу Нової Каховки. Там їм наказали вийти з автомобіля, зняли пов'язки з очей та розв'язали руки. ОСОБА_084 побачив двох військових РФ у балаклавах, яких упізнати не зможе. Один із них підійшов до нього, витягнув ніж і запитав, куди саме вдарити ножом: у горло, серце чи печінку. ОСОБА_084 відповів, що йому байдуже, аби швидко. Після цього їх відпустили, вказали напрямок руху та заборонили обертатися.

Вони йшли до свого села майже дві доби, босоніж по гарячому гравію, без води та їжі. Стопи стерли до крові. Уночі зупинялися та лягали спати просто на дорозі, оскільки боялися пересуватися під час комендантської години через загрозу бути застреленими.

Дорогою вони зустріли два блокпости з російськими військовими, де їх запитували, звідки вони і куди прямують, після чого відпускали. На одному з блокпостів їх попередили, щоб вони не йшли до Вавілового, оскільки там перебувають буряти і в разі прибуття туди їх можуть убити. Через дві доби ОСОБА_084 та ОСОБА_085 дісталися додому.

У селі ОСОБА_084 звернувся за медичною допомогою, де йому дали знеболювальні таблетки «Кетанов» і відправили додому. Надалі за медичною допомогою він не звертався.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_084 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №37

ОСОБА_086, 60 років, житель с. Центральне Шевченківської територіальної громади Миколаївського району Миколаївської області. Під час виїзду адвокатів Харківської правозахисної групи у Шевченківську громаду ОСОБА_086 особисто звернувся до адвокатів з приводу документування та фіксації подій, що стались з ним під час окупації села.

Початок повномасштабного вторгнення та окупації села у березні 2022 року ОСОБА_086 застав у селі, де проживав усе своє життя з народження. У його власності був автомобіль марки Chevrolet Aveo, яким він вивозив з села людей у напрямку м. Миколаєва.

19 травня 2022 року ОСОБА_086 здійснював чергове вивезення людей. У цей раз він вивозив своїх односельчан Віталія, Сергія та Олександра з його літньою матір'ю, яка є людиною з I групою інвалідності і прикута до колісного крісла.

Не доїжджаючи до сусіднього села Любомирівка, їх на дорозі зупинили російські військові, які були на двох бронетранспортерах та одній військовій машині.

З бронетранспортерів вийшло троє озброєних військових, які, погрожуючи автоматами, наказали всім вийти з машини, роздягнутись та стати на коліна. Всі чоловіки, в тому числі ОСОБА_086, вийшли з машини та пояснили військовим, що жінка не зможе вийти, оскільки вона не здатна самостійно пересуватись. На підтвердження своїх слів вони вказали, що в багажнику є її колісне крісло. Лише після того, як військові пересвідчилились у наявності колісного крісла, жінці перестали погрожувати автоматами.

Пересвідчившись, що чоловіки не мають патріотичних татуювань, військові почали обшук машини, під час якого знайшли ноутбук Сергія. В ноутбуці відтворили фото колон, які заходили в село під час окупації. Це дуже розлютило військових — вони одразу заявили, що якби не було цих доказів, чоловіків би взяли в полон, а так вони «приговорены к расстрелу».

На вмовляння, крики та сльози жінки, яка сиділа в машині, військові реагували жорстоко — стріляли вгору та з використанням нецензурної лексики наказали їй припинити кричати.

Двоє озброєних військових першого відвели до лісосмуги Віталія. ОСОБА_086 зазначає, що, продовжуючи стояти на колінах, усі бачили, як Віталія в лісосмузі також поставили на коліна обличчям до військових і

голосно наказали дивитися їм в очі. Після цього почали стріляти. Оскільки Віталій не впав, стало зрозуміло, що це була імітація розстрілу. Було видно, що після цього Віталій не міг самостійно підвестись — військові, штовхаючи його автоматами, повернули назад і сказали, що цьому пощастило, а наступному — ні.

Другим у такий самий спосіб до лісосмуги відвели Сергія, власника комп'ютера. З ним повелись аналогічно — імітували розстріл. Після повернення Сергія всім повідомили, що їх беруть у полон, оскільки їх має допитати вище керівництво.

Чоловікам, у тому числі ОСОБА_086, зав'язали голови їхніми футболками, руки за спинами зв'язали стяжками та розсадили по бронетранспортерах. За кермо машини, в якій перебувала жінка, сів військовий. Їх везли приблизно одну годину. Після прибуття їх витягли з машин і, штовхаючи в спину автоматами, наказали йти.

Місце, куди їх привезли, ОСОБА_086 не може однозначно ідентифікувати, проте зазначає, що це був якийсь склад, оскільки було чутно відлуння, під ногами тріщало розбите скло, повсюди відчувався запах гарі.

Їх підвели до стіни та розв'язали очі, руки залишались зв'язаними. Перед чоловіками стояли п'ятеро озброєних військових у балаклавах. Один з них у довільному порядку ставив запитання: чи знають вони місця дислокації ЗСУ, чи передавали інформацію ЗСУ, куди та з якою метою намагались виїхати, чи мають родини та чи хочуть ще побачити свої сім'ї. Чоловіки відповідали, що не володіють жодною інформацією про ЗСУ і виїжджали до своїх сімей у м. Миколаїв. Кожне запитання супроводжувалось побиттям — били кулаками по голові та грудях, періодично перезаряджали автомати і стріляли в стіну над головами.

Приблизно через 20–30 хвилин до них підійшов військовий, добре знайомий чоловікам, оскільки вони бачили його у своєму селі. Він позиціонував себе як головний серед окупантів у селі, його позивний був «Єгер».

«Єгер» ставив аналогічні запитання, а у Олександра додатково запитав, чи дійсно жінка в машині є його матір'ю. Після цього допиту кожному по черзі наказали піднятися сходами на другий поверх та написати розписки про зобов'язання не передавати нікому відому їм інформацію про місця перебування російських військових.

Після написання розписок їм знову зав'язали очі та посадили в машину. Везли приблизно 10 хвилин. Коли автомобіль зупинився, їм розв'язали очі

та повідомили, що вони вільні, але перебувають під контролем. На місці стояла машина ОСОБА_086, йому повернули ключі. Чоловіки сіли в автомобіль і повернулись до села.

Вдруге ОСОБА_086 був позбавлений особистої свободи приблизно через місяць — у червні 2022 року.

У двадцятих числах червня 2022 року ОСОБА_086 разом із односельчанином ОСОБА_087 поїхав на ставок за селом помити машину. Повертаючись назад, вони побачили, що їм назустріч рухається військова машина «Тігр». Вони зрозуміли, що їдуть саме за ними, оскільки на ставку, крім них, нікого не було.

Після зупинки з «Тігра» вийшло четверо озброєних чоловіків у російській військовій формі. Вони наказали вийти з машини та роздягнутись до спідньої білизни. Команди віддавав військовий з позивним «Кот», якого ОСОБА_086 знав як одного з керівників окупаційної влади в селі.

Після цього одягом їм замотали голови, зафіксувавши скотчем, зв'язали руки за спиною та запхали до багажника автомобіля ОСОБА_086. Наказали мовчати і повезли в невідомому напрямку. Після зупинки їх витягли з багажника та, штовхаючи автоматами, наказали йти. Вони зрозуміли, що перебувають поблизу села Вавилове, біля складів із насінням гороху місцевих фермерів.

Вхід до складів охоронявся собаками. Під час заходу всередину військові спускали собак, які кусали за ноги, після чого їх знову стримували та знову відпускали.

Після цього ОСОБА_086 та ОСОБА_087 кинули на підлогу, зв'язали ноги. Один військовий тримав ноги, інший — голову. Інший військовий розрізав пластикові пляшки, створивши лійки, через які в рот засипали сухий горох та заливали воду. Поруч стояли фляги з водою об'ємом 3 та 5 літрів. ОСОБА_086 стверджує, що йому залили 3 літри води, ОСОБА_087 — 5 літрів. Кількість гороху він не пам'ятає через шок та задуху.

Тортури тривали близько години, з перервами, під час яких їх били кулаками в живіт, викликаючи блювання, після чого катування продовжували. Під час допиту запитували про кількість блокпостів та військових ЗСУ на шляху до м. Миколаєва. За цим спостерігав «Кот», який згодом наказав везти їх далі.

Після цього їх знову вивезли, а згодом помістили в підвал. Пізніше ОСОБА_085 завели до кімнати з металевим стільцем, до якого були

під'єднані дроти, та почали катувати електричним струмом протягом 2–3 годин. Дроти під'єднували до вух, пальців рук і ніг. За катуванням спостерігали двоє озброєних військових.

Після цього його знову кинули до підвалу, а ввечері перевезли до м. Нова Каховка. Дорогою били кулаками по обличчю, голові, грудях та животу.

У Новій Каховці ОСОБА_086 утримували в камері площею близько 9 кв. м без ліжок, стільців та туалету протягом шести днів. Їжу дали вперше на третій день — декілька ложок каші та чай. Надалі годували раз на день, воду давали в обмеженій кількості. Гігієна, ліки та медична допомога були відсутні.

Щоденно його водили на допити з повторними катуваннями електричним струмом. На шостий день до камери привели ОСОБА_087, якого також піддавали таким самим тортурам. Вони обговорювали самогубство, однак були жорстоко побиті.

Наступного дня їх вивезли, погрожуючи стратою, однак згодом відпустили, повернувши документи та наказавши йти, не обертаючись. Дорогою вони йшли майже дві доби, проходили блокпости, де їх зупиняли і відпускали. Додому дісталися потайки вночі.

Внаслідок незаконного утримання та катувань у ОСОБА_086 виникли серйозні проблеми зі здоров'ям — часті судоми та запаморочення. За професійною медичною допомогою він не звертався через брак коштів. Наразі ОСОБА_086 проживає зі своєю сім'єю у своєму селі.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_086 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №38

Коли почалось повномасштабне вторгнення, ОСОБА_088 перебував на основній роботі (морський порт). Увімкнули телевізор і побачили новини. Близько 7-ї години ранку почули два вибухи — здійснювався обстріл Херсонського аеродрому. Ледве дочекалися завершення зміни, колеги також приїхали шоковані, не розуміли, що робити далі. Близько 8-ї години ранку донька зателефонувала і повідомила, що бомблять Комишани. ОСОБА_088 поспіхом поїхав додому, не до кінця усвідомлюючи події. У місті панував хаос, дорогою траплялись аварійно небезпечні ситуації, на заправках були великі черги.

Приїхавши додому, родина не розуміла, що робити далі: чи виїжджати, чи чекати. Було прийнято рішення почекати кілька днів, оскільки не вірили, що російські війська зможуть перейти річку, тому залишились вдома.

Коли російські окупаційні війська увійшли в місто Херсон, робота в морському порту вже була призупинена, і ОСОБА_088 певний час перебував удома.

14 липня 2022 року, близько 9:00 години, ОСОБА_088 разом із колегами випили каву на роботі (бюро ритуальних послуг). Коли він пішов брати машину та взяв реєстраційний квиток, до приміщення вдерлися військові з автоматами, повалили його на підлогу, почали бити по ногах та ребрах, поставили ногу на шию, витягли з кишень телефон і водійське посвідчення, зав'язали руки стяжками. Кричали: «на пол!», «на пол!», «лицом вниз!» російською мовою.

У цей час російські військові били ОСОБА_088 та допитували, запитуючи: «де Фролов?» — його кум. Вони шукали Фролова, оскільки вважали, що він займався партизанською діяльністю. Фролов також працював на цьому підприємстві, але на той момент його там не було, оскільки він знав, що його розшукують, і перебував удома.

Після обшуку офісу ОСОБА_088 відвели до цеху, скрутили та перемотали руки скотчем так сильно, що вони посиніли, після чого почали обшук цеху. Що саме шукали — йому невідомо. У цеху підкинули патрони, оскільки навколо все було в порохам, а ці патрони були чисті. Після цього його знову били.

Згодом до цеху завели начальника цього цеху, також перемотаного скотчем. У той час його допитували в сусідній кімнаті: били, вмикали циркулярну пилу та підносили її до рук, через нагрів шкіра почала відходити, били по спині металевим прутом, по колінах, а також повісили на арматуру за руки. ОСОБА_088 бачив це через вікно.

У цеху допити ОСОБА_088 продовжились. Знову запитували про Фролова, на що він відповідав, що нічого не знає. Російські військові били його ногою під дих, в обличчя, ставили на коліна та приставляли дуло зброї до голови, крутили стволом так, ніби всвердлювали його в голову. У тих місцях лише згодом почало відростати волосся — на голові було шість таких плям, схожих на сліди від лишая. Знущання тривали близько 20 хвилин.

Після цього ОСОБА_088 та іншого чоловіка — його керівника — посадили в різні автомобілі. ОСОБА_088 повезли до його дому з обшуком. Удома

перебувала дружина, яка побачила його у крові, злякалась і почала питати, звідки кров. Російські військові відповіли, що «це кров зрадника». У будинку також були тесть та діти, всі були сильно налякані. Оскільки нічого не знайшли, ОСОБА_088 знову повезли до цеху.

У цеху колеги ОСОБА_088 усе ще стояли на колінах — більше години. Російські військові розмовляли по раціях, відпочили, а через кілька годин повезли всіх затриманих чоловіків до набережної у місті Херсоні. Там вони намагались знайти човен, щоб їздити по дачах, але нікого не знайшли, після чого повезли затриманих на вул. Перекопську у місті Херсоні, а згодом — на вул. Поповича до ІТТ.

ОСОБА_088 посадили біля паркану та дали пляшку води. Коли він почав пити, один із військових підійшов, натягнув йому на голову шапку, заламав руки, через що ОСОБА_088 втратив рівновагу, і вони разом упали на землю. Військовий розлютився та почав жорстоко бити ОСОБА_088 ногами по тулубу та голові.

Після цього його завели до приміщення на другий поверх, де били дубинкою по ногах і спині. Потім помістили до камери, вікна якої виходили у бік Антонівки. Камера була розрахована на дві особи, з двома спальними місцями, столом, раковиною та туалетом, але ОСОБА_088 перебував там один.

Через 5–10 хвилин він почув голос свого керівника в коридорі, чув, як його били та погрожували, питали, що написати на його могилі, після чого його відвели до іншої камери.

Згодом до камери ОСОБА_088 підсадили чоловіка на ім'я Олександр, близько 40 років, із синцем під оком, який розповів, що навчався в Харкові на пожежного. Увечері спочатку забрали Олександра, а приблизно через 10 хвилин прийшли і за ОСОБА_088. Йому знову закрили очі шапкою та перевели до камери №11, яка знаходилась поверхом нижче, вікно виходило у двір. У цій камері вже перебували четверо осіб, ОСОБА_088 став п'ятим. Камера була розрахована на чотири особи, у ній були стіл, раковина та туалет.

Під цією камерою знаходилась катівня — постійно було чути крики людей, яких били. Це тривало і вдень, і вночі, приблизно тиждень.

Вночі заводили ще двох людей, а інших двох забирали, і так відбувалось щоночі. Світло не вимикали, очі сильно боліли, спати було майже неможливо через постійне освітлення та крики. Спали хто де — на столах, на підлозі, людей було більше, ніж спальних місць.

Одного чоловіка завели зовсім без одягу, він був чорно-зелений після катувань. Увечері його знову забрали, а згодом знову повернули.

Годували вранці макаронами, вдень не давали нічого, ввечері — чай. З 14 по 18 липня 2022 року їжі не було взагалі. ОСОБА_088 ділив ранкові макарони на дві частини: одну їв зранку, іншу в обід змішував з водою і їв як суп. Після 20 липня у російських військових відбулась ротація, і почали давати маленькі сирки до чаю. Хліб був постійно цвілий, його в'язні підвішували на скріпках і сушили на вікнах. Кілька днів був лише чай із цвілим хлібом. Вода в крані була відносно придатною, військові змушували пити не менше 1,5 літра, щоб ніхто не помер від зневоднення.

В одну з п'ятниць у всіх в'язнів брали відбитки пальців та біологічні зразки, у російських військових була власна лабораторія.

Після цього знову був допит, під час якого намагались з'ясувати, хто такий Фролов і в яких вони стосунках. ОСОБА_088 відповів, що не спілкується з ним і не підтримує зв'язок. Така відповідь не задовольнила допитувачів, і вони протягом 15 хвилин повторювали ті самі запитання. Наприкінці йому дали папір і наказали написати відповіді. У камері ОСОБА_088 написав те, що від нього вимагали. Після цього приблизно 10 днів його не чіпали і не допитували.

Згодом допити відновились. Прочитавши написане, російські військові заявили, що це їм не підходить, після чого почали жорстоко бити руками та ногами. Сказали, що він щось приховує, і потрібно застосувати струм. До його вуха під'єднали тримач з дротом, однак пристрій зламався. Військові зірвали тримач, при цьому поранили мочку вуха. Оскільки на тримачі була кров і залишки шкіри інших людей, через кілька днів рана почала гноїтися і довго не заживала, однак йому дали антисептик. Також погрожували привезти його дружину або доньку і катувати їх, називали їхні імена. ОСОБА_088 благав цього не робити. Після цього один із військових підійшов ззаду, перезарядив зброю та вдарив його пляшкою з водою по голові. Спочатку ОСОБА_088 подумав, що в нього вистрілили, і дуже злякався.

Його відвели назад до камери і сказали «подумати краще».

Рідні не мали жодного зв'язку з ОСОБА_088 під час його перебування в полоні. Дружина шукала його по всіх можливих місцях утримання. Коли нарешті знайшла, їй повідомили, що він тут, не голодний, але якщо вона ще раз приїде, його вивезуть у місце, де його ніхто ніколи не знайде. Після цього вона боялась приїздити, однак передала цигарки, воду та ліки.

1 серпня 2022 року відбувся черговий допит. ОСОБА_088 запропонували покурити, він погодився. Російські військові вибачились і сказали, що це була «перевірка». Після цього йому знову одягли шапку на голову, закрили очі та вивезли в смт Камишани, де викинули на початку селища. Звідти він сам дістався додому.

Внаслідок незаконного тримання в неволі та застосування катувань у ОСОБА_088 виникли серйозні проблеми зі здоров'ям. До полону він мав вагу 107 кг, був фізично сильним, займався спортом. Після пережитого він страждає від безсоння, постійного головного болю, хронічного болю в плечах та руках, значної втрати м'язової маси, проблем із серцем та підвищеного тиску. Лікарями діагностовано ішемічну хворобу серця, рекомендовано хірургічне втручання з установленням штучної вени.

У зв'язку із вищезазначеними подіями, ОСОБА_088 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №39

04 квітня 2022 року, близько 16 години вечора, ОСОБА_089 зі своїм сусідом ОСОБА_090 спостерігали рух російської техніки – край села пересувались три російські БМ-21 «Град» — (радянська 122-мм реактивна система залпового вогню (РСЗВ)). Чоловіки відразу передали відповідне повідомлення співробітникам української поліції. Жодних контактних номерів в телефоні ОСОБА_089 не було, все він тримав в голові. Відразу з поліції ОСОБА_089 зателефонували для уточнення деталей щодо руху військової техніки. В той час чоловіки зауважили, що до них наближаються двоє російських військових. ОСОБА_089 відповів в слухавку: «більше мені не дзвоніть, бо по мене йдуть». І швидко встиг видалити дані останнього дзвінка. В цей час, як підійшли росіяни, на телефон ОСОБА_089 надійшло смс повідомлення, яке мало неоднозначний характер. Побачивши повідомлення – росіяни повідомили по рації, що мають двох шпигунів – в одного телефон «чистий», в іншого – ні. У відповідь, їм надійшов наказ – брати обох, на перевірку.

ОСОБА_089 та його товаришу ОСОБА_090 зав'язали очі і руки, та повели за село. Спочатку водили територією колишньої ферми, там почали бити полонених. Завдали по кілька побоїв кожному, потім звеліли йти далі, повели до кургану за селом. Збили з ніг. Лежачи на землі, ОСОБА_089 чув як по рації російські війська викликали «старшого» та автомобіль для

транспортування полонених. Коли під'їхав транспортний засіб, у полонених складалось враження що на них біжать дикі звірі. Новоприбулі російські військові (3-5 чоловік) вискочивши з автомобіля побігли на ОСОБА_089 і його товариша, почали люто бити, без упину, по всіх частинах тіла. Побої відчувалася як биття ногами та прикладами автоматів. Крім побиття, ОСОБА_089 та його сусіду росіяни приставляли ніж до вуха, геніталій, між пальцями та погрожували відрізати. Безперервне катування тривало близько 30 хвилин. ОСОБА_089 та інший полонений були ледь при тямі від больового шоку.

Далі українських чоловіків, військові РФ закинули в причеп вантажівки (за відчуттями КАМАЗ) та стриножили – зв'язали їхні ноги один до одного. Таким чином ОСОБА_089 та його товариш лежали на дні причепу. Військові, які їх супроводжували, сказали що при найменшому поруху – розстріляють.

Дорога тривала всю ніч, було дуже холодно, температура тоді вночі трималася близько 3-4 градусів тепла. ОСОБА_089 не мав навіть куртки. Крім того, дуже боляче було лежати з після побиття на твердому металі причепа, від вибоїн польової дороги в'язнів постійно підкидало.

Вночі автомобіль з полоненими зупинявся десь в полі (застрягли в багнюці). Серед ночі до них під'їхав інший автомобіль російських військових, вони розмовляли між собою. Один з новоприбулих говорив з акцентом. Цей чоловік сказав охоронцям: «дайте мені того худого (ОСОБА_089), я його «хочу» (з метою здійснення дій сексуального характеру). Наглядачі полонених деякий час вагалися, але відповіли, що «віддадуть» ОСОБА_089 йому після допиту.

Під'їхали до місця призначення вранці. Росіяни викинули зв'язаних в'язнів з високого причепу вантажівки на тверду землю, було дуже боляче.

ОСОБА_089 та його товариша штовхали та вели на другий поверх якогось великого приміщення, дорогою чоловіків постійно били, штовхали в стіни. Заводили в різні кімнати/кабінети, але скрізь відповідали, що «тут зайнято». Коли знайшли пусту кімнату, лишили в'язнів там, та наказали чекати «Шамана», як потім з'ясувалося, саме він проводив допити.

Незабаром з'явився «Шаман», знову почалися тортури. Тіло ОСОБА_089 досі боліло після побоїв минулого дня. ОСОБА_089 та його товариша сильно били, ногами та прикладом автомата, але відчувалося що били набагато сильніше та жорстокіше ніж напередодні. Бив також «Шаман» по нирках, при цьому говорив, що людську нирку можна опустити на 13

сантиметрів. Запитував, яке коліно прострелити його другові, та стріляв полоненим в коліна не зарядженим пістолетом. Побиття ОСОБА_089 та його сусіда тривало близько години, але здавалося що набагато більше. При цьому російські війська запитували: «чи передавав ОСОБА_089 українським військовим координати та пересування російської техніки чи військ; кому передає координати, чи є в селі, де живе ОСОБА_089, АТОВці, та їх родини».

Коли катування припинилися, ОСОБА_089 та його товариша підняли та заштовхали в якусь кімнату. Коли їх заводили, то ОСОБА_089 чув звук схожий на те, що спочатку зачинили двері, потім присунули до них щось важке, схоже на шафу. Від поштовху ОСОБА_089 впав на батарею системи опалення, від неї на підлогу. Було боляче. При цьому росіяни заборонили полоненим, які вже перебували в камері розмовляти з новоприбулими та розв'язувати їм руки. ОСОБА_089 запитував: «хто тут, де ми». Але у відповідь їх просили тихими голосами не шуміти та заспокоїтись. Трохи згодом, хтось розв'язав очі і руки ОСОБА_089 та його товаришу.

Виявилось, що полонені перебувають у вузькому маленькому приміщенні, без вікон. Там перебувало ще чотири чоловіки, надалі з'ясувалося що всі чоловіки були з сусідніх сіл та знайомі між собою. Ці ув'язнені розповіли ОСОБА_089 що їхня в'язниця – це школа в с. Біляївка.

ОСОБА_089 мав нестерпний біль у всьому тілі після двох днів побоїв. Він лежав на холодній підлозі, лежати було дуже боляче, навіть дихати боляче. Чоловік не вірив в те, що зможе вийти з катівні живим.

Камера, в якій тримали чоловіків, була темна та дуже холодна. В дверях була малесенька щілина, притиснувшись до якої можна було відчутти трохи свіжого повітря та побачити малесенький відблиск денного світла. Також через цю щілину, до полонених постійно долинали крики людей яких катували.

Коли за кілька днів ОСОБА_089 вивели на допит, в росіян пролунала команда «в укриття». Тому ОСОБА_089 повернули до камери утримання.

Незабаром російські війська почати постійно привозити нових в'язнів. В цей час ОСОБА_089 не чіпали, на допити більше не водили, бо військові РФ були зайняті катуваннями новоприбулих.

Спочатку до їхньої камери підселили двох братів (К.) з сусіднього села. Їх росіяни били та катували з особливою жорстокістю. Брати були міцної статури, росіяни вважали їх працівниками СБУ, звинувачували в підтримці ЗСУ. ОСОБА_089 чув крики від допитів через щілину в дверях, чув як

одному з братів (К.) погрожували щось запхати в анальний отвір. Через деякий час братів (К.) та іншого полоненого – військовослужбовця (П.) кудись забрали, в'язні чули, що їх перевезли в іншу катівню.

Дуже важкими були катування місцевого фермера (ОСОБА_091). Перебуваючи біля дверей, ОСОБА_089 чув як ОСОБА_091 жорстоко били, поливали водою та били електрострумом. При цьому напругу підключали до носа та до статевих органів. Полонені, які чули всі ті знущання та бачили побитих та зламаних людей, щодня розуміли що наступним може стати кожен з них. Морально витримати такі тортури було дуже важко.

Коли ОСОБА_091 закинули до камери – він був в жахливому стані – все тіло та обличчя схоже на місиво. Побитий чоловік через травми дихальних шляхів, не міг самостійно дихати. ОСОБА_089 почав стукати в двері, просити росіян надати допомогу пораненому. Але у відповідь почув, що якщо ще раз постукають, то всі перебуватимуть в такому ж стані, пригрозили відкрити двері та кинути гранату. Через кілька годин ОСОБА_091 помер. ОСОБА_089 через двері повідомив про смерть чоловіка вартовим. Прийшов лікар – констатував смерть. Але тіло померлого залишили в камері утримання. До ранку полонені перебували з померлим пліч-о-пліч. Лиш вранці російська військова поліція забрали померлого в мішок. А також наказали в'язням говорити, що фермера задушив інший полонений – ОСОБА_092. Останній перебував в жахливому стані, після того, як на допиті російські війська щось йому періодично кололи – він близько п'яти днів марив – повзав підлогою, щось бормотів, сечовипускання та випорожнення здійснював в свої штани. Так, не приходячи до тями, ОСОБА_092 також помер, висох буквально на очах. Його тіло росіяни забрали лише наступного дня.

Російські військові не давали полоненим пити. Перші п'ять днів полону ОСОБА_089 – води не давали взагалі. ОСОБА_089 та інші змушені були пити сечу. Надалі воду давали, але в дуже обмеженій кількості. Їжі близько 20 днів майже не було, давали харчі лише три чи чотири рази за місяць, але дуже мало. Через місяць ув'язненим почали давали їжу хоч і один раз, але щодня.

ОСОБА_089 здирав шпалери зі стін – намагався зігрітися.

Окремою формою нелюдського поводження, якого зазнали полонені, була відсутність вбиральні. 11 чоловік мали справляти свої потреби в маленькій кімнатці, де їх утримували. ОСОБА_089 провів більше двох місяців полону дихаючи випарами випорожнень, сечі, крові, мертвих тіл, загноєних ран.

10 червня, принесли воду у відрах і по шматку мила, наказали помитися. Наступного дня приїхало якесь старше керівництво. Бранців виводили по одному, розв'язували очі та давали читати на відеокамеру текст. При цьому казали, що є лише два шляхи: або прочитати, або залишатися тут назавжди. На той час у коморі перебувало 11 чоловіків.

Вранці 12 червня вісьмом із них наказали виходити. Серед тих, чиї прізвища називали, опинилися й ОСОБА_089 та його товариш ОСОБА_090. Полонені очікували на розстріл. В коридорі їм знову замотували руки, заліплювали очі скотчем. Наказали тримати один одного за плече і повели сходами вниз на вулицю. Там у вантажівку всіх садовили. Коли їхали, машина періодично зупинялася. Називали по два прізвища й ті чоловіки злазили. Коли прийшла черга ОСОБА_089 та його товариша, сказали, що Петрівка – за правим плечем позаду. І додали, щоб одразу не розв'язували та не розплющували очі. Коли ОСОБА_089 вперше за 69 днів побачив сонячне світло – складалось враження, що очі отримали опіки.

ОСОБА_089 та його сусіда висадили в степу між Любимівкою і Петрівкою. Йти лише кілька кілометрів. Але долалися вони неймовірно довго та важко, бо обидва односельці були вкрай знесиленими.

Після полону ОСОБА_089 мав безліч гематом, проблеми з травленням, надбиті зуби, і страшні спогади про перенесені тортури.

Відразу після викрадення російськими військами ОСОБА_089 та його товариша ОСОБА_090, дружина ОСОБА_089 намагалася їх знайти. Але жодної інформації про життя та здоров'я чоловіка їй не вдалося отримати.

У зв'язку із вищезазначеними подіями ОСОБА_89 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №40

ОСОБА_093, коли спостерігав переміщення російської техніки та військових, передавав відповідні координати через телеграм-канал «Миколаївський Ваньок». Неодноразово робив дописи в мережі інтернет про своє негативне ставлення щодо вторгнення російських військ на територію України.

В кінці серпня 2022 року, 28 числа, ОСОБА_093 перебував на балконі та в телефонній розмові сказав, що краще буде голодний, ніж працюватиме на росіян. В цей час вулицею йшла пара (молодий чоловік та дівчина) в

цивільному одязі. Почувши слова ОСОБА_093, чоловік внизу почав кричати до нього російською мовою, поводитись агресивно, потім дістав пістолет та направив на ОСОБА_093 з погрозою застрелити його. Між ними виникла словесна перепалка. Накричавши у відповідь невідомому, ОСОБА_093 повернувся до своєї квартири.

Наступного ранку, 29.08.2022 року, прокинувшись та підійшовши до вікна, ОСОБА_093 помітив снайпера навпроти свого будинку. Швидко зрозумівши, що прийшли за ним, він встиг вимкнути та сховати мобільний телефон. В подальшому саме це врятувало йому життя. Відразу почув гуркіт у дверях – російські військові били в двері квартири прикладом автомата, на якому була шипована насадка, сліди від тих шипів так і лишились на дверях. Як потім йому стало відомо, вдома його брали в полон представники ФСБ, піхота та снайпери.

Коли ОСОБА_093 відчинив двері – його жорстко повалили на підлогу та почали нещадно бити. Побої завдавали кілька чоловік. Дружина на цей час вже пішла на роботу. В квартирі було багато крові внаслідок побиття.

Потім росіяни змусили ОСОБА_093 вмитися та посадили знімати відео. Вони виклали на ноутбук ОСОБА_093 протипіхотну міну та два пістолети, які принесли з собою, і змусили сказати ОСОБА_093, що вся зброя належить йому.

При цьому російські війська викрали з квартири ОСОБА_093 багато цінних речей, у т.ч. набір орденів часів Другої Світової Війни, золоті прикраси дружини, ноутбук та інше. Російські війська прибрали в квартирі сліди крові ОСОБА_093.

Росіяни одягнули побитому ОСОБА_093 на голову мішок та виштовхали його на вулицю, весь час продовжуючи наносити побої. На підвір'ї знову штовхнули на землю та продовжили жорстко бити: ногами в важких військових чоботах; руками в рукавицях з пластиковими пластинами для нанесення ударів; прикладами автоматів з насадками, які мали шипи. Свідком цих подій була жінка з сусідньої квартири.

Далі ОСОБА_093 закинули в автомобіль, за відчуттями не легковий, а великий військовий, і якийсь час возили містом. Коли зупинились, почали штовхати ОСОБА_093 в підвальне приміщення великого будинку. В камері, куди його помістили, було ще двоє ув'язнених чоловіків: ОСОБА_095. (після звільнення з полону страждає психічними розладами, «втратив розум») та ОСОБА_096 (внаслідок катувань також періодично проходить лікування в неврологічному відділенні).

Росіяни наказали не розмовляти, не вставати, не ворухитись; коли полонені почують, що до них йдуть – негайно одягати мішки на голову. Забороняли спати. За порушення правил чекали додаткові тортури. В кутку камери була камера відеоспостереження. Заходячи в камеру до бранців, росіяни завжди намагалися хоч якось принизити чоловіків, говорили, що змусять пити сечу замість води, що ОСОБА_093 та інші не люди, а тварини, і їхнє життя нічого не вартує, і т.д.

ОСОБА_096 був прикутий кайданками до труби. ОСОБА_093 руки сильно зв'язали стяжками. Спочатку руки налились та посиніли. Згодом (приблизно за 8–10 годин) почали чорніти. ОСОБА_093 взагалі не відчував їх та не міг поворушити. ОСОБА_095 порадив показати руки в камеру наглядачам. Через деякий час прийшов російський військовий, перевірів руки та розрізав стяжки.

Наступного дня ОСОБА_093 повели на допит в одне з сусідніх приміщень. Під час допиту його безперестанно били – ногами, руками, прикладами автоматів. Неодноразово до ОСОБА_093 застосовували техніку катування, яку російські війська називали «дзвінок Зеленському» – під'єднували до статевого органу дроти з напругою та вмикали електричний струм. Загалом один допит тривав приблизно годину. Тіло дуже боліло від побоїв, свідомість була мутною від знесилення, больового шоку та психологічного тиску. Під час тортур кати задавали питання: кому ОСОБА_093 передає координати, куди передає, чи є він агентом ЗСУ, та інше. Найбільше російські кати чинили моральний тиск, намагалися принизити полоненого, змушували стояти в неприродних позах.

За час перебування ОСОБА_093 в полоні він пережив три жорстокі допити, поєднані з катуванням. Під час кожного з них прощався з життям. Одного разу під час допиту ОСОБА_093 російські військові на його очах вбили дитину – хлопчика близько 17 років – йому перерізали горлянку.

Весь час, коли ОСОБА_093 перебував у камері, де його утримували, він чув крики людей, яких росіяни піддавали тортурам. Дуже багато кричали жінки, були серед катованих діти віком від 14–15 років. Кричали чоловіки, яким російські війська вставляли гумові кийки в анальний отвір та застосовували інші види тортур. Психологічно витримати крики людей було дуже важко, біль кожного ОСОБА_093 відчував на собі.

Їжу ОСОБА_093 не давали взагалі. Кілька разів приносили дуже маленьку порцію для ОСОБА_094 і він ділився з ОСОБА_093. Води було вдосталь. Туалету в камері не було, випускати сечу доводилося в пляшки.

Випорожнятися не було потреби, так як нічого не їли. Світла в'язні не бачили, в камері було темно, не розуміли ні яка частина доби, ні скільки часу минуло з початку їх утримання. Ходити та лежати було заборонено, кати вимагали весь час сидіти на стільцях.

На четвертому допиті били набагато менше, ймовірно у зв'язку з тим, що не виявили ніякої інформації на комп'ютері. Але принижували, кричали, били, всіма своїми діями та словами намагалися показати полоненому, що він не людина, а лише м'ясо, і що його життя в їхніх руках.

На початку вересня, приблизно 04.09.2022 року, ОСОБА_093 з мішком на голові знову вивели з камери. Спочатку він думав, що на черговий допит. Коли заштовхали в автомобіль та поїхали – вважав, що на розстріл. Через деякий час автомобіль зупинився, було дуже страшно. Коли ОСОБА_093 висадили, наказали не знімати з голови лантух доти, доки не почує сигнал автомобіля. Якщо зніме раніше – отримає кулю.

Коли ОСОБА_093 нарешті зняв мішок, виявилось, що його залишили в мікрорайоні Нафтогавань. Він не вірив, що знову на волі. Дорогою додому зустрів цивільного чоловіка, який дав ОСОБА_093 воду та цигарку. Пропонував нагодувати, але голоду ОСОБА_093 не відчував. Після полону, вдома, він ще три дні не міг вживати їжу, лише згодом почав по-троху харчуватись.

Спати ОСОБА_093 не міг, вчувалися крики полонених, відчувався сильний біль в голові та у всьому тілі. До лікарні звернутись відкрито він не міг, бо місто ще перебувало в окупації, російські військові були у всіх лікарнях. Дружина знайшла спосіб таємно зробити ОСОБА_093 обстеження головного мозку – виявили численні гематоми в голові. Тіло також було все в забоях та синцях.

Після перебування в російській катівні ОСОБА_093 страждає на хронічний нежить, геморой з кровотечами, постійний шум та свист в голові, який ніколи не припиняється, що унеможливорює нормальний ритм життя для чоловіка та можливість працювати чи служити у війську.

У зв'язку із вищезазначеними подіями ОСОБА_93 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №41

Російські війська зайшли в Трудолюбівку десь 10–11 березня 2022 року. Спочатку вони обстріляли з БМ «Град» село, а після цього вже ввійшли самі. Наступного дня почали перевіряти паспорти у населення, військові квитки, вишуквали воїнів АТО.

ОСОБА_097 не проходив строкову військову службу, мав лише тимчасовий військовий квиток. Росіяни перевіряли телефони, всі дзвінки та повідомлення. Також мали якісь радіостанції, якими виявляли, коли хтось телефонує, і відразу йшли з обшуком до відповідного будинку. Перед тим, як ув'язнити ОСОБА_097 та його рідного брата ОСОБА_098, вони тричі приходили до їхнього дому з допитами та обшуками.

04 квітня 2022 року російські військові, які були представниками так званої «ДНР», забрали з дому ОСОБА_097 та ОСОБА_098. Вони зайшли в дім зі зброєю, в присутності батьків повідомили, що забирають синів на кілька годин для проведення обшуку та встановлення обставин. ОСОБА_097 з ОСОБА_098 вивели на сусіднє подвір'я, провели обшук кишень та відвели в приміщення дитячого садка, де розташовувався військовий штаб росіян. Спочатку їх не чіпали. В цей час у їхньому домі проводили черговий обшук, під час якого знайшли звичайний маленький петличний мікрофон, який підключається до телефону для покращення якості звуку. Росіяни відразу вирішили, що це засіб українських спецслужб для прослуховування.

Обшук і незаконне позбавлення волі ОСОБА_097 та ОСОБА_098 проводили представники «ДНР», а коли знайшли мікрофон, викликали регулярні російські війська, які не розуміли суржику та спілкувалися виключно російською мовою. Саме вони першими почали бити полонених братів. Спочатку їх збили з ніг, зв'язали руки за спиною, приставили до стіни та робили постріли з автомата Калашникова біля голови, імітуючи розстріл. Потім ОСОБА_098 залишили в приміщенні, а ОСОБА_097 вивели на вулицю, де був викопаний окоп. Сказали, що якщо ОСОБА_098 не розповість потрібну інформацію, ОСОБА_097 тут же розстріляють. Наказали спускатися в окоп та лягати обличчям на землю. Приставили до потилиці автомат і запитували, що він відчуває. ОСОБА_097 відповів, що відчуває дуло автомата. Тоді російський військовий сказав, що їм шкода витратити набої, і що вони обіллють його бензином та сплять. ОСОБА_097 не піддавався на погрози. Згодом його витягли з окопу та знову почали бити. Били прикладами автоматів, кулаками, розбили обличчя, нанесли численні гематоми голови та обличчя, били в область печінки та нирок. Після цього його завели в приміщення дитячого садка, де

ще деякий час били. Потім ОСОБА_097 та ОСОБА_098 поклали на підлогу та накрили старою шафою без дверей. Так, під шафою та під охороною кількох бойовиків т.зв. «ДНР» вони залишилися на ніч. Вночі на холодній підлозі було дуже холодно.

Серед ночі почався наступ українських військових, було дуже гучно. Росіяни поспіхом збирали та вантажили у військову техніку награвані в селі речі. ОСОБА_097 та ОСОБА_098 вивели з садка та городами провели до сусідньої вулиці, де чекав БТР. Їх завантажили в БТР та повезли в невідомому напрямку. На головах у братів були мішки, руки були дуже туго зв'язані, так що припинився кровообіг, було нестерпно боляче.

Наступного дня, 05 квітня 2022 року, в село Трудолюбівка увійшли воїни ЗСУ, але братів там уже не було.

Коли військовий автомобіль зупинився, ОСОБА_097 орієнтовно здогадувався, що вони перебувають у сусідньому селі Біляївка. Полонених завели в якесь приміщення, нічого не було видно. Там відбувся перший допит. ОСОБА_097 та ОСОБА_098, лежачи на підлозі, жорстоко били якимись важкими предметами. Запитували, де знаходяться українські війська, чи передають вони координати російської техніки, чи підтримують Україну. Говорили, що знають, що брати чекали на ЗСУ та підтримували їх. ОСОБА_097 вже майже нічого не усвідомлював. Знову били в область печінки, нирок, по суглобах та по всьому тілу. Коли ОСОБА_097 та ОСОБА_098 перестали бити, вони почули, як на підлогу кинули та почали бити ще двох хлопців. Згодом з'ясувалося, що це були мешканці с. Петрівка — ОСОБА_099 та ОСОБА_100. Після побоїв усіх чотирьох завели до іншої кімнати, де було повністю темно. Коли двері зачинилися, хтось підсвітив запальничкою, і ОСОБА_097 побачив, що там уже перебували інші полонені. Їм допомогли розв'язати руки та зняли мішки з голови. Виявилось, що це були знайомі з с. Любимівка та мешканець с. Осокорівка. Згодом у камеру кинули ще одного чоловіка — жителя с. Біляївка, електрика за фахом, ОСОБА_101, який повідомив, що вони перебувають у школі с. Біляївка.

У наступні дні побої та допити продовжувалися. Очі вже не зав'язували. Допити проводив майор. ОСОБА_097 та ОСОБА_098 били, звинувачували в підтримці ЗСУ та роботі на українські спецслужби. Били безперервно, зокрема в область грудної клітки, нирок та по всьому тілу. Одного разу взяли посох з різдвяною зіркою, зняли зірку і били дерев'яною палицею. ОСОБА_097 сильно вдарили по голові, утворилася велика гематома,

почалися постійні запаморочення. Після допитів ОСОБА_097 та ОСОБА_098 повертали до темної кімнати.

Згодом до камери привели фермера з с. Миролубівка — ОСОБА_102. Він був у вкрай тяжкому стані: його катували електрострумом, а коли втрачав свідомість, кололи адреналін і продовжували тортури. Від отриманих травм ОСОБА_102 помер. Полонені неодноразово просили охорону викликати лікаря, але отримували відповідь: «якщо здохне — викинемо». Наступного дня тіло ОСОБА_102 винесли з камери. Для ОСОБА_097 було надзвичайно важко бачити смерть земляка та перебувати з тілом померлого в одній маленькій кімнаті.

У той самий час у катівні перебував також ОСОБА_103. Росіяни звинуватили його у смерті ОСОБА_102, хоча це було неправдою. Після звільнення з полону ОСОБА_097 та ОСОБА_098 повідомили родичам ОСОБА_102 реальні обставини його смерті. Згодом стало відомо, що ОСОБА_103 також помер у полоні після введення йому психотропних речовин.

Під час утримання в Біляївці ОСОБА_097 та ОСОБА_098 не давали ані їжі, ані води. Від побоїв та зневоднення вони втрачали свідомість. У маленькій камері перебувало близько 11 чоловік, справляли потреби там же на підлогу. Спали сидячи, було дуже холодно.

У Біляївці ОСОБА_097 та ОСОБА_098 перебували приблизно 7–8 діб. Потім їх забрали інші військові. Знову везли з мішками на головах і зв'язаними руками. Привезли в інше приміщення, ймовірно медпункт. Там знову били, погрожували ножицями біля статевих органів. У цьому місці брати перебували одну–дві доби, там їх трохи нагодували консервами.

Після цього ОСОБА_097 та ОСОБА_098 перевезли до м. Нова Каховка, у відділення поліції. ОСОБА_097 утримували в камері №7, ОСОБА_098 — у камері №8. Там уперше зняли кайданки та мішки. У камері ОСОБА_097 перебував з учасниками АТО з с. Тягинка. Під час переписування даних представники Росгвардії били полонених електрошокером.

Надалі допити проводили співробітники ФСБ РФ. Запитували про українські війська, учасників АТО, передачу інформації, підтримку України. В камері з ОСОБА_097 перебували також учасники АТО з с. Новорайськ, мешканець с. Михайлівка та інші полонені. Деяких катували особливо жорстоко, застосовували електрострум та гумові кийки.

Полонених виводили на примусові роботи, возили до Берислава для прибирання пам'ятника. Регулярно застосовували групові побиття. ОСОБА_097 двічі пережив такі катування.

Загалом у Новій Каховці ОСОБА_097 пройшов 4–5 допитів. Погрожували тривалим ув'язненням брату. У полонених брали відбитки пальців та ДНК. Харчування було вкрай обмеженим.

23 травня 2022 року ОСОБА_097 та ОСОБА_098 звільнили, наказавши «йти куди хочете». Вони дісталися до родичів, а згодом виїхали через Запорізьку область на підконтрольну Україні територію.

Після полону ОСОБА_098 страждав тяжкими психічними розладами та 10 березня 2023 року наклав на себе руки. ОСОБА_097 фізично відновився, але досі страждає від безсоння, нав'язливих спогадів, нічних жахів та різких перепадів настрою.

У зв'язку із вищезазначеними подіями ОСОБА_97 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Справа №42

Близько 7 ранку 24 лютого 2022 року ОСОБА_104 дізнався з телефонного дзвінка про початок повномасштабного вторгнення РФ. Згодом бачив відео та новини. За його словами, до такої кривавої та жорстокої війни ніхто не був готовий.

Було в місті багато партизанів та бійців ТРО, ОСОБА_104 з перших днів допомагав їм (ховав та перевозив бійців ТРО, передавав координати російської техніки, дислокацію військ, блокпостів, місць де російські військові збираються і т.д.).

Так як працював в комп'ютерному клубі в центрі міста, там постійно збиралося багато молодих чоловіків. Вони збиралися і ходили разом на мітинги в м. Херсон проти російської окупації. ОСОБА_104 був активним учасником чотирьох мітингів в м. Херсон.

Вдома ОСОБА_104 вмикав гучно українську музику та гімн України. Після того, як російські війська розігнали мітинг за допомогою стрілецької зброї та гранат, а активні учасники почали «зникати», ОСОБА_104 вирішив, що треба не показуватись, та й мітинги припинилися.

При цьому ОСОБА_104 мав два телефони: один, яким користувався, та один, який не мав компрометуючих даних.

28 вересня 2022 року о 6 годині ранку, ОСОБА_104 прокинувся від гучного гупання в двері – російські війська намагалися вибити металеві двері їхнього тамбуру. Власниця сусідньої квартири вийшла відчинила тамбур (спільний коридорчик на дві квартири), росіяни відразу запитали в якій квартирі проживає ОСОБА_104 та почали ламати двері до його помешкання. В цей час ОСОБА_104 встиг сховати прапор України та «робочий» телефон, і відчинив двері окупантам.

Миттєво російські війська заскочили в квартиру, заламали руки ОСОБА_104 та повалили його на підлогу, завдаючи удари по тілу важкими військовими чоботами зтягли до кухні та поставили над ним стілець, щоб унеможливити рухи. Почали показувати ОСОБА_104 фото, на якому він в одній з кав'ярень міста грає в шахи з чоловіком. При цьому кричали: «що ти там говорив про передачу даних та координатів». ОСОБА_104 заперечував. В цей час оперативна група здійснювала обшук його квартири. Окупанти виявили ноутбук, кілька жорстких дисків та «чистий» телефон.

Постійно наносили удари та запитувати про передачу інформації і співпрацю з українськими правоохоронними органами. Роздягли до трусів, шукали татуювання. В даних військового квитка виявили інформацію про 10-ти денний курс проходження військової підготовки в 2015 році, знову побили.

Надалі ОСОБА_104 наказали одягатися, насунули шапку на голову та обличчя та виштовхали на вулицю до автомобіля. Дивлячись під шапкою на ноги, ОСОБА_104 бачив, що біля під'їзду стоїть автомобіль Джип Патріот, та кілька автомобілів опергрупи.

Так ОСОБА_104 возили містом близько 20 хвилин. Потім в якійсь будівлі заштовхали до одиночної камери наказавши віддати шнурки та пасок, також відібрали паспорт, військовий квиток, ключі від квартири.

Надалі ОСОБА_104 перевели до камери на другому поверсі. Було близько 7 години ранку. В камері ОСОБА_104 зняв з очей шапку, там перебувало крім нього 5 чоловік полонених. В'язні дали ОСОБА_104 папір, на якому було надруковано гімн Росії, та попросили вивчити, бо щодня російські військові змушують їх співати, а за поганий спів постраждають всі бранці камери. Хлопці розповіли ОСОБА_104, що вони перебувають в ув'язненні в камері 11 ізолятора тимчасового тримання номер 3 в м. Херсон по вул. Поповича.

В кімнаті утримання було 4 нари. Тому ОСОБА_104 та ще один молодий полонений спали на підлозі. Лежати було дуже боляче, російські військові зламали ОСОБА_104 два ребра, все тіло було в гематомах від побиття.

В'язні розповіли ОСОБА_104 про правила:

- якщо відкривається вікно – всі бранці мають одягнути шапки на голову та стати обличчям до стіни;
- коли відкриваються двері – всі мають кричати «Слава Путіну! Слава Росії! Слава Шойгу!»

В камері з ОСОБА_104 перебував також полонений, який на момент ув'язнення ОСОБА_104 перебував в полоні росіян вже три місяці за фото ізолятора тимчасового тримання номер 3 в м. Херсон, знайдене в його телефоні.

Починаючи десь з полудня і до півночі ОСОБА_104 та інші чули нестерпні крики людей (чоловіків та жінок), яких безперервно катували росіяни.

Харчування під час полону було нормальне, бранцям давали харчування тричі на день, навіть кілька цигарок щодня.

В перший же день полону, російські військові викликали ОСОБА_104. Стоячи спиною до дверей, з руками за спиною, полонений мав задки проходити до дверей, потім одягнути шапку на очі, аж до шиї. Далі ОСОБА_104 повели до якоїсь кімнати, де знімали відбитки пальців. Допиту не було, відразу повернули до камери утримання.

Ввечері російські військові змусили бранців співати гімн РФ. ОСОБА_104 та ще один бранець, якого ув'язнили напередодні, затиналися, тому їх двох сильно побили.

Наступного дня ОСОБА_104 повели на сканування відбитків пальців та обличчя. Дорогою йому наносили важкі удари під коліна та по всьому тілу, штурляли, від чого він дуже боляче вдарявся об стіни та кути. Під час сканування всі російські військові були в масках, таким чином, що обличчя видно не було. Потім сказали що ще перевіряють його справу та повернули до камери.

Через день ОСОБА_104 повели на допит до представника ФСБ РФ. Питали повністю про все життя, народження, навчання, рідних, чи співпрацював з українськими правоохоронними службами та чи передавав дані і координати про пересування російських військ та техніки. Допит проходив спокійно, без катувань та побиття. Але поряд сидів рядовий військовий,

який з метою спричинення психологічного тиску, весь час підкручував "тапiк" — польовий телефонний апарат, який росiяни використовували для катування струмом.

Пiсля допиту представник ФСБ вiдпустив ОСОБА_104 до закінчення розслідування. Дорогою до камери знову почали знущання: вiйськові били ОСОБА_104, штурляли, повалили на пiдлогу та змусили повзти на животi до камери. З полонаними ребрами та численними гематомами то було дуже боляче.

Через день, ОСОБА_104 знову викликали на допит з мiшком на голови його повели до автомобiля. В авто той самий представник ФСБ сказав зняти мiшок. Автомобiль привiз їх на площу Свободи в центрі мiста, колишній магазин Оптика. ОСОБА_104 наказали йти за представником. До них долучився чоловік, який знову провiв детальний допит ОСОБА_104 починаючи з самого дитинства. Потiм до ОСОБА_104 пiдключили полiграф (до пальців та по тiлу в районi ребер) i допит почався спочатку. Багато разiв запитували, чи передавав ОСОБА_104 будь якi данi для українських спецслужб, потiм ставили питання чи боiться він своїх вiдповiдей та знову ставили питання про допомогу ЗСУ. Допит тривав близько 7 годин. Пiсля чого ОСОБА_104 вiдвезли назад до камери. Наступнi три днi його нiкуди не викликали.

Щодня росiйські вiйськові змушували полонених спiвати гiмн РФ – спiвати хором, потiм по кiлька чоловік дуєтом, по одному i таким чином щодня когось били.

Хлопця 22 рокiв, який перебував в камерi з ОСОБА_104, росiйські вiйськові били та катували (у т.ч. електричним струмом) щодня.

Психологiчний тиск в полонi був дуже сильний: вiд побоiв та ран, постiйних крикiв, погроз наглядачiв, розповiдей iнших полонених.

05 жовтня 2022 року ОСОБА_104 сказали виходити з речами. Куди вела дорога він не знав, лиш розумiв що може не повернутися. Бранці мiж собою переповiдали, що то може бути дорога до АРК Крим, до iншої катiвнi, чи навiть на розстрiл.

Той самий представник ФСБ сказав ОСОБА_104 що його вiдпускають, лише є необхiднiсть пiдписати листа та записати вiдео про те, що він не має жодних претензiй щодо свого утримання в полонi, що було належне харчування та не було катувань i побоiв. Пiсля того, як записали вiдповiдне вiдео та лист, ОСОБА_104 вiддали всi особистi речi, навiть телефон та

комп'ютер, і відвезли автомобілем до дому. Близько 10-11 години вечора він був вдома.

Відразу зателефонував батькам, які весь цей час не знали де утримують сина, і чи живий він.

Після звільнення з полону до ОСОБА_104 двічі приїздили російські військові (чеченці з розпізнавальними знаками т.зв. «ДНР») вимагали роздобути їм наркотики, погрожували, що знову заберуть в полон. Після другого їхнього візиту ОСОБА_104 переїхав жити до батьків.

До лікарні звернутись не мав можливості, так як там перебувала багато російських військових.

У зв'язку із вищезазначеними подіями ОСОБА_104 звернувся із заявою про кримінальне правопорушення до правоохоронних органів України. Досудове розслідування у справі триває.

Додаток 2.

**Реєстр жертв та родичів жертв жорсткого позбавлення волі,
чий свідчення були отримані ХПГ в результаті особистих контактів**

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_001 (жінка)	Затримана на блокпосту. Чоловіків примусили роздягнутися, перевіряли татуювання. Всім зав'язали очі одягом/курткою.	Звинувачення у «розвідці» позицій; допити про родичів у ЗСУ/АТО.	Підвальне приміщення житлового будинку; кімната на 1-му поверсі.
ОСОБА_004	1-й раз: у с. Липці. 2-й раз: вдома, обшук, побиття, руки зв'язані, очі зав'язані. Погрози розстрілом.	Вимога свідчень.	Сарай (Черкаські Тишки); підвал (Стрілеча); КПП «Гоптівка»; об'єкт в РФ (колонія м. Донське).
ОСОБА_005	Повалений на підлогу, наручники, пакет на голові. 2-й раз: мішок на голові, кайданки, кинули в багажник.	Проходження служби в ЗСУ; пошук зброї.	Лікарня (м. Ізюм); сарай; ІТТ (м. Куп'янськ); табори в РФ (с. Ржевка, Белгородська обл.; м. Кострома).
ОСОБА_009	Обшук вдома (ФСБ), автомат у спину. Шапки на очі, руки змотані скотчем.	Передача координат розташування військ РФ брату для ЗСУ.	Камера у відділенні поліції (Вовчанський р-н).
ОСОБА_016	Затриманий на території заводу. Наділи на голову чорний пакет, забрали паспорт.	Знаходження на «охоронюваному об'єкті».	Школа та магазин у с. Стрілеча.

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Холод, сирість, їжа/туалет у відро. Психологічний тиск, погрози зброєю, імітація насильства, крики інших катованих.	15.05.2022. Вивели із зав'язаними очима, наказали йти 100 м не озираючись.	Троє озброєних осіб (темно-зелена форма), ймовірно ФСБ РФ.	Троє місцевих мешканців (зокрема дитина), ОСОБА_002, ОСОБА_003.
Катування струмом, ламання ребер. У РФ: погрози відрізати пальці, насильство над дружиною, побиття, сидіння навприсядки на холоді.	31.01.2024 внаслідок обміну полоненими.	Військовослужбовці РФ, «ДНР» та «ЛНР».	Кілька осіб (один був у кайданках 3 дні).
Биття кулаками/палицями, катування струмом (метод «папужка»), підвішування. Умови: 15 осіб на 30 кв.м., сон на підлозі, їжа з відра.	03.01.2024 внаслідок обміну полоненими.	Військовослужбовці РФ (спецназ), «Урал», «Грім».	ОСОБА_008 (сестра); у Куп'янську 11–15 осіб у камері.
Плями крові на стінах, відсутність світла. Погрози розправою над сім'єю. Примус до відеозізнання (під диктовку).	Відпущений після 17 днів утримання.	Військовий «Урал» (ОСОБА_010), Ігор (ОСОБА_014), «Грім» (ОСОБА_015).	Батько ОСОБА_012, мати ОСОБА_013.
Холод, сон на дерев'яному піддоні, їжа/вода раз на день. Туалет у спільне відро. Допит із яскравим світлом в очі.	31.06.2022. Відвезений додому автобусом.	ОСОБА_017, «Граніт» (ОСОБА_022).	Понад 15 осіб (зокрема 2 жінки); ОСОБА_018, ОСОБА_019, ОСОБА_020, ОСОБА_021.

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_023	Затриманий на робочому місці (ДСНС). Наділи кайданки, шапку на голову та замотали її скотчем.	Посада у ДСНС України; питання про знайомих у ЗСУ, СБУ та прикордонній службі.	Офіс (с. Малі Проходи); погреб та школа (с. Липці, с. Стрелеча); підвал гуртожитку.
ОСОБА_029	Затриманий вдома. Побиття молотком та прикладом, мішок на голові, руки туго зв'язані мотузкою.	Активна громадянська позиція, проукраїнські погляди, служба в НГУ та ЗСУ (2015–2021).	Пожежна частина (с. Липці); гараж («Славутич»); КПП «Гоптівка»; Малі Проходи; с. Глибоке.
ОСОБА_032	Затриманий на городі під час обстрілу. Побиття (зламана рука), наволочка на голові.	Підозра у передачі інформації ЗСУ (через телефонний дзвінок).	Підвал приватного будинку (вул. Смирнова); Балаклійський районний відділ поліції.
ОСОБА_041	Затриманий на дачі. Побиття, руки зв'язані пластиковими стяжками, мікроавтобус.	Ведення відеоблогу на YouTube (звинувачення у зйомці техніки); відмова від співпраці.	Гараж; підвал «Міськгазу»; відділ поліції м. Балаклія.
ОСОБА_042 ОСОБА_044	Затриманий на вулиці під час «фільтрації». Повалений на землю, пакети на голові, автівки з позначками «Z».	Перевірка осіб на приналежність до правоохоронних органів, ЗСУ або АТО.	Підрозділ «Харківенергозбут» (с. Липці); сарай; підвал приватного будинку.

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Катування струмом (ТАП-57) через пальці ніг, побиття по нирках, спині, голові (кйком). Холод, голод (2 ложки юшки на всіх), антисанітарія (протікання каналізації).	24 серпня 2022 року був виведений та відпущений.	Військовослужбовці РФ (ймовірно «ЛНР»), «Граніт».	Двоє інших затриманих; близько 22 осіб у погребі (чоловіки та жінки).
Биття битою та камінням, імітація розстрілу, граната без чеки в руках, примусове вживання невідомої таблетки. Струм через «тапік» (шия, руки, ноги).	14 березня 2022 року (після 1-го затримання); згодом затримувався ще двічі.	Військовослужбовці ЗС РФ.	Цивільні чоловіки у гаражі; сім осіб при звільненні на кладовищі.
Побиття дерев'яною палицею, катування електрошокером та апаратом ТАП-57 через пальці, п'яти та статеві органи. Камера 1,7х4 м на 9 осіб, бетонна підлога.	11 серпня 2022 року (після 72 днів утримання).	«Артем», «дядя Саша» (з т.зв. «ЛНР»), «Ірбіс», «Тайсон».	Сусід ОСОБА_033, ОСОБА_035, ОСОБА_036, ОСОБА_037, ОСОБА_038.
Катування струмом до втрати свідомості, побиття битами. Умови: 40–50 ударів струмом за кожне українське слово. Голод, вживання виноградного листа.	04 вересня 2022 року був відпущений без повернення документів.	«Слідчий», троє військових у масках.	Чоловік із смт Чкаловське; 7 осіб у камері №3.
Примусові роботи (рубання дров). Удар ногою в обличчя (вибито зуби). Спали на холодній підлозі, гріючись один від одного. Їжа 1–2 рази на день.	23 березня 2022 року був виведений до воріт та відпущений.	«Мир» (чеченець), «Комбат», Сергій (з Донбасу).	ОСОБА_043 та ОСОБА_044.

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_045	Затриманий вдома (близько 10 військових). Зв'язали руки стяжками, на голову одягли мішок. Погрожували розстрілом.	Цивільна особа; ймовірна «фільтрація» або підозра у нелояльності.	Вовчанський агрегатний завод (підвальне приміщення, камера).
ОСОБА_046	Потрапив у засідку (8 військових). Удар прикладом в обличчя, мішок на голову, руки зв'язані.	Робота поліцейським в Україні до окупації (наявність списків особового складу).	Міська залізнична поліклініка м. Ізюм; бетонний гаражний бокс.
ОСОБА_047 (жінка)	Прийшли до квартири (3 військових ЗС РФ, 2 поліцейських). Обшук, вилучення речей, балаклава на голову.	Пошук її сина ОСОБА_048, який виїхав із міста.	Відділення поліції м. Куп'янськ (камера №11).
ОСОБА_049 (жінка)	Два затримання: 1) У кабінеті селищної ради (8 осіб). 2) Вдома. Зав'язували очі пов'язкою.	Посада Дворічанського селищного голови; підозра у співпраці з органами України.	Куп'янський районний відділ поліції (камера №11).
ОСОБА_050 (жінка) ОСОБА_051	Оточена 20 військовими біля дому. Наділи мішок на голову, відвезли автомобілем у невідомому напрямку.	Підозра у передачі координат та коригуванні вогню; підозра, що син — військовий.	Підвальне приміщення у с. Стрілеча Харківського району.

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Струм через руки та ноги, биття мішками з піском, викручування рук. Погрози зґвалтуванням гелем. Сон на піддонах під картоном.	Утримували 47 діб (інформація про дату звільнення в тексті відсутня).	Близько 10 військовослужбовців РФ.	Сусіди (в момент захоплення); інші полонені в камері.
Биття веслом (весло зламалося), катування струмом (руки, ноги, вуха, геніталії), підвішування на грифі («папужка»). Сморід аміаку.	14.07.2022 року був звільнений.	Військовослужбовці ЗС РФ (8 осіб) та співробітники ФСБ.	2–3 особи (щодня забирали на допити); інші в гаражі (площа 30 м²).
Биття електрошокером, погрози зґвалтуванням та вбивством матері. Відібрали ліки (онкохвора). 10 жінок у 2-місній камері.	08.09.2022 року (під час звільнення міста ЗСУ).	3 військовослужбовці ЗС РФ та 2 поліцейські.	Мама, чоловік (вдома); у камері до 10 жінок.
Психологічний тиск, образи («бандерівка»), примусовий спів гімну РФ та пісень. 8–12 людей у камері, сон на підлозі/лахмітті.	1) 13.06.2022 р. 2) 08.09.2022 р. (звільнена ЗСУ).	8 військових РФ; представник окупаційної влади «Ден».	Директор школи-інтернату; всього звільнено 130–150 осіб.
Психологічний тиск, погрози Белгородом. Холод, щури, туалет у відро. Чоловіки та жінки разом (справляли нужду при всіх).	Приблизно 6 або 7 вересня 2022 року (відвезли додому).	Близько 20 військовослужбовців ЗС РФ.	Чоловік ОСОБА_049; двоє інших чоловіків у підвалі.

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_052	Увірвалися до квартири, провели обшук, побили. Наділи на голову мішок, вдарили прикладом по голові (втрата свідомості).	Помста місцевих мародерів за перешкоджання їхній діяльності; пошук зброї та «бандерівців».	Село Стрільча (підвал; приміщення магазину).
ОСОБА_053	Вивели під дулом автомата з власного будинку, посадили до джипу.	Перевірка на проходження військової служби; підозра у спілкуванні з військовими РФ.	Шевченківське відділення поліції (камери №2 або №3).
ОСОБА_054 (жінка)	Затримали на робочому місці. Одягли пакет на голову, обмотали скотчем, застєбнули кайданки за спиною.	Перевірка за списками особового складу пожежної частини ДСНС.	Відділ поліції м. Балаклія (підвал); коридор поліклініки.
ОСОБА_055	Зупинили автомобіль під час евакуації. Роздягли до білизни, наділи кайданки, били по потилиці.	Виявлення поліцейської форми та шевронів; підозра у зв'язках із «Правим сектором».	Село Стрільча (підвал будівлі); будинок під наглядом.
ОСОБА_056	15–20 військових оточили двір. Зв'язали руки стяжками, одягли мішок на голову та балаклаву зі скотчем.	Звинувачення у коригуванні вогню; пошук зброї та карт.	База відпочинку «Дубрава»; невідомий підвал; район КПП Гоптівка.

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Примусова праця, образи («негри»). На полоненому відпрацьовували уколи та крапельниці медики РФ. Струм, побиття, струс мозку.	10 вересня 2022 року (відпустили під час відступу військ РФ).	«Юрга» (ЗС РФ), «Белка» (т.зв. «ЛНР»), троє озброєних солдатів.	Близько 40 осіб у підвалі; 20 осіб у магазині.
Побиття «дізнавачем» (40 хвилин) за використання української мови. Примусовий спів гімну РФ. Відсутність гігієни (миття з-під крана при всіх).	31 серпня 2022 року (дата звільнення).	Двоє військових ЗС РФ; «дізнавач» із чеченським прапором на кепці.	Троє військових т.зв. «ЛНР» та «ДНР»; 5 осіб у камері.
Постійне відеоспостереження (навіть у туалеті). Через стрес у жінки стався нервовий зрив та викидень (втрата плоду). Психологічне та фізичне насильство.	19 серпня 2022 року (дата звільнення).	Шість осіб у формі ЗС РФ (у балаклавах).	Весь особовий склад пожежної частини; інші жінки в камері.
Катування струмом через пальці та ногу з ендопротезом. Биття ногами, зламано 4 ребра. Погрози «розпиляти зуби напильником». Втратив 38 кг ваги.	27 липня 2022 року (випущений під нагляд, згодом виїхав через РФ).	«Артур» (ФСБ), «Граніт-1», «Хасан», «Консул», Самойлов В.	Близько 40 осіб у підвалі сусідки; 35 осіб у камері.
Катування струмом (мізинці, вуха). Побиття гумовими палицями. Примусова праця (укріплення позицій мішками з піском).	4 квітня 2022 року (відвезли до с. Липці та відпустили).	15–20 військових ЗС РФ; вихідці з Кавказу; «народна міліція ЛНР/ДНР».	Дружина та дві дочки; близько 20 осіб у камері.

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_057	Військові увірвалися до будинку, вибили вікно, пакет на голову. Зв'язали руки стрічкою, посадили в «Тигр». Затримувався двічі.	Пошук зброї та техніки; питання про «біолабораторії».	Село Стрілеча (підвал; складське приміщення магазину).
ОСОБА_058 (жінка)	6 озброєних військових. Ствол автомата до живота чоловіка. Затримана після перевірки документів.	Розпитування про онука (ОСОБА_059); звинувачення у «проукраїнських настроях».	Липці (пожежна частина); Глибоке; Стрілеча (магазин).
ОСОБА_060	Двічі незаконно затриманий військовослужбовцями ЗС РФ.	Звинувачення у «нацизмі»; примус до неправдивих відеозізнань.	Типографія «Балдрук»; Балаклійський РВП (камери №1 та №3).
ОСОБА_061	3 озброєні військові. Натягнули капюшон, перемотали скотчем, руки в кайданки.	Питання про причини перебування в Україні; примус воювати на боці РФ.	Стрілеча (підвал гуртожитку; старий магазин).
ОСОБА_062 (жінка)	6 озброєних військових, обшук. Мішок на голову, руки в кайданки. Автомобіль Jeep із символікою «Z».	Відмова працювати за стандартами РФ (директор ліцею); виявлення українського прапора.	Будівля у м. Куп'янськ (камера №12).

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Голка у палець (погроза ввести «сечу»), погрози зґвалтуванням. Побиття по нирках («Фізрук»). 30 осіб у 90 кв.м., їжа з відходами у відрі.	1) 03.06.2022 р. 2) 04.09.2022 р. (пішов пішки).	«Павло» (МВС т.зв. ЛНР), «Граніт», «Майор», «Фізрук», Яна Рубан.	Дружина ОСОБА_056, її батьки; близько 30 осіб у магазині.
Прийняття (туалет у відро перед чоловіками). Спали на піддонах, світло від свічки. Відсутність ліків. Погрози побиттям за виклик охорони.	12.09.2022 року (пішла пішки після втечі окупантів).	«Яна» (служба т.зв. ЛНР), «Кум» (помічник Граніта), «Граніт».	Чоловік ОСОБА_058; 12 чоловіків у приміщенні.
Катування струмом (дроти до мізинців), погрози кастрацією. 2 доби в кайданках без їжі. Спека, задуха, технічна вода.	08.09.2022 року (дата звільнення).	Російські військовослужбовці.	3 чоловіки та 1 жінка (у «Балдруці»); близько 9 осіб у камері РВП.
Побиття гумовою палицею (потилиця, коліна, нирки), струм через зап'ястя. Погрози відрізати руку. Примусові роботи (копання ям для загиблих).	11.09.2022 року (двері відкрили перед втечею окупантів).	Військовослужбовці ЗС РФ; бойовики «народної міліції ЛНР/ДНР».	Батько (забрали раніше); односельці, всього близько 20 осіб.
Примусовий спів гімну РФ. Температура до +50°C, постійне відеоспостереження. Відсутність ліків (цукровий діабет), втрата 18 кг ваги.	07.09.2022 року (самостійно відкрили двері після втечі РФ).	«Кіт» (ЗС РФ), солдат (50 років, родимка), медсестра ОСОБА_065.	Жінки ОСОБА_066–071 (всього 12 жінок у камері).

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_072	Близько 20 військових оточили двір. Поклали на підлогу в будинку, били. Зав'язали очі шапкою. Затримувався двічі.	Служба у Державній прикордонній службі України (зміна 23–24 лютого).	ПП «Славутич» (Черкаські Тишки); КПП Гоптівка (підвал); с. Стрілеца.
ОСОБА_074 (жінка)	15–20 військових на бронетехніці оточили дім. Затримали після обшуку. Капюшон затягнули до удушення.	Відео руху російської техніки в телефоні; «зв'язки із ЗСУ» (фото знайомого).	Підвальне приміщення магазину (с. Великий Бобрик, Сумська обл.).
ОСОБА_075	Військові вибігли з-під мосту. Постріл у повітря, удар ногою в груди. Зав'язали очі шапкою та скотчем.	Підозра у коригуванні вогню.	Відділення поліції м. Тростянець (підвал); залізничний вокзал; металевий контейнер.
ОСОБА_076	8–10 військових увірвалися до дому о 05:00. Постріли біля вуха. Одягли шапку на очі, обмотали скотчем, руки зв'язали ременем.	Пошук зброї; підозра у співпраці з ЗСУ.	С. Боромля (залізний причіп); територія РФ (підвал).
ОСОБА_077	Зупинили на блокпосту під час евакуації. Перевірка телефону (знайдено новини). Вилучили документи.	Син голови державної адміністрації міста Запоріжжя; підозра у відеозйомці блокпоста.	Василівське відділення поліції; готель у м. Мелітополь.

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Імітація розстрілу (6 разів). Биття прикладом та ногами (берцями) по колінах. Умови: сон на піддонах у сирому підвалі з нечистотами.	1) 25.03.2022 р. 2) 22.08.2022 р. (відвезли додому).	Військовослужбовці ЗС РФ; військовий т.зв. ЛНР; «начальник міліції».	Бабуся ОСОБА_073; близько 20–26 осіб у камерах.
Погрози груповим зґвалтуванням («пустимо по колу») та вбивством дитини. Постріл у землю біля ніг. Заламування рук догори.	Березень 2022 р. (після допиту та погроз).	Двоє військових ЗС РФ; «дізнавач» із чеченським прапором на кепці.	Троє військових т.зв. «ЛНР» та «ДНР»; 5 осіб у камері.
Вогнепальне поранення сідниці. Биття металевим предметом по коліну та лобу, удар у щелепу. Використання пластикових зтяжок.	20 березня 2022 р. (вивезли до с. Боромля та відпустили).	Військовослужбовці ЗС РФ; «Петрович»; солдат із кавказьким акцентом.	Чоловік (побитий, вивезений до РФ); свекруха, двоє дітей.
Стояння на колінах у снігу (1,5 год) під ударами ніг. Сон у неопалюваному залізному причепі. У РФ: заборона говорити, туалет раз на добу.	20 березня 2022 р. (вивезли до перехрестя біля Гребениківки).	8–10 військових РФ; «Ігор Анатолійович» (у РФ).	Брат дружини ОСОБА_077; хрещений; 9 осіб у підвалі в РФ.
Психологічне насильство. Був свідком катувань інших (бачив багато крові). Умови: туалет не працював, вікно зачинене попри запах крові.	7 липня 2022 р. (звільнений після 3 місяців полону).	Військові РФ; «225-й»; Мурад Саїдов.	Мати, сестра; інший потерпілий (упізнав на слідстві).

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_078	Озброєні військові увірвалися до будинку о 23:00. Повалили на підлогу, побили на очах родини. На голову одягнули мішок.	Питання про отримання громадянства РФ, оформлення дітей до рос. школи; звинувачення у «екстремізмі».	База відпочинку «Дорожник» (м. Приморськ); морозильна камера.
ОСОБА_079	Військові увірвалися до будинку о 23:00. Повалили на підлогу, побили. Незаконний обшук та викрадення майна.	Активна волонтерська та громадська діяльність (ГО «Безпека і добробут»).	Таємне підвальне приміщення (м. Приморськ).
ОСОБА_080	Зупинений на блокпості біля с. Очеретувате під час евакуації. Перевірка за списками.	Громадська діяльність (захист прав ветеранів АТО).	Гауптвахта (с. Очеретувате); СІЗО Донецька; Оленівка; тюрма у м. Воронеж (РФ).
ОСОБА_081 ОСОБА_082	6 озброєних чоловіків у формі РФ з'явилися вдома. Обшук 2 години. Заламали руки, зв'язали дротом.	Пошук доказів того, що ОСОБА_081 є «наводчиком»; підозра у сприянні ЗСУ.	Будинок у с. Мала Сейдеменуха; підвал під гаражем.
ОСОБА_083	Приїхали 6–8 військових на «Тіграх». Зв'язали руки, очі зав'язали еластичним бинтом та скотчем.	Допити про тероборону та зброю; «очна ставка» з Кондратюком у посадці.	Аеродром Чернобаївка (підвал «яма»).

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Струм до тіла, імітація розстрілу, регулярні побиття. Утримання в холодній морозильній камері без умов для сну та гігієни.	03.07.2023 р. (вивезений рідними на підконтрольну територію).	Дорожко Микита Миколайович (співробітник ФСБ РФ, в/ч 36391).	Дружина та діти (були свідками затримання).
Систематичні побиття, погрози страти. Умови: темне, сире підвальне приміщення без належних умов для сну та харчування.	07.05.2022 р. (вивезений таємно на підконтрольну територію).	Російські військовослужбовці.	Члени родини (стали свідками нападу).
Постріли біля вух (пошкоджено перетинку), примус копати собі могилу, прострелили ногу. Жорстокі побої у тюрмі Воронежа.	19.04.2022 р. (повернувся внаслідок обміну полоненими).	Військові формування т.зв. «ДНР»; охоронці тюрми м. Воронеж.	Інші цивільні особи (в Оленівці та СІЗО).
Биття прикладами до втрати свідомості. Умови: перебування в підвалі гаража без їжі, води та доступу до туалету.	21.05.2022 р. (відпустили біля мосту).	6 чоловіків у сіро-зеленій формі РФ; ватажок виходець з Кавказу.	Син ОСОБА_82, односельчани Лементарьов, Тихонюк, Ляшенко та інші.
Струм до рук, ніг та паху. Стріляли над головою. Сморід нечистот, повна антисанітарія. Били 12 днів і 11 ночей.	Через 12 днів утримання (липень 2022 р.) відпустили.	Росгвардія («РосСПН»), ФСБ; колаборант О. Кондратюк.	Василь Бережанський, Лебедєв Євген (75 років), Саша з Правдиного.

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_084 ОСОБА_085	Зупинили на греблі («Тігр»). Наказали роздягнутися до шортів, голови замотали футболками та скотчем, руки зв'язали за спиною.	Вивезення людей з окупації; допити про кількість блокпостів та військових ЗСУ на шляху до Миколаєва.	С. Вавілове (склади); Чорнобаївка; Нова Каховка (камера).
ОСОБА_086 ОСОБА_087	1) 19.05.2022 на дорозі біля с. Любомирівка. 2) Червень 2022 біля ставка. Голови замотали футболками, руки зв'язали стяжками.	Фото російської техніки в ноутбучі супутника; вивезення людей; підозра у шпигунстві («наводчик»).	Склад; с. Вавілове (склади гороху); м. Нова Каховка (камера 9 кв. м).
ОСОБА_088	14.07.2022 р. о 09:00 на робочому місці. Повалили на підлогу, руки зв'язали стяжками та скотчем. Обшук офісу та будинку.	Пошук кума (Фролова), якого підозрювали у партизанській діяльності; підкинуті патрони.	Цех ритуальних послуг; ІТТ м. Херсон (вул. Поповича/Перекопська).
ОСОБА_089	Затриманий на дорозі. Одягли балаклави на голови, руки зв'язали. Перевезення у кузові КАМАЗу всю ніч у холоді.	Передача координат пересування техніки та військ РФ («координатор ЗСУ»).	Колишня ферма; школа у с. Біляївка (Херсонська обл.).

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
«Катування горохом» (засипали в рот і заливали воду), струм до вух та кінцівок. Примусовий спів гімну РФ. Гематоми.	Через тиждень у Новій Каховці відпустили; йшов додому босоніж 2 доби.	Військовий «Кот», «Комбат», військовий неслов'янської зовнішності (з ножем).	Кум ОСОБА_085; хлопець Андрій (у Новій Каховці); 3 невідомі особи.
Цькування собаками, імітація розстрілу, «катування горохом» (3 літри води), катування струмом (вуха, пальці). Побиття в живіт.	1) Травень 2022 р. 2) Червень 2022 р. (після тижня полону).	Військові ЗС РФ; позивні «Кот», «Єгерь».	Віталій, Сергій, Олександр з матір'ю (інвалід); Сергій (у червні).
Биття прутом, підвішування за руки на арматуру. Вкручування ствола в голову (6 лисин). Спроба струму (поранили вухо). Голод.	01.08.2022 р. (висадили у смт Комишани).	Російські військовослужбовці; особи, що проводили допити.	Керівник цеху; Олександр (пожежник); четверо осіб у камері №11.
Жорстоке побиття ногами та прикладами, імітація розстрілу. Катування зневодненням (пили сечу). Вбиральня у камері (сморід).	12.06.2022 р. (вивезли та скинули на польову дорогу за 5 км від села).	Російські військовослужбовці (4–5 осіб), росгвардійці.	ОСОБА_090, ОСОБА_091, ОСОБА_092,

Жертва (або родич жертви)	Спосіб захоплення	Ймовірна причина (мотивація) захоплення	Місце утримання
1	2	3	4
ОСОБА_093	Затриманий вдома (ФСБ, піхота, снайпери). Повалили на підлогу, жорстоко били. Одягли на голову мішок.	Передача координат («Миколаївський Ваньок»), антиросійські дописи, конфлікт із росіянином на вулиці.	Підвал великої будівлі у м. Херсон (мікрорайон Нафтогавань).
ОСОБА_097 ОСОБА_098	Затримані вдома («ДНР», згодом ЗС РФ). Вивели на подвір'я, на голову мішки, руки туго зв'язані. Транспортування в БТР.	Пошук воїнів АТО, виявлення петличного мікрофона (підозра у засобах шпигунства).	Дитячий садок (с. Трудолюбівка); школа с. Біляївка; відділок поліції м. Нова Каховка.
ОСОБА_104	28.09.2022 р. о 06:00. Вибили двері, повалили на підлогу, били військовими чоботами. Шапка на очі та обличчя.	Допомога партизанам та ТРО, передача координат, участь у мітингах у Херсоні, військова підготовка (2015 р.).	ІТТ №3 м. Херсон (вул. Поповича), камера №11; магазин «Оптика» (допит).

Застосування катувань, інформація про нелюдські умови утримання	Чи є інформація про звільнення	Ймовірно виконавці жорсткого позбавлення свободи	Інформація про інших осіб, яких утримували разом із жертвою
5	6	7	8
Биття чоботами та рукавицями з пластинами. Струм до статевих органів («дзвінок Зеленському»). Свідок вбивства 17-річного хлопця.	Приблизно 04.09.2022 р. (висадили у мікрорайоні Нафтогавань).	Представники ФСБ РФ, піхота, снайпери.	ОСОБА_094, ОСОБА_095, жінки та діти (чути крики).
Імітація розстрілу в окопі, погрози спалити бензином. Биття палицею від різдвяної зірки. Свідок смерті фермера ОСОБА_101 від струму.	23.05.2022 р. (звільнили у Новій Каховці).	Бойовики «ДНР», регулярні війська РФ, співробітники ФСБ.	ОСОБА_099, ОСОБА_100, ОСОБА_101, ОСОБА_102 (помер), ОСОБА_103 (помер).
Биття чоботами (зламано 2 ребра), гематоми. Примусовий спів гімну РФ (били за затинання). Допит на поліграфі (7 год). Примус повзти на животі.	05.10.2022 р. (відвезли додому після запису відео про «відсутність претензій»).	Представник ФСБ РФ, опергрупа, чеченці (ДНР) після звільнення.	5 чоловіків у камері (один за фото ІТТ, хлопець 22 років); сусідка (свідок захоплення).

**Додаток 3. ФОРМИ СТАНДАРТИЗОВАНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО
ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ХПГ У ПРОЦЕСІ ЗІБРАННЯ ТА
ОБРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ВІД ЖЕРТВ ТА СВІДКІВ
ЖОРСТКОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ**

Форма 1. ФОРМА ЗАЯВИ НА НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Директору Громадської організації

«Харківська правозахисна група»

Захарову Є. Ю.

[ПІБ ЗАЯВНИКА]

[АДРЕСА ПРОЖИВАННЯ]

[КОНТАКТНІ ДАНІ (ТЕЛЕФОН, ЕЛЕКТРОННА ПОШТА)]

ЗАЯВА

НА НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Я, [ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО-БАТЬКОВІ], [ДАТА НАРОДЖЕННЯ] р. нар., телефон [КОНТАКТНИЙ НОМЕР ТЕЛЕФОНУ], прошу надати мені вторинну правову допомогу у зв'язку з тим, що

[КОРОТКИЙ ВИКЛАД ОБСТАВИН ПОДІЇ]

[ДАТА]

[ПІДПИС]

[ПІБ]

Форма 2. ФОРМА ЗГОДИ НА ОБРОБКУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Директору Громадської організації

«Харківська правозахисна група»

Захарову Є. Ю.

[ПІБ ЗАЯВНИКА]

[АДРЕСА ПРОЖИВАННЯ]

[КОНТАКТНІ ДАНІ (ТЕЛЕФОН,

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА)]

ЗГОДА

НА ОБРОБКУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Я [ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО-БАТЬКОВІ], народився (-лась) [ДАТА НАРОДЖЕННЯ], паспорт серія [СЕРІЯ ПАСПОРТА] № [НОМЕР ПАСПОРТА], виданий [ОРГАН, ЯКИЙ ВИДАВ ПАСПОРТ].

відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» з ціллю надання мені правової, психологічної та гуманітарної допомоги, фіксування (документування) воєнних злочинів, підготовки статистичної, адміністративної та іншої інформації з питань персоналу, даю згоду на:

обробку моїх персональних даних з первинних джерел у такому обсязі, зокрема відомості про мою професію, паспортні дані, особисті відомості (вік, стать, родинний стан, склад сім'ї), відомості про зареєстроване або фактичне місце проживання, відомості, що стосуються стану здоров'я в межах визначених законодавством, відомості про пільги та спеціальні соціальні статуси використання персональних даних, що передбачає будь-які дії володільця персональних даних з обробки таких даних, їх захисту, а також дії з надання часткового або повного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних з персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта відносин, пов'язаних з персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта персональних даних чи відповідно до закону (стаття 10 зазначеного Закону);

поширення персональних даних, що передбачає дії з передачі відомостей про фізичну особу за згодою суб'єкта персональних даних (стаття 14 зазначеного Закону);

зобов'язуюся у разі зміни моїх персональних даних надавати у найкоротший термін уточнену, до стовірну інформацію та оригінали відповідних документів для доповнення моїх персональних даних.

[ДАТА]

[ПІДПИС]

[ПІБ]

Форма 3. ФОРМА ІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ

ІНФОРМОВАНА ЗГОДА

Ця інформована згода надається Харківській правозахисній групі (ХПГ) та Данському інституту проти катувань (DIGNITY).

Ваша інформована згода необхідна як для збору, так і для використання наданої Вами інформації з метою кримінального розслідування та/або судових процесів, а також для більш широких зусиль щодо притягнення до відповідальності у відповідь на серйозні порушення міжнародного права, такі як міжнародні злочини та порушення прав людини, скоєні з моменту вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року.

Надаючи свою інформовану згоду, Ви підтверджуєте, що були проінформовані, розумієте характер та обсяг діяльності з документування, погоджуєтеся на участь у ній та погоджуєтеся з тим, що надана Вами інформація може бути передана компетентним національним та/або міжнародним слідчим органам, у тому числі Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду. Ви також погоджуєтеся з тим, що надана інформація може бути передана іншим міжнародним органам, таким як Європейський суд з прав людини, договірні органи ООН та/або інші міжнародні/регіональні механізми, уповноважені сприяти зусиллям щодо забезпечення справедливості в Україні.

Підписуючи цей документ, Ви надаєте свою інформовану згоду.

Цим я визнаю і підтверджую, що:

- Це добровільний процес, і я надав/надала інформацію, документацію або речові докази вільно, без будь-якого примусу, погроз або тиску.
- Мене повідомили, що надана мною інформація, документація або речові докази можуть бути використані у кримінальному розслідуванні та/або судових процесах та передані компетентним національним та/або міжнародним слідчим органам, у тому числі Офісу Прокурора МКС.
- Мене поінформували, що надана мною інформація, документація або речові докази можуть бути також використані в міжнародних судових процесах з прав людини, процедурах ООН з прав людини та/або процедурах по виплаті компенсацій/репарацій.
- Мене поінформовано про моє право відкликати свою згоду в будь-який час. Відкликання згоди не впливає на законність юридичних процедур, які започатковані на підставі згоди до її відкликання.
- Я усвідомлюю, що мої особисті дані, а також будь-яка надана мною інформація можуть бути розкриті сторонам під час майбутнього кримінального та/або іншого процесу.

- Я розумію характер і мету діяльності з документування, потенційне використання наданої мною інформації, а також всі потенційні ризики, пов'язані з моєю участю в цій діяльності.

Цим я даю свою згоду:

1. Зазначте, на що дається згода:

- на розповідь про те, що Ви пережили або свідком чого Ви стали;
- на передачу інформації, документації або інших предметів;
- на відео- та аудіо- фіксацію інтерв'ю;
- на фотографування та документування тілесних ушкоджень;
- на розповсюдження переданої мною інформації в медіа та інтернеті;
- інше [будь ласка, опишіть] [ОПИСАННЯ]

2. На передачу інформації, документації або фізичних предметів, які я надав/надала:

- Офісу Прокурора МКС для використання у кримінальних розслідуваннях та/або судових процесах;
- компетентним національним органам України для використання у кримінальних розслідуваннях та/або судових процесах;
- компетентним органам іноземних держав, що діють за принципом універсальної юрисдикції,
- для використання у кримінальних розслідуваннях та/або судових процесах за кордоном;
- іншим компетентним міжнародним механізмам для використання в судових процесах з прав людини та/або інших більш широких ініціативах щодо притягнення до відповідальності, про
- цедурах ООН з прав людини та/або процедурах по виплаті компенсацій/репарацій.

3. Якщо є будь-які обмеження. будь ласка, уточніть:

- [ОПИСАННЯ ОБМЕЖЕНЬ, ЯКЩО ТАКІ Є]
- Ім'я та прізвище: [ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО-БАТЬКОВІ]
- Підпис: [ПІДПИС]
- Дата: [ДАТА]
- Про обробку персональних даних:

Я приймаю, що ХПГ володітиме моїми персональними даними та надаю свою інформовану згоду на обробку моїх персональних даних ХПГ та її партнерською організацією «DIGNITY», отриманих документаторами/юристами ХПГ у процесі їхньої діяльності з документування та/або надання правової допомоги, з метою сприяння притягненню до відповідальності у зв'язку з російсько-українською війною, з моменту 24 лютого 2022 року.

Я ознайомився/ознайомилася із Заявою про обробку персональних даних ХПГ/»DIGNITY» та розумію політику ХПГ щодо збору та використання моїх персональних даних, а також здійснення прав відповідно до Закону України № 2297 «Про захист персональних даних» («ЗПД») та Загального регламенту про захист даних Європейського Союзу («GDPR») при передачі інформації партнерській установі ХПГ «DIGNITY» зі штаб-квартирою в Данії.

Пояснювальна записка про обробку персональних даних

Ця записка пояснює, як і чому Харківська правозахисна група («ХПГ») та Данський інститут проти катувань («DIGNITY») використовують персональні дані, які Ви надаєте під час інтерв'ю. Причина, через яку ми маємо пояснити це перед інтерв'ю, полягає в тому, щоб переконатися, що Ви повністю поінформовані про Ваше право на захист даних та конфіденційність відповідно до Закону України № 2297 «Про захист персональних даних» («ЗПД») та Загального регламенту ЄС про захист даних («GDPR»), після подальшої обробки інформації DIGNITY (штаб-квартира знаходиться в Копенгагені, Данія).

I. Інформація, яку ми збираємо.

Під час цього інтерв'ю ХПГ збиратиме про Вас **персональні дані**, які в подальшому будуть оброблятися ХПГ та її партнерською організацією DIGNITY. Типи персональних даних, які ми можемо збирати у Вас, включають Ваше ім'я, адресу та контактні дані; дату та місце народження; Ваш рівень освіти; інформацію про інциденти та події за участю Вас як жертви або свідка (наприклад, деталі катувань або інших ймовірних міжнародних злочинів, яким Ви піддавалися або свідком яких Ви були). Ми також можемо збирати та використовувати **спеціальні категорії персональних даних** про Вас, включаючи Ваше расове або етнічне походження, політичні погляди, фізичне та психічне здоров'я, релігійні або філософські переконання, членство в профспілках, сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність.

1. Як ми використовуємо цю інформацію

Ми збираємо, зберігаємо, переглядаємо та надалі обробляємо ці персональні дані з метою:

- Обмінюватися інформацією про ймовірні міжнародні злочини з компетентними національними та/або міжнародними слідчими та прокурорськими органами, включаючи Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду, з метою проведення кримінальних розслідувань та судових процесів.
- Обмінюватися інформацією про ймовірні міжнародні злочини та порушення прав людини з іншими міжнародними механізмами притягнення до відповідальності, які були створені після вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року.

- Надавати Вам інформацію та підтримку, де це необхідно і можливо.
- Зв'язуватися з Вами в майбутньому, якщо у нас виникне така потреба. Ми будемо збирати тільки той обсяг персональних даних, який необхідний для ефективного виконання цих функцій.

2. Обмін персональними даними

ХПГ та DIGNITY можуть передавати Ваші персональні дані наступним третім особам:

- Офісу Прокурора МКС для використання у кримінальних розслідуваннях та/або судових процесах;
- компетентним національним органам України для використання у кримінальних розслідуваннях та/або судових процесах;
- компетентним органам іноземних держав, що діють за принципом універсальної юрисдикції, для використання у кримінальних розслідуваннях та/або судових процесах за кордоном;
- іншим компетентним міжнародним механізмам для використання в судових процесах з прав людини та/або інших більш широких ініціативах щодо притягнення до відповідальності, про це дурох ООН з прав людини та/або процедурах по виплаті компенсацій/репарацій.

Коли ми надамо Вам достатньо інформації, щоб Ви могли прийняти обґрунтоване рішення, ми запитаємо Вас, чи даєте Ви згоду на передачу Ваших персональних даних вищезазначеним третім особам. Ми також можемо передавати Ваші персональні дані, якщо фізична або юридична особа, яка їх отримує, має легітимний інтерес, для якого обробка є необхідною та пропорційною.

У виняткових випадках ми можемо бути зобов'язані передати Ваші персональні дані іншим органам, якщо ми зобов'язані це зробити за законом, якщо це не порушує міжнародне право в галузі прав людини. Це може трапитися, якщо ми будемо зобов'язані зробити це на підставі рішення суду або з метою запобігання шахрайству чи іншому злочину.

3. Зберігання персональних даних

Ми зберігатимемо та передаватимемо Ваші персональні дані з використанням безпечних методів, щоб запобігти несанкціонованому доступу до Ваших персональних даних, їх зміні або втраті. Ми відстежуємо будь-які підозри щодо порушення даних і повідомлятимемо Вас і будь який відповідний регуляторний орган про підозри порушень, якщо ми зобов'язані це зробити згідно з законом.

4. Міжнародна передача даних

Коли Ваші персональні дані передаються з правової юрисдикції України до Європейського Союзу, третьої країни або міжнародної організації, це може бути зроблено тільки в тому випадку, якщо відповідна третя країна або міжнародна організація відповідає законодавчим вимогам щодо забезпечення належного рівня захисту прав фізичних осіб на недоторканність приватного життя та захист персональних даних.

5. Зберігання даних

Ми зберігатимемо Ваші персональні дані лише протягом часу, який необхідний для виконання цілей, для яких ми їх збирали, в тому числі з метою задоволення вимог обліку або звітності. При визначенні терміну зберігання даних ми враховуємо обсяг, характер і чутливість інформації, потенційний ризик заподіяння шкоди від несанкціонованого використання або розголошення Ваших персональних даних, цілі, для яких ми обробляємо Ваші персональні дані, і чи можемо ми досягти цих цілей за допомогою інших засобів, а також відповідні законодавчі вимоги.

6. Ваші права

За наявності підстав, за законом Ви маєте право на таке:

- Відкликати згоду в будь-який час.
- Запитувати доступ до Ваших персональних даних («запит суб'єкта даних на доступ»). Це дозволить Вам отримати копію персональних даних, які ми зберігаємо про Вас, і перевірити, чи законно ми їх обробляємо.
- Попросити нас виправити персональні дані, які ми зберігаємо про Вас, які є неправильними, неповними або неточними.
- Попросити нас видалити Ваші персональні дані з наших файлів і систем, якщо немає вагомих причин для їх подальшого зберігання.
- Заперечувати проти використання нами Ваших персональних даних для сприяння досягненню легітимних інтересів.
- Попросити нас обмежити або призупинити використання Ваших персональних даних, наприклад, якщо Ви хочете, щоб ми встановили їх точність або підстави для їх використання.
- Попросити нас передати Ваші персональні дані іншій особі або організації, наприклад, медичному або юридичному працівнику, який надає Вам послуги.

7. Контакти

Якщо ви хочете скористатися будь-якими своїми правами, бажаєте відкликати згоду, подати скаргу або маєте будь-які запитання щодо обробки ваших персональних даних або гарантій, які ми запровадили для їх захисту, будь ласка, зв'яжіться з нами:

- Електронна пошта: ХПГ електронна адреса: consent@khpg.org

Електронна адреса DIGNITY: gdpr@dignity.dk

- Пошта:

Пошта ХПГ: м. Харків, вул. Свободи, 27, кв. 4, 61002, а/с 10397

Пошта DIGNITY: Bryggervangen 55, 2100 København, Denmark

8. Скарги

Ви також маєте право в будь-який час подати скаргу до регулятора з питань захисту даних в країні, в якій обробляються Ваші дані.

Скарги щодо обробки персональних даних можуть бути подані:

В Україні — до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини —

<https://ombudsman.gov.ua>.

У Данії, де знаходиться «DIGNITY», діє Данське агентство із захисту даних — datatilsynet.dk

У Данії, де знаходиться «DIGNITY», діє Данське агентство із захисту даних - datatilsynet.dk